

Klasa: UP/I 034-03/2013-02/007
Urbroj: 580-06/41-14-096
Zagreb, 19. ožujka 2014.

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja na temelju članka 22. stavaka 6. i 7. točke 2., članka 31., članka 57. stavaka 2. i 6. i članka 58. stavka 1. točke 5. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (Narodne novine, broj 79/09 i 80/13), u postupku ocjene dopuštenosti namjere provedbe koncentracije poduzetnika koja nastaje promjenom kontrole nad poduzetnikom OT - Optima Telekom d.d., sa sjedištem u Zagrebu, Bani 75/A i to stjecanjem kontrole nad poduzetnikom OT - Optima Telekom d.d., sa sjedištem u Zagrebu, Bani 75/A od strane poduzetnika Hrvatski Telekom d.d., sa sjedištem u Zagrebu, Savska cesta 32, zastupanog po punomoćnicima [...], odvjetnicima iz Odvjetničkog društva [...], iz [...], na temelju odluke Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja u sastavu: Mladen Cerovac, mag.iur., predsjednik Vijeća, Vesna Patrlj, dipl.iur., zamjenica predsjednika Vijeća, mr.sc. Ljiljana Pavlic, mr.sc. Tatjana Peroković i Denis Matić, dipl.iur., članovi Vijeća, donesenoj na 11./2014 sjednici, održanoj 19. ožujka 2014., donosi sljedeće

R J E Š E N J E

I. Ocjenjuje se uvjetno dopuštenom koncentracija koja nastaje promjenom kontrole nad poduzetnikom OT - Optima Telekom d.d., sa sjedištem u Zagrebu, Bani 75/A (dalje: Optima) i to stjecanjem kontrole nad tim poduzetnikom od strane poduzetnika Hrvatski Telekom d.d., sa sjedištem u Zagrebu, Savska cesta 32 (dalje: HT).

II. Prihvaćaju se mjere i uvjeti podnositelja prijave koncentracije, poduzetnika HT, a koje su sudionici koncentracije dužni ispuniti kako bi se otklonili negativni učinci predmetne koncentracije na tržišno natjecanje u rokovima utvrđenim za njihovo ispunjenje, kako slijedi:

1. Trajanje koncentracije HT-a i Optime ograničava se na razdoblje od četiri (4) godine počevši od HT-ovog stjecanja kontrole nad Optimom u smislu čl. 22.1 Ugovora sklopljenog 10. rujna 2013. između Zagrebačke banke d.d., sa sjedištem u Zagrebu, Trg bana Josipa Jelačića 10 (dalje: Zagrebačka banka) i HT-a u odnosu na Optimu, to jest od trenutka kada su sve odluke Glavne skupštine Optime koje su predviđene predstečajnom nagodbom valjano donesene i upisane u sudski registar.

Istekom navedenog četverogodišnjeg roka trajanja koncentracije Ugovor između HT-a i Zagrebačke banke automatski prestaje bez mogućnosti produljenja.

2. HT se obvezuje da će danom isteka treće (3.) godine trajanja koncentracije, to jest Ugovora između HT-a i Zagrebačke banke, sukladno Ugovoru započeti s postupkom prodaje svih svojih dionica Optime, pri čemu će sukladno Ugovoru između HT-a i

Zagrebačke banke imati pravo prodaje i dionica Optime koje drži Zagrebačka banka (tzv. pravo povlačenja u prodaju, engl. *drag along*).

Postupak prodaje bit će transparentan, objektivan, nediskriminatoran, te u skladu s najboljim praksama, te se HT obvezuje pripremiti postupak prodaje prije isteka treće (3.) godine trajanja koncentracije, te isti dostaviti na pregled povjereniku imenovanom sukladno točki III. izreke ovoga rješenja i Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: Agencija).

Ukoliko se u opisanom postupku dionice ne uspiju prodati do isteka četverogodišnjeg trajanja koncentracije, tada istekom četverogodišnjeg trajanja koncentracije Ugovor između HT-a i Zagrebačke banke automatski prestaje, a time i bilo kakva mogućnost kontrole HT-a nad Optimom. HT se obvezuje odmah po isteku četverogodišnjeg trajanja koncentracije prenijeti sva upravljačka prava iz svojih dionica Optime na Zagrebačku banku ili treću osobu koja nije povezana s HT-om, te sukladno uvjetima iz Ugovora HT-a i Zagrebačke banke ovlastiti Zagrebačku banku da proda sve HT-ove dionice Optime. HT će osigurati obvezu Zagrebačke banke odnosno treće nepovezane osobe na koju budu prenesena upravljačka prava iz HT-ovih dionica, da tijekom držanja upravljačkih prava nad HT-ovim dionicama Optime ne koristi glasačka prava iz tih dionica.

3. HT se obvezuje da će Agenciji dostaviti potpisani Aneks Ugovora između HT-a i Zagrebačke banke kojim se navedeni Ugovor mijenja sukladno točki 1. i 2. ovih mjera.

Rok izvršenja: 30 (trideset) dana od dana dostave rješenja Agencije.

4. HT se obvezuje da će osigurati upravljanje Optimom za vrijeme trajanja koncentracije kako bi se osiguralo, u okviru mogućeg, a s obzirom na ranije trendove poslovanja Optime, Optimine obveze iz predstečajne nagodbe, razvoj tržišta i tržišnih trendova te gospodarsku situaciju, da na kraju trajanja razdoblja koncentracije Optimina imovina nije podkapitalizirana u odnosu na stanje Optimine imovine na početku razdoblja koncentracije te da Optimina imovina sudjeluje, najmanje u sličnim omjerima, u odnosu na tržište na kraju razdoblja trajanja koncentracije kao i na početku razdoblja trajanja koncentracije. Za potrebe ove mjere pojam slični omjeri obuhvaća odstupanja od - 10%.

Kao početno stanje za usporedbu uzet će se stanje Optimine imovine na kraju tromjesečja koje prethodi početku razdoblja trajanja koncentracije, što uključuje i trend razvoja svih parametara Optimine imovine unazad godinu dana, a koji trend će se uzimati u obzir prilikom praćenja navedenih parametara za vrijeme trajanja koncentracije (dalje: Početno stanje Optimine imovine). HT se obvezuje da će Optima dostaviti povjereniku imenovanom sukladno točki III. izreke ovoga rješenja i Agenciji podatke o Početnom stanju Optimine imovine u roku od 30 dana od dana stjecanja HT- ove kontrole nad Optimom.

Za potrebe ove mjere pojam Optimina imovina znači Optimina korisnička baza i infrastruktura i to prema sljedećim parametrima:

4.1. Parametri korisničke baze:

- Poslovni korisnici govorne usluge,
- Privatni korisnici govorne usluge,
- Poslovni korisnici usluge širokopojasnog pristupa internetu,
- Privatni korisnici usluge širokopojasnog pristupa internetu,
- Poslovni korisnici usluge televizije,
- Privatni korisnici usluge televizije,
- Poslovni korisnici podatkovnih usluga te
- Privatni korisnici podatkovnih usluga.

Svaki parametar korisničke baze prati se prema sljedećim kriterijima: (i) broj korisnika (apsolutni iznos i tržišni udjel), (ii) prihod (apsolutni iznos i tržišni udjel) pri čemu je za

utvrđivanje je li zadržan sličan omjer za potrebe ove mjere relevantno prosječno odstupanje navedena dva kriterija.

- 4.2. Parametar infrastruktura: Količina vlastite ili unajmljene infrastrukture sposobne za pružanje konkurentnih usluga na tržištu Optiminim korisnicima. Pod infrastrukturom sposobnom za pružanje konkurentnih usluga na tržištu smatra se infrastruktura koja omogućava brzine pristupa i kvalitetu koja je dostupna većini korisnika na tržištu elektroničkih komunikacija u Republici Hrvatskoj.

Imenovani povjerenik u svojim polugodišnjim izvješćima izvještavat će Agenciju o ispunjenju ove mjere te će posebno upozoriti Agenciju ukoliko se ispuni bilo koji od sljedećih uvjeta:

- a) Ako parametar infrastrukture ili najmanje dva parametra korisničke baze budu manji od -10% u odnosu na Početno stanje Optimine imovine.
- b) Ako parametar infrastrukture i najmanje dva parametra korisničke baze budu manja od -10% u usporedbi s tržištem u tom trenutku u odnosu na početno stanje.

U bilo kojem od ta dva slučaja Agencija će pozvati Optimu i HT da se očituju o razlozima za odstupanje. Ako razlozi za takvo odstupanje nisu objektivni, odnosno nisu rezultat ranijih trendova poslovanja Optime, objektivnih mogućnosti Optime da prati tržišni razvoj s obzirom na svoje obveze iz predstečajne nagodbe, razvoj i trendove na tržištu i opću gospodarsku situaciju, već se mogu pripisati upravljanju Optimom od strane HT-a s ciljem njene podkapitalizacije, Agencija može zabraniti koncentraciju.

HT se posebno obvezuje da tijekom trajanja koncentracije neće nuditi zaposlenje ključnim zaposlenicima Optime, da će zaštititi povjerljivost korisničke baze podataka Optime, da neće poduzimati nikakve radnje kojima bi se ograničavala dosadašnja prodajna aktivnost Optiminih prodajnih partnera te da neće prodati Optimina maloprodajna mjesta.

5. HT se obvezuje da će tijekom trajanja koncentracije Uprava Optime odgovarati isključivo Nadzornom odboru Optime, te da će Uprava Optime redovno, a najmanje jednom u tri (3) mjeseca, izvještavati Nadzorni odbor Optime o namjeri, planiranju, tijeku i ishodu provedbe sinergijskih projekata između HT-a i Optime u okviru koncentracije, te o koristima tih sinergijskih projekata za Optimu.

HT se obvezuje osigurati da Nadzorni odbor Optime na svojoj prvoj sjednici nakon provedbe koncentracije, odnosno nakon HT-ovog stjecanja kontrole nad Optimom, sukladno svojim zakonskim ovlastima osnuje posebnu Komisiju za praćenje sinergijskih mjera koja će tijekom trajanja koncentracije pratiti sinergijske projekte između HT-a i Optime u okviru koncentracije, te savjetovati Nadzorni odbor Optime o navedenim pitanjima, pri čemu u navedenoj Komisiji članovi Nadzornog odbora Optime koje je predložio HT neće imati većinu.

HT se obvezuje osigurati da tijekom trajanja koncentracije Uprava i Nadzorni odbor Optime vode Optimu neovisno i u najboljem interesu Optime s ciljem osiguravanja njene neprekinute ekonomske održivosti, mogućnosti plasmana na tržištu i konkurentnosti.

HT se obvezuje osigurati da tijekom trajanja koncentracije zaposlenici Optime za svoj rad ne budu odgovorni bilo kojoj osobi izvan Optime, da sve poticajne naknade zaposlenika i menadžmenta Optime, kao i isplate bonusa koji se temelji na učinku, isključivo budu vezane za poslovne ciljeve koji se odnose na poslovne rezultate Optime u skladu s poslovnim planovima Optime, te da niti jedna isplata bonusa odnosno poticajne naknade zaposlenika i menadžmenta Optime neće biti izražena u dionicama HT-a.

6. HT se obvezuje da tijekom trajanja koncentracije članovi koje HT imenuje u Upravu Optime neće istovremeno biti članovi Uprave ili Nadzornog odbora HT-a ni bilo kojeg

povezanog društva HT-a, te od trenutka stupanja na funkciju do prestanka trajanja koncentracije neće obavljati nikakve funkcije u HT-u. Barem jedan od imenovanih članova Uprave Optime neće imati nikakvih prethodnih veza s HT-om.

HT se obvezuje da tijekom trajanja koncentracije članovi koje HT predlaže u Nadzorni odbor Optime neće istovremeno biti članovi Uprave ili Nadzornog odbora HT-a ni bilo kojeg povezanog društva HT-a, te da članovi koje HT predlaže u Nadzorni odbor Optime, kao i HT-ovo osoblje zaduženo za implementaciju mjera restrukturiranja i sinergijskih mjera između Optime i HT-a, u sklopu postupka restrukturiranja Optime u okviru koncentracije, neće dolaziti iz HT-ove Poslovne jedinice za privatne korisnike, HT-ove Poslovne jedinice za poslovne korisnike ni HT-ovog povezanog društva Iskon Internet d.d.

7. HT se obvezuje tijekom trajanja koncentracije uspostaviti mehanizme osiguranja sprječavanja protoka informacija između HT-a i Optime (u pravu tržišnog natjecanja uvriježen naziv kineski zid, engl. *Chinese wall*; dalje: kineski zid) između Optime i HT-ovog osoblja uključenog u poslovanje Optime s jedne strane te HT-ove Poslovne jedinice za privatne korisnike, HT-ove Poslovne jedinice za poslovne korisnike i HT-ovog povezanog društva Iskon Internet d.d. s druge strane, a u pogledu svih poslovno osjetljivih podataka, što ne uključuje izvještavanje prema Upravi HT-a i osobama određenim od strane uprave HT-a (čija imena će biti dostavljena povjerenika i Agenciji) vezano za izvještavanje o poslovnim rezultatima, financijskim podacima potrebnim za konsolidaciju te podacima potrebnim za ostvarenje sinergijskih učinaka između Optime i HT-a.

HT se obvezuje da će Agenciji dostaviti valjano doneseni interni Pravilnik HT-a kojim se osiguravaju mehanizmi provedbe navedene mjere kineskog zida.

Rok izvršenja: 30 (trideset) dana od dana dostave rješenja Agencije.

8. HT se obvezuje da tijekom trajanja koncentracije neće raskidati ugovore Optime sklopljene s kupcima Optiminih veleprodajnih usluga uključujući i usluga zakupa optičkih niti (engl. *dark fiber*) već bi navedeni ugovori ostali na snazi tijekom razdoblja na koje su sklopljeni. Izuzetak su ugovori koji bi se mogli prijevremeno raskinuti zbog financijskih/gospodarskih razloga o čemu se HT obvezuje unaprijed obavijestiti povjerenika i Agenciju.
9. HT se obvezuje da tijekom trajanja koncentracije neće omogućiti Optimi povoljniji tretman u pogledu pružanja veleprodajnih usluga HT-a u odnosu na ostale operatore prisutne na mjerodavnom tržištu.
10. HT se obvezuje da tijekom trajanja koncentracije neće sudjelovati u preuzimanjima kontrole nad ostalim alternativnim operatorima elektroničkih komunikacija nad kojima jest, ili bi mogao biti, otvoren postupak predstečajne nagodbe.
11. HT i Optima se obvezuju da će tijekom trajanja koncentracije Optima na svojim mrežnim stranicama, u okviru svojeg službenog memoranduma te na svojim računima prema korisnicima svojih usluga imati naznačenu informaciju da je Optima dio HT grupe.
12. HT i Optima se obvezuju da će tijekom trajanja koncentracije Optima na veleprodajnoj razini ostalim operatorima na tržištu (postojećim i/ili novim), po troškovno orijentiranim i tržišno osnovanim cijenama ponuditi u zakup slobodne kapacitete u izgrađenoj optičkoj mreži (usluga zakupa niti – engl. *dark fiber*), pri čemu navedena ponuda neće imati utjecaja na postojeće ugovore kupaca ove Optimine veleprodajne usluge.

Optima se obvezuje dostaviti povjereniku i Agenciji javnu ponudu za pružanje navedenih veleprodajnih usluga zakupa slobodnih kapaciteta u optičkoj mreži.

Rok izvršenja: trideset (30) dana od dana HT-ovog stjecanja kontrole nad Optimom.

III. HT i Optima se obvezuju predložiti Agenciji povjerenika (neovisno revizorsko društvo ili konzultantsku kuću s iskustvom i poznavanjem tržišta elektroničkih komunikacija), koji nije personalno ni kapitalno povezan sa sudionicima koncentracije, koji posjeduje potrebne kvalifikacije za izvršenje tog posla i koji ne smije biti izložen, ili postati izložen sukobu interesa te koji će uz prethodno odobrenje Agencije, obavljati poslove praćenja mjera.

Navedeni povjerenik je obavezan žurno izvijestiti Agenciju o svim značajnim radnjama koje sudionici koncentracije poduzimaju vezano uz izvršenje predloženih mjera, odnosno podnijeti pisano izvješće Agenciji svakih šest (6) mjeseci a po potrebi i nalogu Agencije i češće i to u dovoljnom broju primjeraka da ga Agencija može proslijediti na mišljenje Hrvatskoj agenciji za poštu i elektroničke komunikacije (dalje: HAKOM). Troškove izbora povjerenika i obavljanja poslova povjerenika snosi Optima.

Rok izvršenja: trideset (30) dana od dana dostave rješenja Agencije.

Trajanje mjere: tijekom cjelokupnog trajanja koncentracije.

IV. HT je obveznik plaćanja upravne pristojbe u iznosu od 150.000,00 kuna u korist Državnog proračuna Republike Hrvatske.

Rok izvršenja: osam (8) dana od dana dostave ovoga rješenja.

V. Rješenje Agencije bit će objavljeno u «Narodnim novinama» i na njezinoj službenoj mrežnoj stranici.

O b r a z l o ž e n j e

1. Prijava namjere provedbe koncentracije poduzetnika

Agencija je zaprimila 11. rujna 2013. potpunu prijavu namjere provedbe koncentracije poduzetnika (dalje: potpuna prijava koncentracije), koja nastaje promjenom kontrole nad poduzetnikom Optima i to stjecanjem kontrole nad poduzetnikom Optima od strane poduzetnika HT, u smislu odredbe članka 15. stavka 1. točke 2. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (Narodne novine, broj 79/09 i 80/13; dalje: ZZTN).

Potpunu prijavu koncentracije dostavio je Agenciji na ocjenu HT zastupan po punomoćnicima, [...], odvjetnicima iz Odvjetničkog društva [...], iz [...].

Prijava koncentracije je podnesena sukladno člancima 19. i 20. ZZTN-a i odredbama Uredbe o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika (Narodne novine, broj 38/11; dalje: Uredba o koncentracijama).

Nepotpunu prijavu koncentracije HT je Agenciji na ocjenu dostavio 28. lipnja 2013.

Dopune navedene nepotpune prijave koncentracije zaprimljene su 9. srpnja, 11. srpnja, 26. srpnja i 11. rujna 2013. godine. Dopunom prijave koncentracije od 26. srpnja 2013. je prijavitelj koncentracije, sukladno članku 22. stavku 5. ZZTN-a, dostavio Agenciji prvi prijedlog mjera i uvjeta kojima se, sukladno mišljenju HT-a, otklanjaju eventualni negativni učinci koncentracije na tržišno natjecanje.

Provedba prijavljene koncentracije, temeljem članka 19. stavka 5. ZZTN-a, dopuštena je tek po isteku roka iz članka 22. stavka 1. ZZTN-a, odnosno danom dostave rješenja Agencije kojim se koncentracija ocjenjuje dopuštenom ili uvjetno dopuštenom u smislu članka 22. stavka 7. točke 1. i 2. ZZTN-a.

2. Primijenjeni propisi

Agencija je u provedbi predmetnog postupka primijenila odredbe ZZTN-a, Uredbe o koncentracijama, te Uredbe o načinu utvrđivanja mjerodavnog tržišta (Narodne novine, broj: 9/11; dalje: Uredba o mjerodavnom tržištu).

Člankom 74. stavkom 1. ZZTN-a propisano je da u primjeni ZZTN-a, a osobito u slučajevima postojanja pravnih praznina ili dvojbi pri tumačenju propisa, u skladu s člankom 1. Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji (Narodne novine-Međunarodni ugovori, broj: 2/12), primjenjuju se na odgovarajući način kriteriji koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Europskoj uniji.

U konkretnom slučaju Agencija je izvršila uvid u Uredbu Vijeća (EZ) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (Tekst značajan za EGP), Službeni list L 24, 29/1/2004, str. 1–22, te Uredbu Komisije (EZ) br. 802/2004 od 7. travnja 2004. o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika (Tekst značajan za EGP), Službeni list L 133, 30/04/2004, str. 1-39. Također, u predmetnom postupku Agencija je na odgovarajući način primijenila kriterije iz Smjernica za ocjenu horizontalnih koncentracija prema Uredbi Vijeća (EZ) o kontroli koncentracija između poduzetnika (SL 2004/C 31/03) u glavi VIII. pod naslovom „Opadajuće poslovanje“, te kriterije iz Najboljih iskustava iz prakse: Standardne obrasce koji se koriste za predlaganje mjera, uvjeta i rokova na koje se poduzetnik obvezuje pri restrukturiranju koncentracije te na imenovanje i mandat povjerenika sukladno europskoj Uredbi o kontroli koncentracija.

3. Pravni temelj koncentracije

Pravni temelj koncentracije je: „Ugovor između Zagrebačke banke d.d., sa sjedištem u Zagrebu, Trg bana Josipa Jelačića 10, OIB: 92963223473 i HT-a u odnosu na OT-Optima Telekom“, sklopljen 10. rujna 2013. (dalje: Ugovor).

Člankom [...] predmetnog Ugovora, pod naslovom: [...] uređeno je da Optima kao društvo koje se nalazi u financijskim teškoćama nije u mogućnosti otplatiti svoje obveze prema vjerovnicima zbog čega je nad Optimom otvoren postupak predstečajne nagodbe i Zagrebačka banka kao najveći vjerovnik po osnovi danih kredita Optimi, ima namjeru pronaći strateškog partnera Optimi za određeno vremensko razdoblje kako bi se Optima financijski i operativno restrukturirala radi namirenja potraživanja vjerovnika, postizanja financijske stabilnosti i nastavka poslovanja. Stoga, Optima i Zagrebačka banka smatraju da je HT, kao najveći drugi vjerovnik Optime, prikladan strateški partner Optime koji će omogućiti Optimi prednosti sinergije koja će se razviti tijekom navedenog strateškog partnerstva. Poslovni plan koji je sastavni dio predmetnog Ugovora, predstavlja [...], a sastoji se [...]. Stoga, osnovna svrha predmetnog Ugovora je [...].

Člankom [...] tog Ugovora uređeno je da će se Uprava Optime sastojati od [...] članova, predloženih od [...] te imenovanih od [...]. Predsjednika uprave predlaže [...], a imenuje [...]. Kvorum za sjednice Uprave čini [...], dok je u slučaju [...], odlučujući [...]. Za određene odluke Upravi je potrebna suglasnost [...] koji će se sastojati od [...]. [...] će predložiti ugovorne strane te će biti izabrani od strane Glavne skupštine društva kako slijedi: [...]. Predsjednik te zamjenik predsjednika Nadzornog odbora bit će izabrani između članova Nadzornog odbora

[...]. Odluke Nadzornog odbora donosit će se [...] od kvoruma kojeg čini [...] Nadzornog odbora. U slučaju [...] odlučujući je glas [...].

U slučaju prodaje udjela u Optimi strane Ugovora su u članku [...] predmetnog Ugovora ugovorile [...].

Stupanje na snagu predmetnog Ugovora uređeno je člankom 26. Ugovora i uvjetovano je time da Agencija nije donijela odluku kojom bi se predmetna koncentracija ocijenila zabranjenom. Također je uređeno da su stranke suglasne da će, ako Agencija odobri koncentraciju, ali samo pod određenim uvjetima/obvezama, bez odgode razmotriti nalog Agencije u smislu naloženih uvjeta/obveza.

4. Pravni oblik koncentracije

Riječ je o stjecanju kontrole HT-a nad Optimom u smislu članka 15. stavka 1. točke 2. ZZTN-a.

Temeljem Ugovora sklopljenog između Zagrebačke banke i HT-a, HT će steći upravljačka prava u Optimi vezano uz [...] udjela u temeljnom kapitalu Optime.

Navedenim Ugovorom je predviđeno i sklapanje obveznog konvertibilnog zajma (engl. *mandatory convertible loan*; dalje: MCL), hibridnog instrumenta koji se po strogo određenim uvjetima u točno utvrđenom vremenskom razdoblju pretvara u temeljni kapital poduzetnika Optima. Njega čini provođenje MCL Tranše 1, te provođenje MCL Tranše 2. Također, Ugovorom je predviđeno i pravo Optime da isplati banku po osnovi MCL-a.

Međutim, svako eventualno povećanje udjela HT-a u Optimi, do kojeg će doći provedbom MCL Tranše 1 i MCL Tranše 2 neće utjecati na promjenu u kontroli HT-a nad Optimom temeljem navedenog Ugovora po kojem HT kontrolu nad Optimom stječe temeljem upravljačkih prava po osnovi [...] udjela u temeljnom kapitalu Optime.

5. Sudionici koncentracije

5.1. HT

Hrvatski Telekom d.d., sa sjedištem u Zagrebu, Savska cesta 32 upisan je u registar Trgovačkog suda u Zagrebu, MBS: 080266256, OIB: 81793146560. HT je operator elektroničkih komunikacijskih usluga koji svoje usluge pruža krajnjim korisnicima na teritoriju Republike Hrvatske. Pored navedene osnovne djelatnosti HT je registriran i za obavljanje niza drugih, povezanih djelatnosti, kao što su primjerice: održavanje i popravak telekomunikacijskih objekata, instalacija uređaja i opreme, mjerenje radi izdavanja potvrde o kakvoći (certifikat) i elektromagnetskoj kompatibilnosti (EMC) telekomunikacijske opreme i uređaja radijskih postaja, proizvodnja telekomunikacijske opreme i pribora. HT je poduzetnik koji posluje u sastavu Deutsche Telekom Grupe.

HT je imatelj udjela u temeljnom kapitalu slijedećih poduzetnika:

- Iskon Internet d.d., Garićgradska 18, Zagreb (100 % udjela u temeljnom kapitalu; dalje: Iskon Internet). Iskon Internet je operator elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj.
- Combis d.o.o., Baštijanova 52/a, Zagreb (100 % udjela u temeljnom kapitalu; dalje: Combis). Combis je regionalno prisutni poduzetnik koji

obavlja djelatnosti savjetovanja, razvijanja, uvođenja, integriranja i održavanja cjelovitih informatičko – aplikativno – komunikacijskih rješenja.

- KDS d.o.o., Vukovarska 5, Čakovec (100 % udjela u temeljnom kapitalu; dalje: KDS).

Iskon Internet ostvaruje kontrolu nad sljedećim poduzetnicima:

- CA Internet d.o.o., Garićgradska 18, Zagreb (100 % udjela u temeljnom kapitalu; dalje: CA Internet);
- E-tours d.o.o., Garićgradska 18, Zagreb (100 % udjela u temeljnom kapitalu; dalje: E-tours);
- Regica.net d.o.o., Garićgradska 18, Zagreb (100 % udjela u temeljnom kapitalu; dalje: Regica.net).

Combis ostvaruje kontrolu nad sljedećim poduzetnicima:

- Combis d.o.o., Sarajevo (100 % udjela u temeljnom kapitalu);
- Combis IT usluge d.o.o., Srbija (100 % udjela u temeljnom kapitalu).

Osim navedenih poduzetnika nad kojima ostvaruje kontrolu, HT je imatelj udjela u temeljnom kapitalu sljedećih poduzetnika:

- Tehnološki centar Split d.o.o., Kopilica 5, Split (29,76 % udjela u temeljnom kapitalu; dalje: Tehnološki centar Split);
- HP d.o.o. Mostar, Bosna i Hercegovina (30,29 % udjela u temeljnom kapitalu; dalje: HP Mostar);
- HT d.d. Mostar, Bosna i Hercegovina (39,10 % udjela u temeljnom kapitalu; dalje: HT Mostar).

5.2. Optima

OT-Optima Telekom d.d., sa sjedištem u Zagrebu, Bani 75/A upisana je u registar Trgovačkog suda u Zagrebu, MBS: 040035070, OIB: 36004425025. Optima je operator elektroničkih komunikacijskih usluga na teritoriju Republike Hrvatske. Pored navedene osnovne djelatnosti Optima obavlja i niz ostalih povezanih djelatnosti, kao što su primjerice: izrada i izvedba projekata iz područja elektronike i informatike; davanje u najam telekomunikacijske mreže ili njezinih dijelova; prijenos govora, zvuka, podataka, dokumenata, slika i drugog, osim javnih govornih usluga; prijenos govora, zvuka, podataka, dokumenata, slika i drugog telekomunikacijskim kapacitetima u nepokretnoj i pokretnoj satelitskoj službi; proizvodnja telekomunikacijske opreme i pribora; održavanje i popravak telekomunikacijskih objekata, instalacija uređaja i opreme.

Optima ostvaruje kontrolu nad sljedećim poduzetnicima:

- Optima Direct d.o.o., J.B. Tita 1, Buje (100 % udjela u temeljnom kapitalu; dalje: Optima Direct). Optima Direct je s Optimom sklopio Ugovor o trgovinskom zastupanju i pružanju usluga iz područja elektroničkih komunikacija temeljem kojeg ima obveze: sklapanja ugovora o pružanju usluga elektroničkih komunikacijskih usluga Optime u svrhu pribavljanja novih korisnika usluga Optime u ime i za račun Optime; obavljanja usluga posredovanja kod potencijalnih korisnika Optime s kojima će Optima sklapati Ugovore o pružanju usluga elektroničkih komunikacija; obavljanja svih radnji u svrhu savjetovanja i informiranja korisnika te promidžbe usluga elektroničkih komunikacija Optime; pronalaženja poslovnih partnera sa kojima će zaključiti Ugovore o trgovinskom zastupanju temeljem kojih će ih ovlastiti da obavljaju poslove sklapanja Ugovora o

- pružanju usluga elektroničkih komunikacija Optime, sve u ime i za račun Optime;
- Optima Telekom d.o.o., Slovenija (100 % udjela u temeljnom kapitalu);
 - Optima Telekom za upravljanje nekretninama i savjetovanje d.o.o., Kuzminečka 8, Zagreb (100 % udjela u temeljnom kapitalu).

Prema očitovanju HT-a od 14. listopada 2013. sva navedena društva su zajedno sa Optimom predmet preuzimanja upravljačke kontrole HT-a nakon provedbe predmetne koncentracije.

Prema podacima Središnjeg klirinškog depozitarnog društva d.d. preuzetima sa službenih mrežnih stranica istoga (www.skdd.hr) na dan 5. studenog 2013., što u bitnome predstavljaju podatke o imateljima udjela prije provedbe predmetne koncentracije, najveći imatelj udjela je Matija Martić sa 65,94 % udjela u temeljnom kapitalu tog poduzetnika.

Sljedeći najveći udjeli prije provedbe predmetne koncentracije u Optimi odnose se na dva skrbnička računa vođena od strane Zagrebačke banke, s udjelima od 5,7 % i 4,8 %. Sama Zagrebačka banka je imatelj udjela u iznosu od 1,5 % udjela u temeljnom kapitalu Optime. Pored navedenih, značajniji imatelji udjela su AZ obvezni mirovinski fond putem skrbničkog računa kojeg vodi Societe Generale-Splitska banka d.d. u iznosu od 2,7 % u temeljnom kapitalu. Preostalih pet među deset najznačajnijih imatelja udjela u temeljnom kapitalu Optime čine fizičke osobe.

6. Obveza prijave koncentracije

Sukladno članku 17. stavku 1. ZZTN-a, sudionici koncentracije obvezni su Agenciji prijaviti svaku namjeru provedbe koncentracije ako su kumulativno ostvareni sljedeći uvjeti:

1. ukupan godišnji konsolidirani prihod svih poduzetnika sudionika koncentracije ostvaren prodajom robe i/ili usluga (dalje: ukupan prihod) na svjetskom tržištu, iznosi najmanje jednu milijardu kuna sukladno financijskim izvješćima za financijsku godinu koja je prethodila koncentraciji, ako najmanje jedan sudionik koncentracije ima sjedište i/ili podružnicu u Republici Hrvatskoj, i
2. ukupan prihod svakog od najmanje dva sudionika koncentracije, u Republici Hrvatskoj, sukladno financijskim izvještajima iznosi najmanje 100.000.000 kuna, u financijskoj godini koja je prethodila koncentraciji.

Sukladno članku 19. stavku 1. ZZTN-a, svaku namjeru provedbe koncentracije poduzetnika iz članka 15. ZZTN-a, sudionici koncentracije obvezni su prijaviti Agenciji kada se ispune uvjeti iz članka 17. ZZTN-a.

U predmetnom slučaju mjerodavna godina je 2012.

Podaci o ukupnim prihodima poduzetnika sudionika koncentracije, analiziranim u svrhu utvrđivanja je li u konkretnom slučaju riječ o koncentraciji koja podliježe obvezi podnošenja prijave Agenciji, sukladno članku 17. stavku 1. i stavku 3. ZZTN-a, prikazani su u tablici 1. (prihodi na svjetskoj razini) i u tablici 2. (prihodi na tržištu Republike Hrvatske).

Tablica 1. Ukupni konsolidirani prihod sudionika koncentracije na svjetskom tržištu u 2012. godini

Poduzetnik	Ukupni prihodi (u HRK)
1. DT Grupa	437.510.000.000,00
2. Optima Telekom d.d. (Optima grupa)	561.971.000,00
Ukupno (1+2)	438.071.971.000,00

Izvor: prijava koncentracije poduzetnika HT od 28. lipnja 2013.; Obrada: AZTN.

Tablica 2. Ukupni prihod sudionika koncentracije ostvaren u Republici Hrvatskoj u 2012. godini

Poduzetnik	Ukupni prihodi (u HRK)
1. DT Grupa	7.715.000.000,00
2. Optima Telekom d.d. (Optima grupa)	561.971.000,00*

Izvor: financijski izvještaji poduzetnika za 2012. godinu (priloženi uz prijavu); Obrada: AZTN.

*U prihodu Optima grupe na tržištu Republike Hrvatske, prema pojašnjenju iz dopune prijave koncentracije od 11. rujna 2013., konsolidiran je i prihod poduzetnika Optima Slovenija, budući da navedeni poduzetnik ne ostvaruje prihod od poslovanja sa trećima već samo poslovanjem unutar Optima grupe.

Iz podataka o ukupnom prihodu sudionika koncentracije razvidno je da su u konkretnom slučaju ispunjeni uvjeti iz članka 17. stavka 1. ZZTN-a te da stoga postoji obveza prijave namjere provedbe koncentracije poduzetnika Agenciji.

7. Postupak ocjene koncentracije

Potpuna prijava koncentracije, u smislu članka 20. stavka 6. ZZTN-a, zaprimljena je 11. rujna 2013., jer je tog dana Agencija zaprimila sve dokumente i podatke sukladno članku 20. stavcima 1. i 3. ZZTN-a. Agencija je podnositelju prijave dala pisanu potvrdu o potpunosti prijave u obliku propisanom člankom 14. Uredbe o koncentracijama.

Prije dostave potpune prijave koncentracije, podnositelj prijave je 28. lipnja 2013. dostavio Agenciji nepotpunu prijavu koncentracije, koju je dopunjavao podnescima zaprimljenim u Agenciji 9. srpnja, 11. srpnja, 26. srpnja i 11. rujna 2013. godine.

Dopunom prijave koncentracije od 26. srpnja 2013. je prijavitelj koncentracije, sukladno članku 22. stavku 5. ZZTN-a, dostavio Agenciji prvi prijedlog mjera i uvjeta kojima se, sukladno mišljenju HT-a, otklanjaju eventualni negativni učinci koncentracije na tržišno natjecanje.

Agencija je taj prvi prijedlog mjera i uvjeta ocijenila nedostatnim za otklanjanje mogućih negativnih učinaka predmetne koncentracije.

Radi sveobuhvatne ocjene učinaka predmetne koncentracije na tržišno natjecanje, u smislu članka 21. stavaka 2. i 3. ZZTN-a, Agencija je 30. srpnja 2013., već u postupku ocjene koncentracije na 1. razini, zatražila očitovanja i podatke od HAKOM-a, poduzetnika-konkurenata HT-a i Optime te od interesnih udruženja. Zatražena očitovanja i podatke Agencija je zaprimila u razdoblju od 28. kolovoza do 27. rujna 2013.

Od dana zaprimanja potpune prijave koncentracije, 11. rujna 2013., za Agenciju je počeo teći rok od 30 dana u kojem može donijeti odluku o dopuštenosti koncentracije na 1. razini. Odluku o dopuštenosti koncentracije u toj fazi postupka Agencija može donijeti samo ako na temelju podataka iz prijave i drugih podataka i saznanja kojima raspolaže može, bez provođenja dubinskih analiza, sa sigurnošću zaključiti da predmetna koncentracija neće imati značajne učinke na tržišno natjecanje.

Po zaprimanju potpune prijave koncentracije, Agencija je, sukladno članku 21. stavcima 5. i 6. ZZTN-a, na službenim mrežnim stranicama Agencije (<http://www.aztn.hr>) 20. rujna 2013. objavila Javni poziv za dostavljanje primjedaba i mišljenja, pod poslovnim brojem UP/I 034-03/2013-02/007, urbroja: 580-06/49-2013-053 (dalje: Javni poziv), o predmetnoj koncentraciji, kako bi tako prikupljeni podaci pridonijeli pojašnjenju, odnosno boljem razumijevanju odnosa i stanja na mjerodavnom tržištu.

U Javnom pozivu utvrđen je rok za dostavu primjedbi i mišljenja Agenciji do 30. rujna 2013.

U navedenom roku Agencija je zaprimila mišljenje poduzetnika [...], dok je 11 mišljenja dostavljeno tijekom prikupljanja podataka i dokumentacije u predmetu, od HAKOM-a, poduzetnika i interesnih udruženja, koje je Agencija kontaktirala u ovom postupku. Riječ je stoga o ukupno 12 dostavljenih mišljenja koji se detaljnije obrazlažu pod točkama 12. i 13. obrazloženja ovoga rješenja.

Temeljem podataka dostavljenih od sudionika koncentracije te drugih podataka koje je Agencija prikupila i kojima je raspolagala, Agencija je utvrdila da je u konkretnom slučaju riječ o specifičnoj koncentraciji poduzetnika s obzirom na činjenicu da je nad objektom stjecanja Optimom, zbog insolventnosti, otvoren postupak predstečajne nagodbe te da najveći vjerovnici u tom postupku Zagrebačka banka i HT, uz suglasnost Optime, imaju namjeru da HT preuzme na ograničeno razdoblje upravljačku kontrolu nad Optimom radi namirenja potraživanja vjerovnika.

Provedbom predmetne koncentracije HT bi preuzeo tržišni udjel Optime koji je Optima ostvarila na tržištu pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj, odnosno na određenim horizontalno preklapajućim tržištima na veleprodajnoj i maloprodajnoj razini, a sam HT vodeći je tržišni takmac na tržištu elektroničkih telekomunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj.

Stoga, budući da je, temeljem analize podataka iz potpune prijave koncentracije i drugih Agenciji raspoloživih podataka i saznanja, proizlazilo kako bi provedba predmetne koncentracije mogla imati za posljedicu značajan učinak na tržišno natjecanje, te da je stoga za donošenje odluke bilo potrebno pribaviti dopunske podatke u smislu članka 41. ZZTN-a i izraditi pravnu i ekonomsku analizu, Agencija je temeljem predmetne potpune prijave koncentracije 3. listopada 2013., u smislu članka 22. stavka 3. ZZTN-a, u svezi s člankom 39. ZZTN-a, donijela zaključak o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti predmetne koncentracije na 2. razini klase: UP/I 034-03/2013-02/007, urbroja: 580-06/41-2013-064 (dalje: Zaključak o pokretanju postupka), kojim je zatražila od HT-a dostavu dodatnih očitovanja, podataka i dokumentacije.

HT je podneskom zaprimljenim u Agenciji 14. listopada 2013. dostavio zatražena očitovanja, podatke i dokumentaciju iz Zaključka o pokretanju postupka.

Nastavno, na zamolbu Agencije od 20. rujna 2013., Hrvatska gospodarska komora, Udruženje za telekomunikacije je Agenciji 17. listopada 2013. dostavila zaključke Vijeća udruženja za telekomunikacije sa sjednice tog Vijeća održane 4. listopada 2013., vezano uz učinke provedbe predmetne koncentracije na mjerodavno tržište.

Također, na zamolbu Agencije od 4. listopada 2013. za dostavom dodatnih podataka vezano uz mjerodavno tržište, HAKOM je navedeno Agenciji dostavio 18. listopada 2013.

U odnosu na sam postupak ocjene predmetne koncentracije na 2. razini, sukladno odredbi članka 21. stavka 2. ZZTN-a, Agencija je tijekom postupka utvrđivala njezine učinke na tržišno natjecanje, te moguće zapreke pristupu mjerodavnom tržištu. Pri ocjeni učinaka predmetne koncentracije na 2. razini Agencija je postupala sukladno članku 21. stavku 3. ZZTN-a. U tom je smislu Agencija, u predmetnom postupku utvrđivala strukturu mjerodavnog tržišta, postojeće i moguće konkurente na mjerodavnom tržištu na teritoriju Republike Hrvatske, strukturu i izbor ponude i potražnje na tržištu, ekonomske, pravne i ostale zapreke pristupu ili izlasku s tržišta, položaj, tržišne udjele te ekonomsku i financijsku snagu poduzetnika na mjerodavnom tržištu, stupanj konkurentnosti sudionika koncentracije i alternativne izvore nabave za kupce koji nastaju kao posljedica koncentracije, učinke predmetne koncentracije na druge poduzetnike ili na potrošače, te prednosti koje izravno proizlaze iz provedbe koncentracije.

Člankom 48. stavkom 1. ZZTN-a propisano je da će Agencija prije zakazivanja usmene rasprave dostaviti pisanu Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku (dalje: Obavijest) kako bi strankama u postupku - poduzetnicima sudionicima koncentracija iz članka 36. stavka 1. ZZTN-a osigurala mogućnost da se izjasne o svim relevantnim činjenicama i okolnostima. Člankom 22. stavkom 4. ZZTN-a je propisano da ako tijekom postupka ocjene koncentracije Agencija utvrdi da se koncentracija može dopustiti samo uz ispunjavanje određenih mjera i uvjeta, o tome će bez odgode, sukladno odredbi članka 48. ZZTN-a, dostaviti Obavijest podnositelju prijave, koji je obavezan, u roku ne duljem od mjesec dana od dana primitka Obavijesti, predložiti odgovarajuće mjere praćenja poslovanja i/ili strukturne mjere i uvjete kojima bi se trebali otkloniti negativni učinci predmetne koncentracije.

Agencija dostavlja Obavijest kako bi poduzetnike sudionike koncentracije upoznala sa svim činjenicama i okolnostima utvrđenim u predmetnom upravnom postupku, a stranka, sukladno odredbama članka 48. stavaka 2. i 3. ZZTN-a, ima pravo u roku od mjesec dana od dana primitka Obavijesti, u pisanom obliku, dostaviti primjedbe na Obavijest, predložiti mjere i uvjete, te saslušanje dodatnih svjedoka i izvođenje dodatnih dokaza.

Agencija je stoga 5. prosinca 2013., u smislu članka 48. stavka 1. ZZTN-a, HT-u dostavila navedenu Obavijest klase: UP/I 034-03/2013-02/007, urbroja: 580-06/41-2013-074, od 2. prosinca 2013.

Člankom 22. stavkom 9. ZZTN-a je propisano da rok iz članka 22. stavka 7. ZZTN-a ne teče počevši od dana dostave sudionicima koncentracije Obavijesti iz članka 48. ZZTN-a, do dana dostave Agenciji prijedloga mjera, uvjeta i rokova iz članka 22. stavka 4. ZZTN-a.

Nadalje, člankom 22. stavkom 5. ZZTN-a je propisano da mjere i uvjete iz članka 22. stavka 4. ZZTN-a podnositelj prijave može predložiti i ranije, pa i u samoj prijavi namjere koncentracije.

Sukladno članku 22. stavku 4. ZZTN-a, Agencija može u cijelosti ili djelomično prihvatiti mjere, uvjete i rokove predložene od sudionika koncentracije, ako utvrdi da su iste dostatne za otklanjanje negativnih učinaka te koncentracije na tržišno natjecanje. Međutim, s obzirom na to da Agencija u tom trenutku nije raspolagala dostatnim podacima za donošenje zaključka u svezi tada predloženih mjera od sudionika koncentracije, u tom trenutku nije bilo moguće utvrditi dostatnost mjera predloženih od sudionika koncentracije te je činjenice relevantne za ocjenu predmetne koncentracije Agencija utvrđivala u nastavku postupka ocjene dopuštenosti koncentracije.

Kao što je ranije navedeno u uvodnom dijelu ove točke obrazloženja, podnositelj prijave dostavio je Agenciji 26. srpnja 2013., sukladno članku 22. stavku 5. ZZTN-a, prvi prijedlog mjera i uvjeta kojima se, sukladno mišljenju HT-a, otklanjaju eventualni negativni učinci koncentracije na tržišno natjecanje. Međutim, Agencija je taj prijedlog mjera ocijenila nedostatnim.

Agencija je 27. prosinca 2013. zaprimila očitovanje HT-a na Obavijest Agencije od 2. prosinca 2013. u kojem je HT dostavio razradu i dopunu prijedloga mjera i uvjeta za otklanjanje negativnih učinaka predmetne koncentracije na tržišno natjecanje od 26. srpnja 2013.

Dana 9. siječnja 2014. Agencija je donijela zaključak o produženju roka za donošenje rješenja u predmetnom postupku, klase: UP/I 034-03/2013-02/007, urbroja: 580-06/41-2014-085, koji počinje teći od isteka roka od 3 mjeseca od dana donošenja zaključka o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije, odnosno od 25. siječnja 2014. U smislu članka 57. stavka 6. ZZTN-a, rok od 3 mjeseca za donošenje odluke o dopuštenosti koncentracije je

iznimno moguće produljiti na rok od 3 mjeseca u slučajevima kada Agencija ocijeni da je za utvrđivanje činjeničnog stanja i ocjenu dokaza potrebno izvršiti dopunska vještačenja ili analize, o čemu je Agencija obvezna izvijestiti stranke u postupku prije isteka roka.

Naime, nakon zaprimanja očitovanja HT-a od 27. prosinca 2013. na Obavijest Agencije od 2. prosinca 2013. u kojem je HT dostavio prijedlog mjera i uvjeta za otklanjanje negativnih učinaka predmetne koncentracije na tržišno natjecanje, Agencija je zatražila mišljenje i stručnu pomoć HAKOM-a, čije stručno mišljenje je Agencija zaprimila 24. siječnja 2014.

Agencija se dopisom od 29. siječnja 2014. očitovala HT-u o nedostatnosti predloženih mjera i uvjeta radi otklanjanja negativnih učinaka predmetne koncentracije poduzetnika HT od 27. prosinca 2013.

Pored navedenog, Zagrebačka banka je 16. siječnja 2014. Agenciji dostavila mišljenje vezano uz stav Agencije iz Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku od 2. prosinca 2013. Navedeno s obzirom na to da je Zagrebačka banka najveći pojedinačni vjerovnik Optime i s obzirom na ugovorni odnos Zagrebačke banke s HT-om vezano uz HT-ovo upravljanje Optimom.

Također, 24. siječnja 2014. Agencija je zaprimila dodatno očitovanje poduzetnika [...] koje se nastavlja na očitovanje tog poduzetnika od 30. kolovoza 2013. o učincima navedene koncentracije na tržišno natjecanje. Međutim, navedeno očitovanje nije bilo od bitnog utjecaja na već utvrđene preliminarne činjenice i okolnosti u ovom postupku iz Obavijesti Agencije od 2. prosinca 2013., na koju se HT očitovao 27. prosinca 2013.

17. veljače 2014. HT je dostavio konačni prijedlog mjera i uvjeta radi otklanjanja negativnih učinaka predmetne koncentracije, sukladno stavu Agencije iz njezinog očitovanja od 29. siječnja 2014., koje je HT zaprimio 30. siječnja 2014.

Dana 18. veljače 2014. Agencija je donijela zaključak klase: UP/I 034-03/2013-02/007, urbroja: 580-06/41-2014-094, kojim je odredila usmenu raspravu u ovom postupku temeljem članka 50. stavka 1. ZZTN-a, a vezano uz članak 54. Zakona o općem upravnom postupku (Narodne novine, broj 47/09).

Stoga je, temeljem članka 50. stavka 1. ZZTN-a, usmena rasprava u predmetnom postupku održana 10. ožujka 2014., na kojoj je sudionicima koncentracije dana mogućnost da se neposredno očituju o bitnim činjenicama u postupku.

Na usmenoj raspravi je punomoćnik HT-a izjavio kako ostaje kod svih dosadašnjih navoda iznesenih u postupku i stajališta iz pisanih podnesaka koje je prijavitelj dostavljao Agenciji u postupku, te kod konačnog prijedloga mjera, uvjeta i rokova za njihovo ispunjenje iz podneska zaprimljenog u Agenciji 17. veljače 2014.

Navedenim je okončan dokazni postupak u ovoj upravnoj stvari. Temeljem prikupljenih podataka, očitovanja i dokumentacije provedena je ekonomska i pravna analiza predmetne koncentracije.

8. Opći pregled stanja na tržištu pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj

Najznačajniji operator na tržištu pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj je HT, koji ima najrasprostranjeniju pristupnu mrežu na teritoriju Republike Hrvatske i od strane HAKOM-a određen je operatorom sa značajnom tržišnom snagom na svim mjerodavnim tržištima podložnim prethodnoj regulaciji. Zbog

veličine svoje korisničke baze, HT uživa prednosti ekonomije razmjera, a kao davatelj više usluga na različitim tržištima i ekonomije opsega. Prepoznatljivo tržišno ime (marka), razvijena prodajna mreža, izvjesno pretpostavljeno lakše dostupna financijska sredstva u odnosu na konkurenciju, daju HT-u dodatnu prednost u odnosu na sve ostale sudionike na tržištu elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj. HT je 2006. godine stekao 100 % udjela u temeljnom kapitalu Iskon Interneta. Iskon Internet je nastavio djelovati kao organizacijski nezavisan član unutar T-HT Grupe, a prisutan je na pojedinim maloprodajnim i veleprodajnim razinama mjerodavnog tržišta pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj.

Optima je na tržište pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj ušla 2005. kao alternativni operator. Vlastitom elektroničkom komunikacijskom mrežom Optima raspolaže u mjeri koja joj omogućava da za vlastite potrebe pruža uslugu pristupa internetu putem ADSL i FTTH tehnologije u svim županijama Republike Hrvatske, gdje udio širokopojsnih priključaka koje Optima pruža predstavlja [...] ukupnog broja širokopojsnih priključaka u Republici Hrvatskoj prema podacima za 2012. godinu. Optima pruža i putem vlastite elektroničke komunikacijske mreže uslugu iznajmljenih vodova za vlastite potrebe, te i na veleprodajnoj razini, putem SDH/PDH i Ethernet tehnologije, gdje udio iznajmljenih elektroničkih vodova koje pruža Optima predstavlja [...] ukupnog broja iznajmljenih elektroničkih vodova prema podacima za 2012. godinu.

Od ostalih alternativnih operatora prisutnih u pojedinim segmentima mjerodavnog tržišta pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj prisutni su VIPnet, Amis Telekom, H1 Telekom d.d. iz Zagreba (dalje: H1 telekom), B.net Hrvatska d.o.o. iz Zagreba (dalje: B.net), Digi satelitska televizija d.o.o., Metronet telekomunikacije d.d. iz Zagreba (dalje: Metronet), Terrakom d.o.o. iz Zagreba (dalje: Terrakom) i Novi-Net d.o.o. Osim navedenih operatora, na predmetnom tržištu je prisutno i nekoliko drugih alternativnih operatora, no oni pojedinačno ostvaruju neznatne tržišne udjele na pojedinim segmentima mjerodavnog tržišta. Navedeni alternativni operatori prisutni su na određenim segmentima mjerodavnog tržišta pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj, odnosno na pojedinim maloprodajnim i veleprodajnim razinama tog tržišta.

[...], koji se nalazi u sastavu [...], je u 2011. stekao kontrolu nad poduzetnikom [...], a u 2013. nad poduzetnikom [...]. Osim toga, [...] je u 2013. stekao kontrolu nad poduzetnicima [...].

Amis Telekom je prisutan na hrvatskom tržištu od 2003. godine. Odlukom HAKOM-a od 28. travnja 2005. godine, Amis Telekom je postao fiksni operator i tada postojećoj ponudi dodao uslugu povoljnijeg telefoniranja prema nacionalnim i međunarodnim fiksnim i mobilnim mrežama. Amis Telekom ima status broadband telekom operatora, koji putem vlastite infrastrukture nudi širokopojsni pristup internetu i druge telekomunikacijske usluge.

Terrakom i Metronet djeluju na pojedinim maloprodajnim i veleprodajnim razinama mjerodavnog tržišta, uz orijentaciju na poslovne korisnike. Rješenjem Financijske agencije od 13. srpnja 2013. godine nad poduzetnikom [...] otvoren je postupak predstečajne nagodbe.

H1 Telekom jedan je od alternativnih operatora u fiksnoj telefoniji koji raspolaže vlastitom telekomunikacijskom mrežom koja se sastoji od centralnog komunikacijskog čvora te čvorišta putem kojih se ostvaruje međusobno povezivanje s ostalim operatorima fiksne i mobilne mreže. Rješenjem Financijske agencije od 24. rujna 2013. godine nad [...] otvoren je postupak predstečajne nagodbe.

Novi-Net je manji operator sa regionalnom prisutnošću na mjerodavnom tržištu od 2006. godine. Koristi jedinstvenu tehnologiju kojom pruža komunikacijske usluge na teško

dostupnim, a mnogim operatorima i neisplativim područjima za razvoj. Posjeduje velik dio vlastite infrastrukture, [...].

Tele2 je treći po veličini mobilni operator, koji djeluje na tržištu pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama na teritoriju RH te svojim privatnim i poslovnim korisnicima pruža cjelokupan spektar maloprodajnih usluga (govorne, tekstualne, podatkovne). Tele2 ne iznajmljuje svoje vodove ili drugu infrastrukturu na veleprodajnim tržištima.

Orange Business Hrvatska u svojem poslovanju koristi usluge HT-a na veleprodajnim tržištima, no ne obavlja djelatnost maloprodaje.

9. Mjerodavno tržište

Mjerodavno tržište u konkretnom slučaju utvrđeno je sukladno članku 7. ZZTN-a, na način i prema kriterijima propisanim Uredbom o mjerodavnom tržištu. Mjerodavno je tržište, sukladno članku 5. i 6. Uredbe o mjerodavnom tržištu, utvrđeno u proizvodnom i u zemljopisnom smislu.

Člankom 8. stavkom 1. Uredbe o mjerodavnom tržištu propisano je da se pri utvrđivanju mjerodavnog tržišta polazi od kriterija zamjenjivosti potražnje za određenim proizvodom, odnosno o zamjenjivosti ponude za određenim proizvodom, a po potrebi i od kriterija postojanja potencijalnih konkurenata, odnosno zapreka pristupa tržištu. Pojam zamjenjivosti ponude definiran je člankom 10. Uredbe o mjerodavnom tržištu kao sposobnost proizvođača i/ili dobavljača da, u slučaju povećanja cijene mjerodavnog proizvoda u relativno kratkom vremenu i bez većih troškova, započne s proizvodnjom i/ili distribucijom zamjenskog proizvoda, odnosno supstituta.

Pri utvrđivanju postoje li potencijalni konkurenti potrebno je u smislu članka 11. Uredbe o mjerodavnom tržištu utvrditi razinu tržišnog natjecanja i uvjete pod kojima novi konkurenti mogu pristupiti mjerodavnom tržištu pri čemu se postojanje potencijalnih konkurenata utvrđuje i s obzirom na predvidljive promjene tržišnih uvjeta, naročito u odnosu na zapreke pristupa tržištu.

Člankom 12. Uredbe o mjerodavnom tržištu je propisano da se pod pojmom zapreka pristupu tržištu razumijevaju sve okolnosti koje potencijalnim konkurentima stoje na putu ulaska na tržište, a osobito one koje, svojim ponašanjem i djelovanjem, postavljaju već prisutni poduzetnici ograničavajući ili sprječavajući time ulazak drugih poduzetnika na to tržište.

Pri utvrđivanju mjerodavnog tržišta uzeti su u obzir podaci iz nepotpune prijave koncentracije i dopuna prijave koncentracije koji se odnose na preklapajuće djelatnosti sudionika koncentracije. Pored toga, uzeti su u obzir podaci i pokazatelji o tržištima koja se mogu smatrati obuhvaćenima koncentracijom, odnosno tržištima na kojima koncentracija ima učinak.

Nadalje, uzeti su u obzir podaci, očitovanja i dokumentacija koje je dostavio HAKOM, podaci prikupljeni od poduzetnika u predmetnom postupku, te drugi Agenciji raspoloživi podaci.

U odnosu na podatke, očitovanja i dokumentaciju koju je dostavio HAKOM, Agencija naglašava kako je pri utvrđivanju mjerodavnog tržišta u predmetnom slučaju vodila računa o posebnostima predmetnog tržišta pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama koje je predmet prethodne (*ex-ante*) regulacije tržišta od strane HAKOM-a kao sektorskog regulatora sukladno propisima o elektroničkim komunikacijama.

Naime, sukladno članku 5. Zakona o elektroničkim komunikacijama (Narodne novine, broj 73/08, 90/11, 133/12 i 80/13; dalje: ZEK), HAKOM je nacionalna regulatorna agencija za obavljanje regulatornih i drugih poslova u okviru djelokruga i nadležnosti propisanih ZEK-om i posebnim zakonom kojim je uređeno područje poštanskih usluga. U HAKOM-ovoj nadležnosti je, sukladno članku 12. stavku 1. točki 3. ZEK-a, donošenje odluka u vezi s utvrđivanjem mjerodavnih tržišta, provedbom analiza tržišta te određivanjem i ukidanjem regulatornih obveza operatorima sa značajnom tržišnom snagom.

U postupku određivanja regulatornih obveza operatorima sa značajnom tržišnom snagom, sukladno članku 52. stavku 1. ZEK-a, HAKOM osobito utvrđuje mjerodavna tržišta podložna prethodnoj (*ex-ante*) regulaciji, provodi analizu tržišta koja se sastoji od određivanja mjerodavnih tržišta i procjene postojanja jednog ili više operatora sa značajnom tržišnom snagom na tom tržištu u svrhu ocjene djelotvornosti tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu, određuje regulatorne obveze operatorima sa značajnom tržišnom ako tržišno natjecanje nije djelotvorno na analiziranom mjerodavnom tržištu, ukida sve regulatorne obveze operatorima sa značajnom tržišnom snagom ako je tržišno natjecanje djelotvorno na analiziranom mjerodavnom tržištu.

Pri tome, HAKOM u provedbi postupka analize tržišta u pravilu vodi računa o primjeni europskih direktiva na području elektroničkih komunikacija, a koje su implementirane u hrvatsko zakonodavstvo kroz ZEK. Riječ je o Preporuci Europske komisije o mjerodavnim tržištima podložnima prethodnoj regulaciji (Commission Recommendation of 17 December 2007 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services, Službeni list, 28.12.2007., L 344/65; dalje: Preporuka) i Smjernicama Europske komisije o analizi tržišta i utvrđivanju značajne tržišne snage sukladno zajedničkom regulatornom okviru za elektroničke komunikacijske mreže i usluge (Commission guidelines on market analysis and the assessment of significant market power under the Community regulatory framework for electronic communications networks and services, Službeni list, 11.7.2002., C 165/6; dalje: Smjernice).

U smislu članka 55. stavka 1. ZEK-a smatra se da operator ima značajnu tržišnu snagu ako, pojedinačno ili zajedno s drugim operatorima, ima položaj koji odgovara vladajućem položaju, što znači da se nalazi u takvom gospodarskom položaju koji mu omogućuje da se u značajnoj mjeri ponaša neovisno o konkurenciji, korisnicima usluga i potrošačima. U svrhu procjene značajne tržišne snage operatora HAKOM izračunava tržišni udjel na određenom mjerodavnom tržištu i tumači ga u skladu sa smjernicom Komisije iz članka 52. stavka 6. ZEK-a te mjerodavnom pravnom stečevinom Europske unije iz područja tržišnog natjecanja. Mjerila, koja se primjenjuju u procjenjivanju pojedinačne značajne tržišne snage operatora, mogu osobito sadržavati: tržišni udjel operatora na mjerodavnom tržištu, nadzor infrastrukture kod koje postoje velike zapreke razvoju infrastrukturne konkurencije, tehnološku prednost ili nadmoć, nedostatak protuteže kupovne moći, jednostavan ili povlašten pristup tržištima kapitala ili novčanim izvorima, stupanj diversifikacije proizvoda ili usluga (npr. povezani proizvodi ili usluge), ekonomije razmjera, ekonomije opsega, stupanj vertikalne integracije, visokorazvijena distribucijska i prodajna mreža, nedostatak potencijalne konkurencije, zapreke širenja. Člankom 55. stavkom 5. ZEK-a je propisano da se u slučaju kada jedan operator ima značajnu tržišnu snagu na određenom mjerodavnom tržištu može smatrati da ima značajnu tržišnu snagu i na usko povezanom tržištu ako su veze između ta dva tržišta takve da dopuštaju prijenos tržišne snage s jednog tržišta na drugo, povećavajući pritom tržišnu snagu tog operatora.

Agencija je zaključila kako mjerodavna tržišta predložena od podnositelja prijave u bitnome odgovaraju mjerodavnim tržištima koje je HAKOM odredio za potrebe prethodne regulacije predmetnog tržišta pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama.

Slijedom navedenog, Agencija smatra ispravnim prihvatiti predložena mjerodavna tržišta kao relevantna te je navedena tržišta utvrdila kao mjerodavna u ovom konkretnom predmetu ocjene koncentracija poduzetnika.

Iz ukupnosti zaprimljenih podataka proizlazi kako će provedbom koncentracije HT preuzeti tržišni udjel Optime koji Optima ostvaruje na mjerodavnom tržištu pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj na maloprodajnoj i veleprodajnoj razini.

Maloprodajna razina

1. tržište pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike,
2. tržište javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike,
3. tržište javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike,
4. tržište javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike,
5. tržište javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike,
6. tržište maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu,
7. tržište prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade.

Veleprodajna razina

1. tržište započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koja se pruža na fiksnoj lokaciji,
2. tržište veleprodajnih zaključnih segmenata iznajmljenih vodova,
3. tržište pristupa mreži operatorima usluga s posebnom tarifom,
4. tržište završavanja (terminacije) poziva u određenu javnu komunikacijsku mrežu koja se pruža na fiksnoj lokaciji.

Nadalje, na tržištu pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj, od sudionika koncentracije, isključivo HT je prisutan i na određenim tržištima na veleprodajnoj razini, a koja predstavljaju uzlazna tržišta u odnosu na utvrđena tržišta na maloprodajnoj razini mjerodavnog tržišta. Stoga su određena uzlazna tržišta na veleprodajnoj razini također obuhvaćena analizom u predmetnom slučaju i to:

1. tržište prijenosa (tranzita) poziva u nepokretnoj javnoj komunikacijskoj mreži,
2. tržište veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući dijeljeni ili potpuni izdvojeni pristup) na fiksnoj lokaciji,
3. tržište veleprodajnog širokopojasnog pristupa,
4. tržište veleprodajnih prijenosnih segmenata iznajmljenih vodova na nekonkurentnim relacijama.

Pri utvrđivanju činjenica o položaju pojedinih poduzetnika na mjerodavnom tržištu, odnosno tržišnih udjela u smislu članka 14. stavka 1. točke f) Uredbe o mjerodavnom tržištu, Agencija je koristila naročito podatke, očitovanja i dokumentaciju koju je dostavio HAKOM.

10. Analiza stanja na mjerodavnom tržištu

10.1. Maloprodajna razina mjerodavnog tržišta

10.1.1. Tržište pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike

Tržište pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike označava tržište na kojem operatori krajnjim korisnicima pružaju uslugu pristupa nepokretnoj telekomunikacijskoj mreži, u svrhu ostvarivanja telefonskih poziva. Navedeno se tržište sastoji od sljedećih usluga, ovisno o tehnologiji putem koje se korisniku pruža usluga pristupa:

- usluge pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike koja se pruža putem analognog (POTS) priključka, neovisno o tome nudi li se isti samostalno ili kao sastavni dio paketa elektroničkih komunikacijskih usluga,
- usluge pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike koja se pruža putem ISDN BRA i ISDN PRA priključka,
- usluge pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike koja se pruža putem širokopojasnog priključka, neovisno o tome koristi li se isti isključivo u svrhu pružanja javno dostupne telefonske usluge ili u svrhu pružanja javno dostupne telefonske usluge u kombinaciji s jednom ili više elektroničkih komunikacijskih usluga te neovisno o tome nudi li se širokopojasni priključak samostalno ili uz neku drugu vrstu priključka.

U tablici 3. prikazana je struktura tržišta pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike u 2011. i 2012. godini.

Tablica 3. Struktura tržišta pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike, prema broju priključaka (POTS priključaka, ISDN BRA i ISDN PRA priključaka i širokopojasnih priključaka)

Operator	2011	2012	Nakon provedbe koncentracije
HT	[70-80]%	[80-90]%	
ISKON	[0-5]%	[5-10]%	
HT + ISKON	[80-90]%	[80-90]%	[90-100]%
OPTIMA	[5-10]%	[5-10]%	/
H1 TELEKOM	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
METRONET TEL.	[5-10]%	[0-5]%	[0-5]%
AMIS	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
B.NET HRVATSKA	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ostali	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Ukupno	100,00%	100,00%	100,00%

Izvor: podnesak HAKOM-a od 28. kolovoza 2013. i 18. listopada 2013.; Obrada: AZTN.

Iz podataka u tablici 3. razvidno je da HT i njegovo povezano društvo Iskon Internet u 2011. ostvaruju zajednički tržišni udjel od [80-90]%, dok se u 2012. taj udjel povećava i iznosi [80-90]%. Tržni udjel Optime u promatranom razdoblju raste za [0-5] postotna boda. Provedbom koncentracije HT bi sa svojim povezanim poduzetnicima na predmetnom tržištu ostvarivao udjel od [90-100]%

Predmetno tržište utvrđeno je od strane HAKOM-a kao tržište podložno prethodnoj regulaciji na kojem su operatorima sa značajnom tržišnom snagom određeni HT i Iskon Internet. Slijedom navedenog, HAKOM im je stoga odredio regulatorne obveze i to HT-u: obvezu pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, obvezu nediskriminacije, obvezu transparentnosti uz objavu standardne ponude, obvezu nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva, i obvezu računovodstvenog razdvajanja, a Iskon Internetu obvezu nadzora maloprodajnih cijena.

Operatori mogu pružati predmetnu maloprodajnu uslugu putem vlastite nepokretne telekomunikacijske mreže ili putem mreže HT-a. U slučaju da uslugu pružaju putem nepokretne mreže HT-a, mogu koristiti jednu od veleprodajnih usluga tog poduzetnika i to uslugu potpunog pristupa izdvojenoj lokalnoj petlji (ULL usluga) koju HT pruža na uzlaznom tržištu veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući dijeljeni ili potpuni izdvojeni pristup) na fiksnoj lokaciji, uslugu veleprodajnog širokopojasnog pristupa (samostalni BSA) koju HT pruža na uzlaznom tržištu veleprodajnog širokopojasnog pristupa ili uslugu najma korisničke linije (WRL). U odnosu na zadnju navedenu uslugu, HAKOM je odredio HT-u obvezu pružanja veleprodajne WRL usluge s obzirom na položaj HT-a kao operatora sa značajnom tržišnom snagom na predmetnom maloprodajnom tržištu, no pri tome nije utvrdio zasebno veleprodajno tržište.

10.1.2. Tržište javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike

Na tržištu javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike pružaju se usluge nacionalnih telefonskih poziva, odnosno usluge telefonskih poziva u nepokretnoj mreži kod kojih su i pozivatelj i pozvani krajnji korisnik locirani na teritoriju Republike Hrvatske, pri čemu je pozivatelj privatni korisnik. Navedeno se tržište sastoji od usluge poziva prema zemljopisnim brojevima (prema nacionalnim nepokretnim mrežama), te usluge poziva prema brojevima u nacionalnim pokretnim elektroničkim komunikacijskim mrežama, neovisno o tome radi li se o standardnoj javno dostupnoj telefonskoj usluzi, pozivima putem usluge odabira i predodabira operatora ili upravljanim VOIP pozivima (kod kojih se prijenos govora pruža putem internetskog protokola i koji u potpunosti prolazi kroz mrežu operatora, a pritom osigurava poseban virtualni kanal za govor). U tablici 4. prikazana je struktura tržišta javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike u 2011. i 2012. godini.

Tablica 4. Struktura tržišta javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike, prema broju korisnika

Operator	2011	2012	Nakon provedbe koncentracije
HT	[60-70]%	[60-70]%	
ISKON	[0-5]%	[5-10]%	
HT+ISKON	[60-70]%	[70-80]%	[80-90]%
OPTIMA	[10-20]%	[10-20]%	/
H1 TELEKOM	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%
B.NET HRVATSKA	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%
Vipnet	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
AMIS	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ostali	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Ukupno	100,00%	100,00%	100,00%

Izvor: podnesak HAKOM-a od 28. kolovoza 2013. i 18. listopada 2013.; Obrada: AZTN.

Prema podacima u tablici 4. razvidno je da HT i njegovo povezano društvo Iskon Internet u 2011. ostvaruju zajednički tržišni udjel od [60-70] %, dok se u 2012. taj udjel povećava i iznosi [70-80]%. Udjel Optime u promatranom razdoblju pada i u 2011. iznosi [10-20]%, dok u 2012. iznosi [10-20]%. Provedbom koncentracije HT bi sa svojim povezanim poduzetnicima na predmetnom tržištu ostvarivao udjel od [80-90]%

Predmetno tržište utvrđeno je od strane HAKOM-a kao tržište podložno prethodnoj regulaciji na kojem su operatorima sa značajnom tržišnom snagom određeni HT i Iskon Internet. HAKOM im je stoga odredio regulatorne obveze i to obvezu nadzora maloprodajnih cijena i zabranu sprečavanje ulaska na tržište ili ograničavanja tržišnog natjecanja određivanjem preniskih cijena usluga.

Operatori mogu pružati predmetnu uslugu putem vlastite nepokretne telekomunikacijske mreže ili putem mreže HT-a. U slučaju da uslugu pružaju putem vlastite nepokretne telekomunikacijske mreže, mogu koristiti uslugu HT-a koju on pruža na uzlaznim tržištima na veleprodajnoj razini, odnosno na tržištu završavanja (terminacije) poziva u određenu javnu komunikacijsku mrežu koja se pruža na fiksnoj lokaciji i tržištu prijenosa (tranzita) poziva u nepokretnoj javnoj komunikacijskoj mreži.

U slučaju da operator uslugu pruža putem HT-ove nepokretne mreže, tada u pravilu koristi uslugu HT-a koju HT pruža na uzlaznom tržištu na veleprodajnoj razini, odnosno na tržištu započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koja se pruža na fiksnoj lokaciji.

10.1.3. Tržište javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike

Na tržištu javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike pružaju se usluge nacionalnih telefonskih poziva, odnosno usluge telefonskih poziva u nepokretnoj mreži kod kojih su i pozivatelj i pozvani krajnji korisnik locirani na teritoriju Republike Hrvatske, pri čemu je pozivatelj poslovni korisnik.

Tržište se sastoji od usluge poziva prema zemljopisnim brojevima (prema nacionalnim nepokretnim mrežama), te usluge poziva prema brojevima u nacionalnim pokretnim elektroničkim komunikacijskim mrežama, neovisno o tome radi li se o standardnoj javno dostupnoj telefonskoj usluzi, pozivima putem usluge odabira i predodabira operatora ili upravljanim VOIP pozivima (kod kojih se prijenos govora pruža putem internetskog protokola i koji u potpunosti prolazi kroz mrežu operatora, a pritom osigurava poseban virtualni kanal za govor).

U tablici 5. prikazana je struktura tržišta javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike u 2011. i u 2012. godini.

Tablica 5. Struktura tržišta javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike, prema broju korisnika

Operator	2011	2012	Nakon provedbe koncentracije
HT	[20-30]%	[60-70]%	
ISKON	[0-5]%	[5-10]%	
HT+ISKON	[30-40]%	[60-70]%	[70-80]%
H1 TELEKOM	[5-10]%	[10-20]%	[10-20]%
OPTIMA	[5-10]%	[5-10]%	/
METRONET TEL.	[50-60]%	[5-10]%	[5-10]%
Vipnet	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
AMIS	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ostali	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Ukupno	100,00%	100,00%	100,00%

Izvor: podnesak HAKOM-a od 28. kolovoza 2013. i 18. listopada 2013.; Obrada: AZTN.

Prema podacima iz tablice 5. proizlazi kako su HT i Iskon Internet ostvarili su značajan rast zajedničkog tržišnog udjela za [30-40] postotnih bodova, te u 2012. ostvaruju zajednički udjel od [60-70] %, dok je Optima ostvarila u promatranom razdoblju rast tržišnog udjela za [0-5] postotnih bodova te je u 2012. ostvarivala tržišni udjel u visini od [5-10] %. Provedbom koncentracije HT bi sa svojim povezanim poduzetnicima na predmetnom tržištu ostvarivao udjel od [70-80] %.

Predmetno tržište utvrđeno je od strane HAKOM-a kao tržište podložno prethodnoj regulaciji na kojem su operatorima sa značajnom tržišnom snagom određeni HT i Iskon Internet. HAKOM im je stoga odredio regulatorne obveze i to obvezu nadzora maloprodajnih cijena te im je zabranjeno sprečavanje ulaska na tržište ili ograničavanja tržišnog natjecanja određivanjem preniskih cijena usluga kao i davanje neopravdane prednosti pojedinim krajnjim korisnicima usluga.

Operatori mogu pružati predmetnu uslugu putem vlastite nepokretne telekomunikacijske mreže ili putem mreže HT-a. U slučaju da uslugu pružaju putem vlastite nepokretne telekomunikacijske mreže, mogu koristiti uslugu HT-a koju on pruža na uzlaznim tržištima na veleprodajnoj razini, odnosno na tržištu završavanja (terminacije) poziva u određenu javnu komunikacijsku mrežu koja se pruža na fiksnoj lokaciji i na tržištu prijenosa (tranzita) poziva u nepokretnoj javnoj komunikacijskoj mreži.

U slučaju da operator uslugu pruža putem HT-ove nepokretne mreže, tada u pravilu koristi uslugu HT-a koju on pruža na uzlaznom tržištu na veleprodajnoj razini, odnosno na tržištu započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koja se pruža na fiksnoj lokaciji.

10.1.4. Tržište javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike

Na tržištu javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike pružaju se usluge međunarodnih telefonskih poziva, odnosno usluge telefonskih poziva u nepokretnoj mreži kod kojih je pozivatelj, koji je privatni korisnik, lociran na teritoriju Republike Hrvatske, a pozvani krajnji korisnik se nalazi izvan teritorija Republike Hrvatske. Navedeno se tržište sastoji od usluge poziva prema zemljopisnim brojevima (prema međunarodnim nepokretnim mrežama) i usluge poziva prema brojevima u međunarodnim pokretnim elektroničkim komunikacijskim mrežama, neovisno o tome radi li se o standardnoj javno dostupnoj telefonskoj usluzi, pozivima putem

usluge odabira i predodabira operatora ili upravljanim VOIP pozivima (kod kojih se prijenos govora pruža putem internetskog protokola i koji u potpunosti prolazi kroz mrežu operatora, a pritom osigurava poseban virtualni kanal za govor).

U tablici 6. prikazana je struktura tržišta javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike u 2011. i 2012. godini.

Tablica 6. Struktura tržišta javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike, prema broju korisnika

Operator	2011	2012	Nakon provedbe koncentracije
HT	[60-70]%	[60-70]%	
ISKON	[0-5]%	[5-10]%	
HT+ISKON	[60-70]%	[70-80]%	[80-90]%
OPTIMA	[10-20]%	[10-20]%	/
H1 TELEKOM	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%
B.NET HRVATSKA	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%
Vipnet	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
AMIS	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ostali	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Ukupno	100,00%	100,00%	100,00%

Izvor: podnesak HAKOM-a od 28. kolovoza 2013. i 18. listopada 2013.; Obrada: AZTN.

Prema podacima iz tablice 6. razvidno je da je zajednički tržišni udjel HT-a i Iskon Internet-a u promatranom razdoblju ostvario rast za [0-5] postotna boda te u 2012. iznosi [70-80]%. Optima u istom razdoblju ostvaruje pad tržišnog udjela za [0-5] postotnih bodova, te u 2012. iznosi [10-20] %. Provedbom predmetne koncentracije HT bi sa svojim povezanim poduzetnicima na tržištu javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike ostvarivao udjel od [80-90] %.

10.1.5. Tržište javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike

Na tržištu javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike pružaju se usluge međunarodnih telefonskih poziva, odnosno usluge telefonskih poziva u nepokretnoj mreži kod kojih je pozivatelj, koji je poslovni korisnik, lociran na teritoriju Republike Hrvatske, a pozvani krajnji korisnik se nalazi izvan teritorija Republike Hrvatske.

Navedeno tržište se sastoji od usluge poziva prema zemljopisnim brojevima (prema međunarodnim nepokretnim mrežama) i usluge poziva prema brojevima u međunarodnim pokretnim elektroničkim komunikacijskim mrežama, neovisno o tome radi li se o standardnoj javno dostupnoj telefonskoj usluzi, pozivima putem usluge odabira i predodabira operatora ili upravljanim VOIP pozivima (kod kojih se prijenos govora pruža putem internetskog protokola i koji u potpunosti prolazi kroz mrežu operatora, a pritom osigurava poseban virtualni kanal za govor).

U tablici 7. prikazana je struktura tržišta javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike u 2011. i 2012.

Tablica 7. Struktura tržišta javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike, prema broju korisnika

Operator	2011	2012	Nakon provedbe koncentracije
HT	[20-30]%	[60-70]%	
ISKON	[0-5]%	[5-10]%	
HT+ISKON	[30-40]%	[60-70]%	[70-80]%
H1 TELEKOM	[5-10]%	[10-20]%	[10-20]%
OPTIMA	[5-10]%	[5-10]%	/
METRONET TEL.	[50-60]%	[5-10]%	[5-10]%
Vipnet	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
AMIS	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ostali	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Ukupno	100,00%	100,00%	100,00%

Izvor: podnesak HAKOM-a od 28. kolovoza 2013. i 18. listopada 2013.; Obrada: AZTN.

Iz podataka u tablici 7. razvidno je da je zajednički tržišni udjel HT-a i Iskon Internet-a u promatranom razdoblju ostvario rast za [30-40] postotnih bodova, te je u 2012. iznosio [60-70]%. Optima u 2012. godini u odnosu na 2011. ostvaruje neznatan rast tržišnog udjela za [0-5] postotnih bodova. Provedbom koncentracije HT bi sa svojim povezanim poduzetnicima na tržištu javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike ostvarivao udjel od [70-80]%

10.1.6. Tržište maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu

Na tržištu maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu pružaju se usluge pristupa internetu putem različitih pristupnih tehnologija. Navedeno se tržište sastoji od usluge xDSL pristupa putem bakrene parice, usluge pristupa putem kablinskih mreža te usluge pristupa putem svjetlovodnih niti (FTTH), neovisno o tome nudi li se navedeni pristup samostalno ili kao sastavni dio paketa elektroničkih komunikacijskih usluga.

U tablici 8. prikazana je struktura tržišta maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu u 2011. i 2012. godini.

Tablica 8. Struktura tržišta maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu, prema broju priključaka

Operator	2011	2012	Nakon provedbe koncentracije
HT	[70-80]%	[60-70]%	
ISKON	[5-10]%	[10-20]%	
HT+ISKON	[70-80]%	[70-80]%	[80-90]%
OPTIMA	[5-10]%	[10-20]%	/
B. NET HRVATSKA	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%
H1 TELEKOM	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
AMIS TELEKOM	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ostali	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Ukupno	100,00%	100,00%	100,00%

Izvor: podnesak HAKOM-a od 28. kolovoza 2013. i 18. listopada 2013.; Obrada: AZTN.

Temeljem podataka o strukturi predmetnog tržišta prikazanih u tablici 8. razvidno je kako zajednički tržišni udjel HT-a i Iskon Interneta u promatranom razdoblju bilježi pad za oko [0-5] %, ali je u 2012. iznosio značajnih [70-80] %. Istovremeno, Optima bilježi neznatni rast tržišnog udjela u 2012. u odnosu na 2011. te je u 2012. udjel Optime iznosio [10-20]%

Provedbom koncentracije HT bi sa svojim povezanim poduzetnicima na tržištu maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu ostvarivao udjel od [80-90]%.

Predmetno tržište također je od strane HAKOM-a utvrđeno kao tržište podložno prethodnoj regulaciji na kojem su operatorima sa značajnom tržišnom snagom određeni HT i Iskon Internet. HAKOM im je stoga odredio regulatorne obveze i to obvezu nadzora maloprodajnih cijena, zabranu sprečavanja ulaska na tržište ili ograničavanja tržišnog natjecanja određivanjem pre niskih cijena usluga, zabranu davanja neopravdane prednosti pojedinim krajnjim korisnicima usluga te zabranu neopravdanog povezivanja određenih vrsta usluga.

Operatori mogu pružati predmetnu uslugu putem vlastite nepokretne telekomunikacijske mreže ili putem mreže HT-a. U slučaju da uslugu pružaju putem nepokretne mreže HT-a, mogu koristiti jednu od veleprodajnih usluga koje pruža HT i to uslugu potpunog pristupa izdvojenoj lokalnoj petlji (ULL usluga) koju HT pruža na uzlaznom tržištu veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući dijeljeni ili potpuni izdvojeni pristup) na fiksnoj lokaciji, uslugu dijeljenog pristupa lokalnoj petlji (SA ULL) koju HT pruža na uzlaznom tržištu veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući dijeljeni ili potpuni izdvojeni pristup) na fiksnoj lokaciji te uslugu veleprodajnog širokopojasnog pristupa (Samostalni BSA) koju HT pruža na uzlaznom tržištu veleprodajnog širokopojasnog pristupa.

10.1.7. Tržište prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade

Na tržištu prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade pružaju se usluge prijenosa televizijskih kanala krajnjim korisnicima uz plaćanje naknade, neovisno o pristupnoj tehnologiji putem koje se ta usluga pruža. Predmetno tržište obuhvaća uslugu prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade putem bakrene parice i svjetlovodne niti (IPTV) usluga, uslugu prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade putem kablinskih mreža (KTV usluga) i uslugu prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade putem satelitskih veza (SAT TV usluga) neovisno o tome nudi li se navedena usluga samostalno ili kao sastavni dio paketa elektroničkih komunikacijskih usluga.

U tablici 9. prikazana je struktura tržišta prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade u 2011. i 2012. godini.

Tablica 9. Struktura tržišta prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade, prema broju pretplatnika

Poduzetnik	2010	2011	2012	Nakon provedbe koncentracije
HT	[50-60]%	[50-60]%	[50-60]%	
ISKON	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%	
HT+ISKON	[50-60]%	[60-70]%	[60-70]%	[60-70]%
B.NET HRVATSKA	[20-30]%	[20-30]%	[20-30]%	[20-30]%
TOTAL TV	-	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
VIPnet	-	-	[0-5]%	[0-5]%
VIPnet	[20-30]%	[20-30]%	[20-30]%	[20-30]%
OPTIMA	[5-10]%	[0-5]%	[0-5]%	/
Digi satelitska televizija	[5-10]%	[5-10]%	[0-5]%	[0-5]%
H1 Telekom	-	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ostali	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%
Ukupno	100%	100%	100%	100%

Izvor: podaci HAKOM-a, preuzeto iz predmeta pod klasom: UP/I 034-03/2012-01/023; Obrada: AZTN.

Temeljem podataka iz tablice 9. razvidno je kako zajednički tržišni udjel HT-a i Iskon Interneta koji u 2012. godini iznosi [60-70]% bilježi neznatan rast u odnosu na 2011. Optima

istovremeno u promatranom razdoblju bilježi rast tržišnog udjela manji od 1 postotnog boda te rast iznosi [0-5] postotnih bodova. Provedbom koncentracije HT bi sa svojim povezanim poduzetnicima na tržištu prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade ostvarivao udjel od [60-70]% .

Predmetno tržište utvrđeno je od strane HAKOM-a kao tržište podložno prethodnoj regulaciji na kojem su operatorima sa značajnom tržišnom snagom određeni HT i Iskon Internet. HAKOM im je stoga odredio regulatorne obveze i to obvezu nadzora maloprodajnih cijena, zabranu sprečavanja ulaska na tržište ili ograničavanja tržišnog natjecanja određivanjem preniskih cijena usluga, zabranu davanja neopravdane prednosti pojedinim krajnjim korisnicima usluga te zabranu neopravdanog povezivanja određenih vrsta usluga.

Operatori mogu pružati predmetnu uslugu putem vlastite nepokretne telekomunikacijske mreže ili putem mreže HT-a. U slučaju da uslugu pružaju putem nepokretne mreže HT-a, mogu koristiti jednu od veleprodajnih usluga koje pruža HT, odnosno uslugu potpunog pristupa izdvojenoj lokalnoj petlji (ULL usluga) koju HT pruža na uzlaznom tržištu veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući dijeljeni ili potpuni izdvojeni pristup) na fiksnoj lokaciji, uslugu dijeljenog pristupa lokalnoj petlji (SA ULL) koju HT pruža na uzlaznom tržištu veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući dijeljeni ili potpuni izdvojeni pristup) na fiksnoj lokaciji ili uslugu veleprodajnog širokopojasnog pristupa (samostalni BSA) koju HT pruža na uzlaznom tržištu veleprodajnog širokopojasnog pristupa.

10.2. Veleprodajna razina mjerodavnog tržišta

10.2.1. Tržište započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koja se pruža na fiksnoj lokaciji

Na predmetnom tržištu operatori obavljaju usluge započinjanja telefonskih poziva iz mreže pojedinog operatora elektroničkih komunikacija. Predmetno tržište sastoji se od sljedećih usluga:

- Započinjanie (originacija) poziva iz mreže svakog operatora nepokretne mreže, koja se pruža za vlastite potrebe što obuhvaća usluge započinjanja poziva iz mreže operatora za potrebe upućivanja telefonskih poziva njegovih vlastitih krajnjih korisnika;
- Započinjanie (originacija) poziva za usluge odabira i predodabira operatora. Usluga odabira operatora korisniku omogućuje da određene vrste telefonskih poziva ostvaruje preko drugog operatora a ne onoga koji mu pruža uslugu pristupa mreži, dok usluga predodabira operatora omogućuje korisniku da sve vrste telefonskih poziva ostvaruje preko drugog operatora a ne onoga koji mu pruža uslugu pristupa. Pružajući drugim operatorima usluge odabira i predodabira operatora, omogućuje istima da krajnjim korisnicima pruže usluge telefonskih poziva iako im ne pružaju uslugu pristupa nepokretnoj telefonskoj mreži;
- Započinjanie (originacija) poziva u svrhu pristupa nezemljopisnim brojevima u mreži drugog operatora (usluge s posebnom tarifom – npr. 060, 0800), kratkim kodovima za glasovne usluge;
- Započinjanie poziva u mreži jednog operatora u svrhu pristupa nezemljopisnim brojevima u mrežama drugih operatora što omogućuje korisnicima jednog operatora da pozivaju nezemljopisne brojeve koji se nalaze u mrežama drugih operatora.

U tablici 10. prikazana je struktura tržišta započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koja se pruža na fiksnoj lokaciji prema udjelu trajanja odlaznih poziva u 2011. i 2012. godini.

Tablica 10. Struktura tržišta započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koja se pruža na fiksnoj lokaciji, prema trajanju odlaznih poziva

Operator	2011	2012	Nakon provedbe koncentracije
HT	[60-70]%	[50-60]%	
ISKON	[0-5]%	[5-10]%	
HT+ISKON	[60-70]%	[60-70]%	[70-80]%
OPTIMA	[10-20]%	[10-20]%	/
B.NET HRVATSKA	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%
H1 TELEKOM	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%
METRONET TEL.	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Vipnet	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
AMIS	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ostali	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Ukupno	100,00%	100,00%	100,00%

Izvor: podnesak HAKOM-a od 28. kolovoza 2013. i 18. listopada 2013.; Obrada: AZTN.

Iz podataka prikazanih u tablici 10. razvidno je kako HT i Iskon Internet u promatranom razdoblju ostvaruju pad tržišnog udjela za [0-5] postotnih bodova koji u 2012. iznosi [60-70]%, dok Optima ostvaruje rast tržišnog udjela za [0-5] postotnih bodova koji u 2012. iznosi [10-20] %. Provedbom predmetne koncentracije HT bi sa svojim povezanim poduzetnicima na predmetnom tržištu ostvarivao udjel od [70-80] %.

Predmetno tržište utvrđeno je od strane HAKOM-a kao tržište podložno prethodnoj regulaciji na kojem je operatorom sa značajnom tržišnom snagom određen HT. HAKOM je stoga HT-u odredio regulatorne obveze i to obvezu pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, obvezu nediskriminacije, obvezu transparentnosti uz objavu standardne ponude međupovezivanja, obvezu nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva te obvezu računovodstvenog razdvajanja.

Predmetno tržište uzlazno je u odnosu na tržišta javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike i privatne korisnike na maloprodajnoj razini u slučaju kada operator uslugu na maloprodajnim tržištima pružaju putem HT-ove nepokretne telekomunikacijske mreže.

10.2.2. Tržište veleprodajnih zaključnih segmenata iznajmljenih vodova

Na tržištu veleprodajnih zaključnih segmenata iznajmljenih vodova pružaju se usluge povezivanja dviju točaka, od kojih je jedna točka na lokaciji krajnjeg korisnika, a druga točka u mreži HT-a. Navedeno tržište sastoji se od usluge veleprodajnog iznajmljenog voda, usluge dijela veleprodajnog iznajmljenog voda te usluge iznajmljenog voda koju operatori pružaju za vlastite potrebe, i to u djelu koji se odnosi na zaključni segment, neovisno o tome radi li se o vodovima putem Ethernet prijenosne tehnologije, IP/MPLS tehnologije ili o tradicionalnim digitalnim vodovima i bez obzira na prijenosni kapacitet pojedinog iznajmljenog voda i prijenosni medij, pri čemu se krajnje točke iznajmljenog voda nalaze unutar područja Republike Hrvatske.

Za predmetno tržište posljednji dostupni podaci kojima je raspolagao HAKOM te koje je dostavio Agenciji za potrebe predmetne ocjene koncentracije odnose se na 2009. godinu.

U tablici 11. prikazana je struktura tržišta veleprodajnih zaključnih segmenata iznajmljenih vodova prema kriteriju broja zaključnih segmenata iznajmljenih vodova u 2009. godini.

Tablica 11. Struktura tržišta veleprodajnih zaključnih segmenata iznajmljenih vodova u 2009. prema kriteriju broja zaključnih segmenata iznajmljenih vodova

Operator	2009
HT	[70-80]%
ISKON	[0-5]%
HT+ISKON	[70-80]%
OPTIMA	[0-5]%
ostali	[10-20]%
Ukupno	100,00%

Izvor: podnesak HAKOM-a od 28. kolovoza 2013. i 18. listopada 2013.; Obrada: AZTN.

Prema podacima prikazanim u tablici 11. razvidno je kako je zajednički tržišni udjel HT-a i Iskon Interneta u 2009. iznosio značajnih [70-80]%. U istoj godini Optima ostvarivala je tržišni udjel od [0-5]%. Ukoliko se pretpostavi da u razdoblju nakon 2009. godine nije došlo do značajnijih strukturnih promjena na tržištu, tada se može zaključiti kako i nakon provedbe predmetne koncentracije bila izražena tržišna snaga HT-a na ovom tržištu.

Nadalje, i ovo tržište utvrđeno je od strane HAKOM-a kao tržište podložno prethodnoj regulaciji na kojem je operatorom sa značajnom tržišnom snagom određen HT. U tom smislu, od strane HAKOM-a određene su HT-u regulatorne obveze i to obveza pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, obveza nediskriminacije, obveza transparentnosti uz objavu standardne ponude, obveza nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva te obveza računovodstvenog razdvajanja.

Usluge koje se pružaju na predmetnom tržištu operatori mogu koristiti kako komplementarne usluge uz vlastite elektroničke komunikacijske mreže te putem kojih onda mogu pružiti krajnjim korisnicima čitav niz vlastitih maloprodajnih usluga.

10.2.3. Tržište pristupa mreži operatorima usluga s posebnom tarifom

Na tržištu pristupa mreži operatorima usluga s posebnom tarifom operatori elektroničkih komunikacijskih mreža (operatori koji krajnjim korisnicima pružaju telefonske, internet, TV i druge usluge) daju usluge pristupa svojoj mreži operatorima usluga s posebnom tarifom. Navedeno se tržište sastoji od dva zasebna segmenta i to pristupa mreži u svrhu pružanja usluga s posebnom tarifom putem 06x i 061 brojeva te pristupa mreži u svrhu pružanja usluge uskopojasnog pristupa internetu – tzv. dial-up pristup (07x).

Posljednji dostupni podaci HAKOM-a za predmetno tržište odnose se na 2010. i 2011. godinu.

10.2.3.1. Pristup mreži u svrhu pružanja usluga s posebnom tarifom putem 06x i 061 brojeva

U tablicama 12. do 14. prikazana je struktura tržišta pristupa mreži operatorima usluga s posebnom tarifom za 06x brojeve u 2010. i 2011., prema tri kriterija:

- udjelu broja VAS operatora u mreži
- udjelu broja poziva prema VAS brojevima 06x i 061
- udjelu trajanja poziva prema VAS brojevima 06x i 061

Tablica 12. Struktura tržišta pristupa mreži operatorima usluga s posebnom tarifom - za 06x i 061 brojeve -- prema udjelu broja VAS operatora u mreži

Operator	2010	2011
HT	[70-80]%	[70-80]%
ISKON	[10-20]%	[10-20]%
HT+ISKON	[80-90]%	[80-90]%
OPTIMA	[5-10]%	[10-20]%
Amis	[0-5]%	[0-5]%
H1 Telekom	[0-5]%	[0-5]%
Voljatel	[0-5]%	[0-5]%
B.net	[0-5]%	[0-5]%
Ukupno	100,00%	100,00%

Izvor: podnesak HAKOM-a od 28. kolovoza 2013. i 18. listopada 2013.; Obrada: AZTN.

Tablica 13. Struktura tržišta pristupa mreži operatorima usluga s posebnom tarifom za 06x i 061 brojeve - prema udjelu broja poziva prema VAS brojevima 06x i 061

Operator	2010	2011
HT	[50-60]%	[40-50]%
ISKON	[0-5]%	[0-5]%
HT+ISKON	[50-60]%	[40-50]%
B.net	[0-5]%	[30-40]%
Voljatel	[30-40]%	[5-10]%
H1 Telekom	[5-10]%	[0-5]%
Amis	[0-5]%	[0-5]%
OPTIMA	[0-5]%	[0-5]%
Metronet	[5-10]%	[0-5]%
Ukupno	100,00%	100,00%

Izvor: podnesak HAKOM-a od 28. kolovoza 2013. i 18. listopada 2013.; Obrada: AZTN.

Tablica 14. Struktura tržišta pristupa mreži operatorima usluga s posebnom tarifom za 06x i 061 brojeve - prema udjelu trajanja poziva prema VAS brojevima 06x i 061

Operator	2010	2011
HT	[40-50]%	[40-50]%
ISKON	[10-20]%	[0-5]%
HT+ISKON	[60-70]%	[40-50]%
B.net	[0-5]%	[20-30]%
Voljatel	[20-30]%	[10-20]%
Metronet	[10-20]%	[5-10]%
OPTIMA	[0-5]%	[5-10]%
H1 Telekom	[0-5]%	[0-5]%
Amis	[0-5]%	[0-5]%
Ukupno	100,00%	100,00%

Izvor: podnesak HAKOM-a od 28. kolovoza 2013. i 18. listopada 2013.; Obrada: AZTN.

Na temelju podataka prikazanih u tablicama od 12. do 14., proizlazi kako prema kriteriju udjela broja VAS operatora u mreži, HT zajedno s povezanim društvom Iskon Internet bilježi značajniji tržišni udjel. S druge strane, promatrano prema druga dva kriterija, zajednički tržišni udjel HT-a i Iskon Interneta na tržištu pristupa mreži operatorima usluga s posebnom tarifom za 06x brojeve bio je manje izražen uz trend pada. Pri tome, treba napomenuti kako se raspoloživi podaci odnose za 2010. i 2011. godinu te je razumno zaključiti, uz pretpostavku nastavka trenda pada, da je tržišni udjel bilježio daljnji pad i u 2012. godini.

10.2.3.2. Pristup mreži u svrhu pružanja usluge uskopojasnog pristupa internetu – dial-up pristup (076 i 077)

U tablicama 15. i 16. prikazana je struktura tržišta pristupa mreži operatorima usluga s posebnom tarifom za 076 i 077 brojeve u 2010. i 2011. godini, prema dva kriterija:

- udjelu broja VAS operatora u mreži
- udjelu trajanja poziva prema VAS brojevima

Tablica 15. Struktura tržišta pristupa mreži operatorima usluga s posebnom tarifom za 076 i 077 brojeve - prema udjelu broja VAS operatora u mreži

Operator	2010.	2011.
HT	100,00 %	100,00 %
Ukupno	100,00 %	100,00 %

Izvor: podnesak HAKOM-a od 28. kolovoza 2013. i 18. listopada 2013.; Obrada: AZTN.

Tablica 16. Struktura tržišta pristupa mreži operatorima usluga s posebnom tarifom za 076 i 077 brojeve - prema udjelu trajanja poziva prema VAS brojevima 076 i 077

Operator	2010	2011
HT	[90-100]%	[90-100]%
H1 TELEKOM	[0-5]%	[0-5]%
Ukupno	100,00%	100,00%

Izvor: podnesak HAKOM-a od 28. kolovoza 2013. i 18. listopada 2013.; Obrada: AZTN.

Temeljem podataka prikazanih u tablicama 15. i 16. proizlazi zaključak o izraženijem udjelu HT-a. Međutim, ovdje valja naglasiti kako je u bitnome riječ o usluzi pristupa mreži u svrhu pružanja usluge uskopojasnog pristupa internetu (*dial-up pristup*) koju mogu ponuditi svi operatori nepokretnih mreža. Međutim, iz razloga nedostatne potražnje za predmetnom uslugom ne postoji ni izražen interes od strane operatora za pružanjem ovih usluga. Drugim riječima, s obzirom na to kako na određeni način dolazi do nestajanja samog tog mjerodavnog tržišta, odnosno da je potražnja za uslugom uskopojasnog pristupa internetu zanemariva, razumno je zaključiti kako će predmetne usluge biti u potpunosti zamijenjene uslugom širokopojasnog pristupa internetu te nije za očekivati nedostatke na tržištu. Isto je usporedivo i sa zaključcima HAKOM-a navedenima u dokumentu „Tržište pristupa mreži za operatore usluga s posebnom tarifom - Test tri mjerila“ iz lipnja 2012.

10.2.4. Tržište završavanja (terminacije) poziva u određenu javnu komunikacijsku mrežu koja se pruža na fiksnoj lokaciji

Ovo tržište specifično je s obzirom na to da je riječ o tržištu na kojem ne dolazi do preklapanja djelatnosti sudionika koncentracije budući da je HAKOM za svakog od operatora odredio zasebno tržište ovisno o mreži svakog pojedinog operatora, pa stoga na svakom od tako utvrđenih tržišta svaki operator, pa tako i sudionici koncentracije, ostvaruje tržišni udjel od 100%.

Specifičnost tržišta završavanja (terminacije) poziva u određenu javnu komunikacijsku mrežu koja se pruža na fiksnoj lokaciji je u činjenici da je HAKOM zbog značajki tog tržišta, svakog od operatora odredio zasebnim tržištem u odnosu na tu uslugu. S obzirom na 12 operatora koja nude tu uslugu HAKOM je utvrdio dvanaest zasebnih tržišta, koja se odnose na pružanje usluge završavanja (terminacije) poziva u javnu komunikacijsku mrežu na fiksnoj lokaciji za 12 operatora.

Riječ je o tržištima završavanja (terminacije) poziva u određenu javnu komunikacijsku mrežu koje se pruža na fiksnoj lokaciji i to u mrežama sljedećih operatora: Amis Telekom, B.net, BT Net d.o.o., H1 Telekom, HT, Iskon Internet, Metronet d.o.o., Metronet telekomunikacije, Novi Net d.o.o., Optima, VIPnet te Terrakom, i to neovisno o elektroničkoj komunikacijskoj mreži u kojoj je poziv započeo.

Nadalje, HAKOM je utvrdio kako je svaki od navedenih 12 poduzetnika operator sa značajnom tržišnom snagom tom tržištu koje podliježe prethodnoj regulaciji. U tom smislu HAKOM je odredio operatorima regulatorne obveze. HT-u su određene obveza pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, obveza nediskriminacije, obveza transparentnosti uz objavu standardne ponude međupovezivanja, obveza nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva te obveza računovodstvenog razdvajanja. Ostalim operatorima određene su obveza pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, obveza nediskriminacije, obveza transparentnosti uz obvezu objave minimalne ponude uvjeta međupovezivanja te obveza nadzora cijena.

Predmetno tržište uzlazno je u odnosu na tržišta javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike i privatne korisnike na maloprodajnoj razini, u slučaju kada operator uslugu na maloprodajnim tržištima pružaju putem vlastite nepokretne telekomunikacijske mreže.

10.3. Veleprodajne razine mjerodavnog na kojima je prisutan isključivo HT

Tržište pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama na teritoriju Republike Hrvatske sadržava i segmente veleprodajnih razina na kojima od sudionika koncentracije djeluje isključivo HT. Stoga, na tim segmentima veleprodajne razine mjerodavnog tržišta ne dolazi do preklapanja djelatnosti sudionika koncentracije, međutim ona predstavljaju uzlazna tržišta u odnosu na utvrđena mjerodavna tržišta na maloprodajnoj razini na kojima djeluju oba sudionika koncentracije. Drugim riječima, radi se o tržištima koja se mogu smatrati obuhvaćenima koncentracijom, odnosno tržištima na kojima koncentracija može imati učinke te su obuhvaćena analizom u predmetnom slučaju. Riječ je o sljedećim tržištima:

1. tržište prijenosa (tranzita) poziva u nepokretnoj javnoj komunikacijskoj mreži,
2. tržište veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući dijeljeni ili potpuni izdvojeni pristup) na fiksnoj lokaciji,
3. tržište veleprodajnog širokopojsnog pristupa,
4. tržište veleprodajnih prijenosnih segmenata iznajmljenih vodova na nekonkurentnim relacijama.

10.3.1. Tržište prijenosa (tranzita) poziva u nepokretnoj javnoj komunikacijskoj mreži

Na tržištu prijenosa (tranzita) poziva u nepokretnoj javnoj komunikacijskoj mreži pružaju se usluge prijenosa telefonskih poziva između mreža dvaju operatora elektroničkih komunikacija. Riječ je o tržištu na kojemu se pružaju usluge koje omogućavaju da poziv koji je započeo u jednoj mreži a treba završiti u drugoj mreži, bude prenesen između tih dvaju mreža. Navedeno se tržište sastoji od usluge prijenosa (tranzita) poziva između dva operatora nepokretnih elektroničkih komunikacijskih mreža, prijenosa (tranzita) poziva između dva operatora pokretnih elektroničkih komunikacijskih mreža, prijenosa (tranzita) poziva između operatora nepokretnih elektroničkih komunikacijskih mreža i operatora pokretnih javnih elektroničkih komunikacijskih mreža i usluge prijenosa (tranzita) poziva između operatora pokretnih elektroničkih komunikacijskih mreža i operatora javnih elektroničkih komunikacijskih mreža.

Podnositelj prijave koncentracije je dopunom prijave koncentracije od 26. srpnja 2013. dostavio podatke o strukturi predmetnog tržišta u 2008. godini, kao posljednjoj godini za koju su dostupni podaci HAKOM-a. Naime, prema navodima podnositelja HAKOM je odlukom klase: 344-01/09-01/1071, od 17. srpnja 2009., utvrdio da predmetno tržište više nije podložno prethodnoj regulaciji, budući da je tržišno natjecanje na tom tržištu u dovoljnoj mjeri razvijeno, stoga nije provodio daljnja istraživanja tog tržišta. Podnositelj prijave dostavio je podatke o visini tržišnih udjela operatora na predmetnom tržištu, temeljem nekoliko kriterija i to:

- prema udjelu ukupnih minuta tranzitiranih preko mreža operatora koji nude navedenu uslugu,
- prema udjelu minuta tranzitiranih preko mreža operatora koji nude navedenu uslugu i to u slučaju u kojem operatori pružaju uslugu prijenosa (tranzita) poziva između dva operatora nepokretnih mreža,
- prema udjelu minuta tranzitiranih preko mreža operatora koji nude navedenu uslugu u slučaju u kojem operatori pružaju uslugu prijenosa (tranzita) poziva između operatora nepokretnih mreža i operatora pokretnih mreža,
- prema udjelu minuta tranzitiranih preko mreža operatora koji nude navedenu uslugu i to u slučaju u kojem operatori pružaju uslugu prijenosa (tranzita) poziva između operatora pokretnih mreža i operatora nepokretnih mreža te
- prema udjelu minuta tranzitiranih preko mreža operatora koji nude navedenu uslugu i to u slučaju u kojem operatori pružaju uslugu prijenosa (tranzita) poziva između dva operatora pokretnih mreža.

Ti podaci pokazuju kako je, ovisno o promatranom kriteriju, tržišni udjel HT-a iznosio od [20-30] % ukoliko se koristi kriterij udjela minuta tranzitiranih preko mreža operatora koji nude navedenu uslugu i to u slučaju u kojem operatori pružaju uslugu prijenosa (tranzita) poziva između operatora pokretnih mreža i operatora nepokretnih mreža do [90-100] % ukoliko se koristi kriterij udjela minuta tranzitiranih preko mreža operatora koji nude navedenu uslugu i to u slučaju u kojem operatori pružaju uslugu prijenosa (tranzita) poziva između dva operatora nepokretnih mreža. Prema ostala tri kriterija udjel HT-a iznosio je [30-40]%, [60-70] %, odnosno [70-80] %.

Međutim, s obzirom na činjenicu kako je riječ o relativno povijesnim podacima te s obzirom na činjenicu kako je HAKOM utvrdio da to tržište nije podložno prethodnoj regulaciji, Agencija smatra kako je razumno zaključiti da predmetni segment tržišta nije bilježio negativne tendencije u dijelu koji se odnosi na prethodnu ocjenu HAKOM-a o dovoljnoj razvijenosti mjerodavnog tržišta.

10.3.2. Tržište veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući dijeljeni ili potpuni izdvojeni pristup) na fiksnoj lokaciji

Na tržištu veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući dijeljeni ili potpuni izdvojeni pristup) na fiksnoj lokaciji pružaju se usluge fizičkog pristupa mreži i mrežnoj infrastrukturi. Navedeno tržište sastoji se od usluga koje u osnovi omogućavaju fizički pristup operatorima do krajnjeg korisnika, putem različitih tehnoloških rješenja. To su sljedeće usluge:

- usluga izdvojenog pristupa lokalnoj petlji i podpetlji na temelju bakrene parice koja operatoru omogućava uporabu cijeloga frekvencijskog spektra lokalne petlje,
- usluga dijeljenog izdvojenog pristupa lokalnoj petlji i lokalnoj podpetlji na temelju bakrene parice koja operatoru omogućava samo uporabu širine pojasa frekvencijskog spektra iznad govornog pojasa frekvencijskog spektra izdvojene lokalne petlje ili lokalne podpetlje (bakrene parice), dok govorni pojas frekvencijskog spektra izdvojene lokalne

- petlje ili lokalne podpetlje i dalje upotrebljava HT za pružanje javnog dostupnih telefonskih usluga,
- usluga izdvojenog pristupa lokalnoj petlji na temelju svjetlovodnih niti i to na način poveznica od točke do točke,
 - usluga pristupa mrežnoj infrastrukturi koju HT pruža za vlastite potrebe neovisno o tome radi li se o pristupnoj tehnologiji na temelju bakrene parice, na temelju hibridnog rješenja koje podrazumijeva i bakrenu paricu i svjetlovodnu nit ili na temelju svjetlovodne niti te
 - usluga kolokacije, koja uključuje fizičku, udaljenu i virtualnu kolokaciju.

Predmetno tržište utvrđeno je od strane HAKOM-a kao tržište podložno prethodnoj regulaciji na kojem HT ostvaruje 100 % tržišnog udjela, te je određen operatorom sa značajnom tržišnom snagom. HAKOM je stoga HT-u odredio sljedeće regulatorne obveze i to obvezu pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, obvezu nediskriminacije, obvezu transparentnosti uz objavu standardne ponude, obvezu nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva te obvezu računovodstvenog razdvajanja.

Predmetno tržište predstavlja uzlazno tržište u odnosu na tržište pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike na maloprodajnoj razini, tržište maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu na maloprodajnoj razini te tržište prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade.

10.3.3. Tržište veleprodajnog širokopojasnog pristupa

Na tržištu veleprodajnog širokopojasnog pristupa se alternativnim operatorima pružaju usluge pristupa krajnjim korisnicima putem svojevrstne „preprodaje“ parice do krajnjeg korisnika. Pri tome, alternativni operator korištenjem usluge veleprodajnog širokopojasnog pristupa HT-a ne mora imati fizički pristup do lokacije na kojoj se nalazi krajnji korisnik, kao što je to u slučaju kod tržišta veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući potpuni i dijeljeni izdvojeni pristup) na fiksnoj lokaciji, već operator pristupa krajnjem korisniku putem HT-ove mreže, odnosno parice, koja pritom i dalje ostaje u posjedu HT-a, pod nadzorom je HT-a i HT je odgovoran za njezino funkcioniranje i održavanje.

Navedeno se tržište sastoji od *bitstream* usluge koja podrazumijeva određene točke preuzimanja prometa između operatora koji pruža uslugu i operatora koji koristi navedenu uslugu, odnosno točku pristupa na IP razini, točku pristupa na Ethernet razini i točku pristupa na DSLAM-u/OLT-u ili odgovarajućoj točki, neovisno o tome radi li se o pristupnoj tehnologiji na temelju bakrene parice, na temelju hibridnog rješenja koje podrazumijeva i bakrenu paricu i svjetlovodnu nit ili na temelju svjetlovodne niti.

Također, predmetno tržište uključuje usluge širokopojasnog pristupa koju HT pruža za vlastite potrebe neovisno o tome radi li se o pristupnoj tehnologiji na temelju bakrene parice, na temelju hibridnog rješenja koje podrazumijeva i bakrenu paricu i svjetlovodnu nit ili na temelju svjetlovodne niti.

To tržište utvrđeno je od strane HAKOM-a kao tržište podložno prethodnoj regulaciji na kojem HT ostvaruje 100 % tržišnog udjela, te je HT određen operatorom sa značajnom tržišnom snagom. HAKOM je stoga HT-u odredio regulatorne obveze i to obvezu pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, obvezu nediskriminacije, obvezu transparentnosti uz objavu standardne ponude, obvezu nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva te obvezu računovodstvenog razdvajanja.

Predmetno tržište predstavlja uzlazno tržište u odnosu na tržište pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike na maloprodajnoj razini, tržište maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu na maloprodajnoj razini te u odnosu na tržište prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade.

10.3.4. Tržište veleprodajnih prijenosnih segmenata iznajmljenih vodova na nekonkurentnim relacijama

Na tržištu veleprodajnih prijenosnih segmenata iznajmljenih vodova pružaju se usluge povezivanja dviju točaka unutar HT mreže, a koje povezivanje služi za prijenos podataka ili za omogućavanje pristupa do krajnjeg korisnika. Navedeno se tržište sastoji od sljedećih usluga:

- usluge veleprodajnog iznajmljenog voda,
- usluge dijela veleprodajnog iznajmljenog voda, te
- usluge iznajmljenog voda koju operatori pružaju za vlastite potrebe, i to u dijelu koji se odnosi na prijenosni segment, neovisno o tome radi li se o vodovima putem Ethernet prijenosne tehnologije, IP/MPLS tehnologije, xWDM tehnologije ili o tradicionalnim digitalnim vodovima, bez obzira na prijenosni kapacitet pojedinog iznajmljenog voda i prijenosni medij, pri čemu se krajnje točke iznajmljenog voda nalaze unutar područja Republike Hrvatske. Isto tako, sastavni dio mjerodavnog tržišta predstavlja i usluga iznajmljenog voda putem neke nove ili poboljšane tehnologije, koja bi se mogla početi pružati, ukoliko karakteristike navedene usluge odgovaraju osnovnim karakteristikama usluge iznajmljenog voda.

Predmetno tržište utvrđeno je od strane HAKOM-a kao tržište podložno prethodnoj regulaciji na kojem HT ostvaruje 100% tržišnog udjela, te je HT određen operatorom sa značajnom tržišnom snagom. HAKOM je stoga HT-u odredio regulatorne obveze i to obvezu pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, obvezu nediskriminacije, obvezu transparentnosti uz objavu standardne ponude, obvezu nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva te obvezu računovodstvenog razdvajanja.

Usluge koje se pružaju na predmetnom tržištu operatori mogu koristiti kako bi nadomjestili dijelove vlastite telekomunikacijske mreže, putem koje onda mogu pružiti krajnjim korisnicima čitav niz vlastitih maloprodajnih usluga.

10.4. Pravne i/ili činjenične zapreke pristupa tržištu elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama

Agencija je u odnosu na pravne ili činjenične zapreke pristupa tržištu posebice cijenila očitovanje HAKOM-a na upit Agencije kojim je zatražena stručna pomoć. HAKOM je u podnesku zaprimljenim u Agenciji 28. kolovoza 2013. u bitnome naveo da prema postojećem regulatornom okviru ne postoje nikakve pravne niti zakonske zapreke za ulazak na tržište pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama na teritoriju Republike Hrvatske bilo na veleprodajnim i/ili maloprodajnim razinama tog tržišta.

Pri tome je HAKOM naveo kako postoje strukturne zapreke koje priječe, odnosno otežavaju pristup novim operatorima na navedena tržišta s obzirom da je HT bivši monopolist i vlasnik elektroničke komunikacijske mreže s najvećim brojem aktivnih bakrenih parica. Zemljopisna dostupnost, odnosno raširenost bakrenih parica HT-a je vrlo široka jer je HT kao operator univerzalnih usluga obavezan svim korisnicima ponuditi pristup svojoj mreži. HT je izgradio vlastitu pristupnu mrežu u razdoblju dok je bio javno poduzeće i dio HPT-a, te nakon toga, u razdoblju u kojem je uživao ekskluzivna prava. Iz navedenih razloga, prilikom ulaganja u modernizaciju pristupne mreže radi pružanja naprednijih usluga krajnjim korisnicima, i to posebice u svjetlovodnu pristupnu infrastrukturu, HT ima značajno manje troškove od ostalih operatora koji djeluju na tržištu. Za ostale operatore, koji su prisutni na tržištu ili planiraju ući na tržište, gradnja vlastite pristupne infrastrukture na temelju bakrene parice ili svjetlovodnog kabela je otežana zbog visokih i većinom nenadoknadivih troškova ulaganja zbog potrebe kopanja i povlačenja kabelaške kanalizacije. Gradnja i stavljanje u uporabu vlastite pristupne

infrastrukture iziskuje visoka kapitalna ulaganja te detaljno razrađene poslovne planove i razumno vrijeme povrata uložених sredstava.

Nadalje, na zahtjev Agencije vezano uz postojanje pravnih ili činjeničnih zapreka pristupu drugih poduzetnika na tržište pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama na teritoriju Republike Hrvatske poduzetnici [...] su naveli kako smatraju da takve zapreke ne postoje, dok se [...] vezano uz navedeno nije očitovao.

[...] je vezano uz postojanje zapreka pristupu tržištu naveo kako smatra da pravne zapreke ne postoje, međutim da osnovni pokazatelji trendova na tržištu ukazuju na smanjenje broja priključaka u nepokretnim mrežama, na smanjenje korištenja usluga i posljedično na pad prihoda, što negativno utječe na spremnost novih operatora i investitora za ulazak na tržište, kao i na njihovu spremnost ulaska u značajnije infrastrukturne investicije. [...] je pri tom naveo kako se njegovo očitovanje odnosi i na njegova povezana društva [...], kojima je također Agencija uputila zahtjev za dostavu očitovanja, podataka i dokumentacije.

[...] je vezano uz postojanje pravnih ili činjeničnih zapreka pristupu tržištu naveo kako smatra da provedba predmetne koncentracije zbog posljedično izuzetno visokih tržišnih udjela sudionika koncentracije omogućava HT-u ograničavanje pristupa prodajnim i nabavnim tržištima ostalim operatorima. Ograničavanje pristupa prodajnim tržištima postiže se već činjenicom da racionalni operator neće ulaziti na tržište koje je zrelo (ne postoji značajno povećanje potražnje) i uz to postoji na tom tržištu konkurent koji ima izuzetno visok tržišni udjel sa tendencijom rasta te mogućnost prilagodbe strategije odaziva na mogući ulazak konkurenta putem tri maloprodajne jedinice (Iskon, Optima, HT) i time mogućnost prilagodbe odaziva na ulaznu strategiju drugog operatora na pojedinim dijelovima tržišta na koje ulazi konkurent. HT ima mogućnost prilagodbe cijena i uvjeta samo u dijelovima tržišta na kojima je prisutan konkurent, ne riskirajući pri tome gubitak prihoda na dijelovima mjerodavnog tržišta na kojima konkurent nije prisutan, što dokazuje HT-ova mogućnost i povijest uspješnog postavljanja neravnopravnih uvjeta na mjerodavnim veleprodajnim tržištima putem subvencioniranja posljedično nastalih gubitaka vlastitim maloprodajnim jedinicama (u neizravnom obliku direktnog kreditiranja i dokapitalizacije i u izravnom obliku davanja količinskih popusta vlastitim maloprodajnim jedinicama). Ograničavanje pristupa nabavnim tržištima kao rezultat predložene koncentracije posljedica je izuzetno visokog tržišnog udjela HT-a koji mu omogućava postavljanje zapreka na nabavnim tržištima putem uvjetovanja posebnih povoljnosti dobavljačima, s obzirom na izuzetno visok udio u maloprodajnom tržištu. [...] stoga smatra kako negativni učinci zapreka pristupa tržištu nastaju na strani korisnika usluga budući da je postupanje operatora neovisno od korisnika koji nemaju alternativu i konkurenata s obzirom da ne postoji racionalna strategija koja bi konkurentima omogućavala bilo kakvo povećanje korisničke baze.

[...] je vezano uz postojanje pravnih ili činjeničnih zapreka pristupa drugih poduzetnika tržištu pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama na teritoriju Republike Hrvatske u bitnome naveo određene činjenice, prije svega tehničke naravi u dijelu koji se odnosi na interkonekciju. U tom smislu, [...] je naveo kako je mali operator bez financijske snage za interkonekciju SS7 sa drugim operatorima. Stoga, [...] za interkonekciju koristi *sip trunk*, što predstavlja jeftiniju verziju povezivanja s drugim operatorima, u konkretnom slučaju i s Optimom, pa bi u slučaju provedbe koncentracije HT-u moglo biti u interesu ne koristiti takvu vrstu jeftinije interkonekcije i stoga prisiliti [...] na SS7 skuplju tehnologiju, a samim time i na značajne interkonekcijske troškove, koji bi [...] učinili nekonkurentnim.

11. Očitovanja sudionika koncentracije o gospodarskim prednostima i prednostima za potrošače

HT u nepotpunoj prijavi koncentracije od 28. lipnja i njezinoj dopuni od 26. srpnja 2013., te u podnesku od 27. prosinca 2013. i Optima u podnesku od 30. prosinca 2013. navode očekivane učinkovitosti koje će proizaći iz provedbe navedene koncentracije i koji će osigurati prednosti za potrošače te djelovanje u korist potrošača.

U pravitku podneska od 30. prosinca 2013. Optima je Agenciji dostavila i mišljenje vještaka o od 8. studenog 2013. u svezi tehničke analize spajanja korisnika i moguće migracije korisnika Optime na druge operatore.

Prema obrazloženju podnositelja prijave, strateško partnerstvo Optime i HT-a osigurat će financijsku održivost poslovanja Optime kroz konkretne mjere vezane uz realizaciju prihoda, optimizaciju direktnih i indirektnih troškova, te optimizaciju kapitalnih investicija temeljenih na poslovno-tehnološkim učincima sinergije s HT-om kao strateškim partnerom. S obzirom na predviđenu kontrakciju fiksnog telekomunikacijskog tržišta u RH, u razdoblju 2013.-2018. prema ocjeni HT-a, planiranje prihoda Optime mora biti zasnovano na atraktivnijoj ponudi usluga te aktivnijem pristupu prema rezidencijalnom i poslovnom segmentu korisnika.

Poslovni plan HT-a za Optimu u prihodovnom dijelu podrazumijeva atraktivniju ponudu u TV segmentu kroz bolju ponudu sadržaja, ponudu integriranih ICT rješenja kroz kombinaciju telekomunikacijskih usluga i poslovnih rješenja iz „oblaka“ (engl. *ICT cloud*) za mala i srednja poduzeća, te ponudu kompleksnih infrastrukturnih ICT rješenja za srednja i velika poduzeća te tijela javne uprave. U dijelu direktnih troškova predviđa se primjena najboljih praksi u upravljanju investicijama vezanim uz akviziciju i zadržavanje korisnika dok se u dijelu vezanom uz ponudu televizijske usluge predviđa smanjenje troškova nabavke TV sadržaja. Također se planira realizacija troškovno učinkovitijeg modela najma platforme za pružanje usluge televizije. U dijelu upravljanja troškovima planira se uvođenje najboljih praksi vezanih uz upravljanje prodajnom organizacijom te organizacijom tehničke podrške i tehničkih servisa. Kroz uvođenje elektroničkog poslovanja planiraju se daljnje uštede povećanjem broja „on-line“ transakcija u pogledu prodaje, izdavanja i plaćanja računa te podrške korisnicima. Nadalje, navodi se kako će se optimizirati korištenje, životni vijek i nabavka korisničke opreme te će kapitalne investicije biti dalje optimizirane s obzirom na sinergijske učinke u prijenosnoj, jezgrenoj i uslužnoj mreži te na sustavima poslovne podrške.

Među prednostima za potrošače koje će proizaći iz provedbe predmetne koncentracije HT ističe i izbjegavanje negativnih posljedica koje mogu nastati za korisnike Optiminih usluga te za tržište u cjelini u slučaju izlaska Optime s tržišta, a s obzirom na složenost postupka migracije korisnika na drugog operatora. Naime, u slučaju izlaska Optime s tržišta negativan utjecaj na potrošače bio bi višestruk, od odljeva kadrova što bi izravno utjecalo na održavanje sustava i pružanje podrške korisnicima, prestanka isporuke usluga krajnjim korisnicima od strane partnera Optime čime bi korisnicima bilo onemogućeno korištenje usluga te posljedičnih žalbenih procesa, do migracije korisnika, koja, zbog trenutnog broja korisnika Optime, ne bi mogla biti dovršena u zakonskom roku od 30 dana već u razdoblju od više mjeseci. Zbog financijskih problema većine alternativnih operatora, najveći broj korisnika Optime morao bi biti migriran na HT koji ima najveće kadrovske i financijske kapacitete za prihvrat velikog broja korisnika.

12. Mišljenje HAKOM-a

Agencija je 30. srpnja 2013. zatražila očitovanje, podatke i dokumentaciju od HAKOM-a, sektorskog regulatora tržišta elektroničkih komunikacija.

HAKOM se podneskom zaprimljenim u Agenciji 28. kolovoza 2013. očitovao da osnovni pozitivni učinak koncentracije proizlazi iz činjenice da bi HT preuzimanjem kontrole nad upravljanjem Optime bio u mogućnosti pozitivno utjecati na restrukturiranje poslovanja Optime i njezino poslovanje u budućnosti, a time i na jačanje tržišnog položaja Optime. Navedeni pozitivan učinak postigao bi se jedino u slučaju kada bi HT-ovo stjecanje kontrole nad upravljanjem Optime bilo vremenski ograničeno, odnosno kada bi se odredio datum do kojeg bi HT imao upravljačka prava nad Optimom.

Osnovni pak negativni učinak koncentracije na tržišno natjecanje, stav je HAKOM-a, proizlazi iz činjenice da bi HT, preuzimanjem kontrole nad upravljanjem Optime, dodatno ojačao svoj tržišni položaj i bio u mogućnosti otežavati poslovanje ostalim operatorima na tržištu. Naime, Optima bi kao operator pod kontrolom HT-a, bila u mogućnosti na maloprodajnim tržištima nuditi usluge ispod troška, čime bi ostali tržišni takmaci bili prisiljeni trpjeti određene gubitke i u konačnici napustiti tržište.

Stoga bi HAKOM, u slučaju preuzimanja Optime, trebao ocijeniti postoje li iste prepreke kao i u slučaju akvizicije Iskon Interneta od strane HT-a, te bi stoga HAKOM bio dužan provesti postupke analiza mjerodavnih tržišta kako bi ocijenio je li potrebno odrediti Optimu operatorom sa značajnom tržišnom snagom na pojedinim mjerodavnim tržištima, te odrediti Optimi odgovarajuće regulatorne obveze kao i HT-u.

Mogući učinak provedbe koncentracije na potrošače, smatra HAKOM, sastoji se u povećanju cijena postojećih paketa Optime za korisnike. Naime, u slučaju kada bi HAKOM ocijenio da je Optima operator sa značajnom tržišnom snagom i nametnuo Optimi regulatorne obveze, HAKOM bi u tom slučaju bio u mogućnosti provesti analize troškovne usmjerenosti postojećih paketa Optime i u slučaju potrebe izmijeniti cijene tih paketa.

U odnosu na mogućnost prelaska korisnika sa jednog operatora na drugog u slučaju prestanka postojanja operatora HAKOM je naveo da je, sukladno članku 41. stavku 7. ZEK-a, operator koji namjerava obustaviti pružanje svojih usluga, obavezan o tome obavijestiti krajnje korisnike tih usluga pisanim ili elektroničkim putem najmanje 30 dana unaprijed. U slučaju da sa radom prestaje operator koji je od HT-a koristio veleprodajnu uslugu kao što je to u slučaju Optime, tada HT za te korisnike nema prednost preuzimanja, odnosno svaki korisnik ima pravo izbora drugog operatora.

U smislu mogućih negativnih posljedica predmetne koncentracije u odnosu na korisnike usluga operatora HAKOM navodi kako predmetna koncentracija u načelu ne bi trebala negativno utjecati na korisnike budući da je člankom 41. stavkom 6. ZEK-a propisano da s operatorom koji nije u mogućnosti ispuniti svoju ugovornu obvezu, korisnik ima pravo na raskid pretplatničkog ugovora bez podmirivanja ugovornih obveza, osim dospelog dugovanja za pružene usluge.

Prilikom prelaska korisnika na novog operatora svojom voljom, a prije isteka ugovorne obveze, korisnik je obavezan platiti ostatak razdoblja obveznog trajanja ugovora ili naknadu u visini popusta na proizvode i usluge koje je ostvario.

Rok u kojem su operatori obvezni realizirati zahtjev za zasnivanje pretplatničkog odnosa propisani su njihovim Općim uvjetima poslovanja, te ovise o potrebnom vremenu realizacije veleprodajne usluge. Zbog toga postoji mogućnost da određeno razdoblje od prestanka postojanja postojećeg operatora do prelaska na drugog, korisnik bude bez usluge.

HAKOM je stoga predložio mjere za koje smatra da bi otklonile negativne učinke predmetne koncentracije na tržišno natjecanje. U prvom redu to je, smatra HAKOM, vremensko ograničenje u kojem bi HT imao kontrolu nad upravljanjem Optime. Provedba koncentracije i preuzimanje kontrole HT-a nad upravljanjem Optime imala bi smisla samo u slučaju da

navedena situacija može trajati ograničeno, nakon čega bi HT bio obavezan prepustiti upravljanje i prodati svoj udjel u Optimi. Vremensko ograničenje predmetne koncentracije, odnosno određivanje datuma do kojeg bi HT imao upravljačka prava nad Optimom, kao i udjel u temeljnom kapitalu Optime, moglo bi dati potpuni smisao koncentraciji i usmjeriti cijeli proces na pozitivne učinke, a to je spašavanje alternativnog operatora koji će nakon tog procesa i dalje ostati alternativni operator, odnosno neće niti u upravljačkom niti u vlasničkom smislu biti povezan sa HT-om kao bivšim monopolistom i operatorom sa značajnom tržišnom snagom.

Nadalje, potrebno je, stav je HAKOM-a, naložiti mjeru zabrane obnašanja upravljačkih pozicija u Optimi od strane osoba koje obnašaju upravljačke pozicije u HT-u ili u nekom HT-ovom povezanom društvu, mjeru uspostavljanja mehanizma kineskog zida, kako bi se onemogućila prednost Optime u odnosu na druge operatore koji koriste veleprodajne usluge HT-a. Navedenu mjeru i sam HAKOM namjerava naložiti u postupku analize.

Pored navedenih prijedloga mjera, a koje slijede i iz prijedloga mjera od strane HT-a, HAKOM smatra kako bi i mjera kojom se sprječava zajedničko nastupanje HT-a i Optime u postupcima javnih nabava također bila korisna kako bi se spriječilo da HT preko Optime izbjegava regulatorne obveze koje su mu određene kao operatoru sa značajnom tržišnom snagom na maloprodajnim tržištima.

HAKOM je istaknuo kako je u njegovoj nadležnosti ocijeniti ima li uvjeta da se Optima odredi kao operator sa značajnom tržišnom snagom na pojedinim mjerodavnim tržištima, a što bi dodatno umanjilo moguće negativne učinke predmetne koncentracije. HAKOM je pri tom naglasio kako je ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju obavezan Europskoj komisiji notificirati odluke kojima se određuju operatori sa značajnom tržišnom snagom na mjerodavnim tržištima i pripadajuće im regulatorne obveze prije njihovog donošenja. S obzirom da maloprodajno tržište javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike, tržište javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike i tržište maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu, te usko povezano tržište prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade, nisu sastavni dio Preporuke Europske komisije (2007/879/EC) od 17. prosinca 2007. o mjerodavnim tržištima podložnima prethodnoj regulaciji, te je na navedenim tržištima potrebno prethodno provesti test tri mjerila, postoji mogućnost da Europska komisija uloži veto na odluke HAKOM-a. U tom slučaju HAKOM ne bi bio u mogućnosti odrediti Optimu operatorom sa značajnom tržišnom snagom na navedenim tržištima i odrediti Optimi pripadajuće regulatorne obveze, što bi značilo da bi cjelokupna moguća problematika u vezi cijena Optime i odnosa Optime i HT-a trebala biti rješavana od strane Agencije u eventualnim „ex post“ postupcima.

Zaključno, HAKOM je mišljenja kako bi se moglo razmisliti o tome da, radi smanjenja mogućih negativnih učinaka predmetne koncentracije na tržišno natjecanje, HT ponudi ostalim operatorima veleprodajne uvjete za pristup sadržaju za koji HT ima isključiva prava. Na taj bi način ostali operatori pri pružanju maloprodajnih usluga krajnjim korisnicima bili konkurentniji HT-u s obzirom da bi HT u slučaju provedbe predmetne koncentracije imao još veću tržišnu snagu u odnosu na tržišnu snagu koju je imao prije njezine provedbe.

13. Mišljenje poduzetnika i interesnih udruženja

13.1. Mišljenje poduzetnika na mjerodavnom tržištu vezano uz provedbu predmetne koncentracije

[...] je u podnesku zaprimljenom u Agenciji 30. kolovoza 2013. naveo da su ostvareni bitni regulatorni odnosno formalni uvjeti za pozitivno stanje konkurentnosti tržišta iako su razvidne

poteškoće u realizaciji promjene operatora za krajnje korisnike što rezultira sporim ostvarivanjem povećanja tržišnih udjela alternativnih operatora, odnosno, zadržavanjem i povećanjem visokog udjela HT-a. Postojeće HT-ove veleprodajne procedure promjene operatora koje se odvijaju u dva koraka, u prvom koraku omogućuju HT-u dobivanje informacije o korisniku koji želi promijeniti operatora (zbog procedure odobravanja izjave za raskid ugovora), pa se time otvara mogućnost HT-u da takvom korisniku ponudi pogodnosti ako on odustane od zahtjeva za promjenu operatora. Ovakva ponuda pogodnosti nije eksplicitno dozvoljena, no činjenica je da HT koristi postojeće procedure kako bi korisnike odvratio od promjene operatora, što negativno utječe na jačanje konkurentnosti ostalih sudionika na tržištu.

Stoga, [...] navodi kako je izuzetno važno osiguranje uvjeta za omogućavanje ostvarenja prava krajnjih korisnika na odabir željenog operatora i promjenu operatora, s naglaskom na nužnost donošenja regulatorne obveze HT-u da u određenom roku, prije predmetne koncentracije, osigura u cijelosti provedivu, jednostavnu i jasnu „one stop shop“ proceduru migracije korisnika između pojedinih i svih vrsta veleprodajnih usluga HT-a, da postupci promjene operatora, bez obzira je li riječ o izboru HT ili trećeg operatora, budu jednako dostupni, jednostavni i bez dodatnih troškova za krajnje korisnike. Nadalje, [...] navodi kako, ukoliko danas krajnji korisnik nekog od alternativnih operatora kome se usluge pružaju putem HT-ove veleprodajne usluge pristupa izdvojenoj lokalnoj petlji (ULL) želi promijeniti operatora i pri tome odabere operatora koji ne pruža usluge putem HT-ove veleprodajne usluge pristupa izdvojenoj lokalnoj petlji (ULL), postupak promjene operatora postaje neusporedivo kompliciraniji, a time za krajnjeg korisnika skuplji i stoga rezultira bitno manjim iskazanim interesom korisnika za promjenom operatora. [...] pri tom obrazlaže da je značajna tržišna prednost HT-a posjedovanje vlastite pristupne infrastrukture i distribucijske telekomunikacijske kanalizacije (DTK) na teritoriju cijele Republike Hrvatske, koja omogućuje potpuni nadzor i kontrolu usluga, kako maloprodajnih, tako i veleprodajnih. Istovremeno, operatori-korisnici veleprodajnih usluga HT-a nemaju mogućnost pune kontrole veleprodajnih usluga na infrastrukturi HT-a. Tržišna prednost HT-a vidljiva je i u mogućnosti ponude usluga pokretne javne komunikacijske mreže, usluga satelitskog prijenosa TV programa i ponude ostalih konvergentnih rješenja usluga pokretne i nepokretne mreže, te drugih posebnih usluga. [...] smatra da je tržište kroz duže vremensko razdoblje nedovoljno konkurentno, te da će predmetna koncentracija samo učvrstiti taj trend, odnosno predmetna koncentracija neće doprinijeti većoj konkurentnosti i dinamičnosti tržišta, a posljedično tome niti povećanju tržišnih udjela ostalih operatora.

[...] je u podnesku od 30. kolovoza 2013. Agenciji između ostalog dostavio i mišljenje o mogućim učincima predmetne koncentracije. [...] je koncentraciju HT-a i Iskon Interneta istaknuo najvažnijim uzrokom današnjeg stanja na tržištu. U odnosu na predmetnu koncentraciju [...] je istaknuo tri ključna smjera utjecaja na tržište elektroničkih komunikacija: preuzimanje krajnjih korisnika Optime i nestanak Optime kao operatora, zaobilaženje ex-ante regulatornog okvira upravljanjem maloprodajnim cijenama usluga Optime, te zadržavanje branda Optime i prikrivanje identiteta stvarnog pružatelja usluga - HT-a.

[...] je stoga naveo kako utjecaj predmetne koncentracije na tržišno natjecanje na svim tržištima elektroničkih komunikacija u Republici Hrvatskoj u bitnome ovisi o odluci Agencije vezano za način provedbe koncentracije, o pravovremenom određivanju odgovarajućih regulatornih obveza Optimi od strane HAKOM-a, o osiguranju najviše razine transparentnosti te o jasnom i nedvojbenom prezentiranju identiteta stvarnog pružatelja usluga krajnjim korisnicima Optime, o osiguranju svih uvjeta za omogućavanje ostvarenja prava krajnjih korisnika na odabir željenog operatora i promjenu operatora s naglaskom na nužnost donošenja regulatorne obveze HT-u da u određenom roku prije izvršenja predmetne koncentracije osigura u cijelosti provedivu, jednostavnu i jasnu „one stop shop“ proceduru migracije korisnika između pojedinih vrsta veleprodajnih usluga HT-a, te zaključno, o pojačanom nadzoru i regulaciji maloprodajnih ponuda HT-a od strane HAKOM-a.

[...] je obrazložio kako do sada, prema pokazateljima broja korisnika, nije uspio realizirati veći tržišni udio na tržištima usluga nepokretne mreže putem veleprodajnih usluga HT-a što dokazuje postojanje značajne snage HT-a na maloprodajnom tržištu i omogućuje zadržavanje slike HT-a kao jedinog sveprisutnog davatelja nepokretnih usluga, zbog čega krajnji korisnik nema motiva za promjenu operatora usprkos postojanju jeftinijih maloprodajnih ponuda [...] i ostalih novih operatora u odnosu na ponude HT-a (iako veleprodajni uvjeti još uvijek ne omogućuju bitno smanjenje cijena). Integracija Optiminih korisnika u HT, smatra [...] može imati efekte i na tržište u pokretnim mrežama. Ovisno o ponudama HT-a, ti korisnici mogu zbog postojanja ponuda koje omogućuju pogodnosti za pozive prema vlastitoj mreži biti potaknuti da i mobilne usluge realiziraju putem HT-a, čime bi se tijekom vremena ostvario bitan odljev korisnika drugih pokretnih operatora prema mreži HT-a. Ovakav odljev potiče se mogućnostima kao npr. postojanjem jedinstvenog računa za sve usluge, postojanjem ponuda za vezane usluge, usluga doplate bonova preko fiksnog telefona (usluga HALO bon), ponude mobilnih tablet uređaja uz aktivacije HT-ovih ADSL paketa i sličnim pogodnostima i vezanim ponudama.

[...] smatra da bi predmetna koncentracija imala blaže negativne učinke na mjerodavna tržišta, tržišno natjecanje, krajnje korisnike i tržište elektroničkih komunikacija u cjelini, ukoliko bi se koncentracija provela potpunim preuzimanjem udjela HT-a nad Optimom, odnosno, da Optima stvarno prestane poslovati kao operator. Stav je [...] da je potrebno pravovremeno odrediti odgovarajuće regulatorne obveze Optimi kao povezanom društvu HT-a na svim relevantnim maloprodajnim tržištima, kako su te obveze određene i Iskon Internetu kao povezanom društvu HT-a. Nadalje, potrebno je osigurati najvišu razinu transparentnosti i jasno i nedvojbeno prezentiranje identiteta stvarnog pružatelja usluga krajnjim korisnicima Optime, kroz primjerice promjene, odnosno dodavanje žigova na računima za usluge i na obavijestima korisnicima Optime, zajednički brand s HT-om (cobranding) pri oglašavanju usluga Optime, izravne obavijesti krajnjim korisnicima Optime o stvarnom pružatelju usluga, pri čemu bi uvijek bila jasna prisutnost, odnosno povezanost s HT-om te osigurati sve preduvjete za omogućavanje ostvarenja prava krajnjih korisnika na odabir željenog operatora i promjenu operatora, s naglaskom na nužnost donošenja regulatorne obveze HT-u da u određenom roku prije izvršenja predmetne koncentracije osigura u cijelosti provedivu, jednostavnu i jasnu „one stop shop” proceduru migracije korisnika između pojedinih vrsta veleprodajnih usluga HT-a; konkretno, za migraciju korisnika na izdvojenoj lokalnoj petlji (ULL) na usluge putem veleprodajnog najma korisničke linije (WLR) i/ili putem veleprodajne usluge širokopojsnog pristupa (bitstream), kako bi krajnjim korisnicima Optime bila osigurana mogućnost punog odabira i jednostavnog prelaska na željenog operatora, a da postupci promjene operatora, bez obzira je li riječ o odabiru HT-a ili nekog trećeg operatora budu jednako dostupni, jednako jednostavni i bez dodatnih troškova za krajnje korisnike. Potrebno je, stav je [...] i pojačati nadzor i regulaciju maloprodajnih ponuda HT-a koje potiču korisnike na ostanak u mreži HT-a davanjem raznih pogodnosti.

[...] je nastavno, podneskom od 5. rujna 2013. naveo kako se mišljenje izraženo u podnesku [...] od 30. kolovoza 2013. odnosi i na njegova povezana društva [...].

Svoj je podnesak od 30. kolovoza 2013. [...] dodatno dopunio očitovanjem zaprimljenim u Agenciji 24. siječnja 2014. U navedenom je očitovanju od 24. siječnja 2014. [...] u bitnome dodatno istaknuo bojazan da će provedba predmetne koncentracije u konačnici dovesti do nestanka Optime s mjerodavnog tržišta unatoč mjerama koje bi se eventualno nametnule sudionicima koncentracije radi otklanjanja negativnih učinaka koncentracije na tržišno natjecanje.

Stav je tog poduzetnika da je kao rezultat predstečajne nagodbe sasvim izvjesna podkapitalizacija Optime, jer je osnovni interes Zagrebačke banke i HT-a kao najvećih vjerovnika Optime u predstečajnoj nagodbi namirenje njihovih dospjelih a nenaplaćenih

potraživanja prema Optimi. Stoga [...] predlaže da u slučaju provedbe predmetne koncentracije HT preuzme Optimu bez ograničenja trajanja predmetne koncentracije.

[...] je u podnesku zaprimljenom u Agenciji 2. rujna 2013. naveo kako je prema javno dostupnim podacima iz HAKOM-ovih analiza tržišta razvidno da se HT na tržištu pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj na većini veleprodajnih i maloprodajnih razina tog tržišta nalazi u vladajućem položaju. HAKOM je u analizama tržišta utvrdio da se vladajući položaj na tržištu maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu prenosi na tržište prijenosa TV programa uz plaćanje naknade, stoga je jasno, smatra [...] da se HT zajedno sa povezanim društvom Iskon Internet nalazi u vladajućem položaju i na tom tržištu.

[...], smatra kako će potrošači, a koji trenutno koriste usluge obaju operatora, a nalaze se u dijelovima Republike Hrvatske na kojima gotovo da ne postoje drugi alternativni operatori koji nude zamjenjive usluge po prihvatljivim cijenama, imati poteškoća pri prelasku na druge operatore, ukoliko su im uopće dostupni, a uz to će se suočiti sa novim troškovima prelaska uz malu sposobnost zaštite od povećanja cijena. Nadalje, [...] navodi kako se činjenica da je Optima u postupku predstečajne nagodbe te da je u tom postupku određen rok u kojem se mora provesti ne može se koristiti kao olakotna okolnost HT-u i ne smije utjecati na analizu koju Agencija provodi u ocjeni dopuštenosti koncentracija. [...] smatra da je nužno utvrditi da za financijske poteškoće u kojima se Optima trenutno nalazi i zbog kojih je Optima bila u obvezi pokrenuti postupak predstečajne nagodbe nije jedino rješenje provedba predmetne koncentracije, s obzirom da je Optima obvezna iscrpiti sva raspoloživa sredstva da sa vjerovnicima dogovori povoljnije uvjete financijskog restrukturiranja koji bi Optimi oslobodili potrebni kapital za nastavak poslovanja i uspješnu provedbu postupka predstečajne nagodbe. Poslovni rezultati Optime, prema mišljenju [...], pokazuju da je to prezadužena tvrtka, ali koja ostvaruje pozitivnu EBITDA marginu. Postupak predstečajne nagodbe je razuman jer postoji opravdano vjerovanje da bi Optima bila u mogućnosti isplatiti značajan dio svojih dugova. Porijeklo i razlozi razine zaduženosti Optime ne bi smjeli biti važni ni za postupak predstečajne nagodbe niti za postupak ocjene dopuštenosti koncentracije pred Agencijom. [...] je naveo kako predmetna koncentracija ima štetne učinke na poslovanje [...] budući da nedvojbeno sprječava tržišno natjecanje u smislu preuzimanja korisničke baze putem preuzimanja Optime ili preuzimanjem korisničke baze zbog nemogućnosti daljnjeg poslovanja Optime. [...] navodi kako se provedbom predmetne koncentracije sprječava djelovanje tržišnih mehanizama jer omogućava investitorima da dio svojih troškova tržišnog neuspjeha nastalih isključivo njihovom krivnjom povrate provedbom koncentracije koja će imati negativne učinke na korisnike njihovih usluga i na konkurente, te da bi stoga predmetna koncentracija bila prihvatljiva isključivo pod uvjetom da ista nema negativne učinke na tržište, no predmetna ih koncentracija nedvojbeno ima, pri čemu je dvojben samo obim tih negativnih učinaka.

[...] je podneskom zaprimljenim u Agenciji 1. listopada 2013. dostavio mišljenje vezano uz Javni poziv Agencije za dostavljanjem primjedaba i mišljenja objavljen na mrežnim stranicama Agencije (<http://www.aztn.hr>) 20. rujna 2013. Navedenim je podneskom [...] dostavio prijedlog mjera za otklanjanje negativnih učinaka predmetne koncentracije na tržišno natjecanje koje je podijelio na one koje bi bilo potrebno primijeniti prije donošenja odluke o dopuštenosti koncentracije i one koje je potrebno primijeniti odmah po donošenju odluke o dopuštenosti koncentracije.

[...] smatra da je prije donošenja odluke o dopuštenosti koncentracije potrebno da Agencija javno objavi i pokrene javnu raspravu u trajanju od minimalno 30 dana o HT-ovom prijedlogu mjera za otklanjanje negativnih učinaka koncentracije i o očekivanim sinergijskim učincima koji se postižu koncentracijom HT-a i Optime, a koje je Optima paušalno spomenula u svojem Planu financijskog i operativnog restrukturiranja. Ovom mjerom osigurala bi se transparentnost te bi poduzetnici i stručna javnost imali mogućnost ocijeniti predložene mjere

i njihov utjecaj na tržište. Stav je [...] kako je potrebno da Agencija objavi točne tržišne udjele HT-a, Optime i Iskon Interneta na svim tržištima pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama na teritoriju Republike Hrvatske u cijelosti, a osobito na pojedinim veleprodajnim i maloprodajnim razinama. Mjeru bi bilo potrebno provoditi kontinuirano, prije donošenja odluke o dopuštenosti koncentracije, a potom najmanje jednom godišnje nakon donošenja odluke Agencije. Ovom mjerom, smatra [...], osigurava se transparentnost koja će omogućiti poduzetnicima i javnosti praćenje utjecaja koncentracije na tržište u budućem razdoblju, te potencijalno mogućnost da se upozori Agenciju na nastale poremećaje.

Nadalje, [...] predlaže da se odmah po donošenju odluke o koncentraciji HT-u odredi mjera vođenja troškovnog računovodstva i računovodstvenog razdvajanja u odnosu na sva društva pod kontrolom HT-a, te je stava da je tu mjeru potrebno provoditi kontinuirano. Navedenom mjerom osigurava se mehanizam putem kojeg mjerodavne Agencije imaju mogućnost kod svih društava unutar HT grupe pratiti troškovnu usmjerenost cijena, kako na veleprodajnoj, tako i na maloprodajnoj razini. [...] smatra da je potrebno javno objaviti modele za provjeru istiskivanja cijenom (tzv. cjenovne škar) i modele provjere postojanja predatorskih cijena te ovu mjeru provoditi kontinuirano radi osiguravanja transparentnosti, da stručna i ostala javnost ima mogućnost uvida u model na osnovi kojega se procjenjuje dolazi li do ugrožavanja tržišnog natjecanja djelovanjem temeljenim na cijeni.

Također, [...], u bitnome, navodi kako smatra da je Iskon Internet potrebno u potpunosti integrirati u HT gašenjem tvrtke Iskon Internet, da HT ne smije imati maloprodajne jedinice kao zasebne poduzetnike koji na tržištu nude usluge koje su istovrsne HT-ovim uslugama, te se na taj način potrošačima predstavljaju kao „alternativni operatori“ te ih se istovremeno s aspekta važećih propisa smatra zasebnim operatorima, čime se izbjegavaju regulatorne obveze. Prema mišljenju [...], usluge koje Iskon Internet nudi su teoretski konkurentne uslugama HT-a, no u praksi Iskon Internet koristi prednost liberalizacije tržišta da bi se natjecao s drugim alternativnim operatorima. Budući da novi alternativni operatori svojim uslugama ne pokrivaju 100 % tržišta Republike Hrvatske, HT ostvaruje prednost zbog nedostatka konkurencije, budući da nudi usluge po višim cijenama, a istovremeno na područjima gdje je konkurencija prisutna, HT se s tom konkurencijom natječe putem Iskon Interneta. Ukoliko HT ostvari kontrolu nad Optimom, navedena praksa će biti još više izražena, čime se određeni dio potrošača u Republici Hrvatskoj diskriminira, budući da na područjima gdje postoji tržišno natjecanje postoji i mogućnost odabira različitih operatora i povoljnijih usluga, dok su na ostalim područjima u Republici Hrvatskoj potrošači u poziciji da mogu odabrati samo usluge HT-a.

[...] smatra da je HT-u potrebno odrediti obvezu dozvole korištenja svih trenutnih i buduće izgrađenih sustava za vođenje kabela unutar stambenih i poslovnih zgrada (tzv. kanalice) bez naknade najmanje za vrijeme dok HT ostvaruje upravljačka prava u Optimi, a nakon toga uz razumnu i troškovnu cijenu. Cilj ove mjere je jačanje infrastrukturne konkurencije u nepokretnoj mreži - upravo na kojoj će HT preuzimanjem Optime najviše povećati svoj tržišni udio. FTTH mreže predstavljaju budućnost razvoja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnoj mreži, a navedeno je od osobite važnosti samoj Republici Hrvatskoj i EU, te je svima u interesu da na tom segmentu postoji tržišno natjecanje koje će operatorima omogućiti da ponude brojnije i inovativne usluge, a korisnicima će omogućiti veći izbor. Optimi bi bilo potrebno odrediti obvezu da na godišnjoj razini izradi posebno detaljno revizorsko izvješće, izrađeno od strane ovlaštenog i neovisnog revizora kojeg odredi Agencija, te da ga javno objavi najmanje za vrijeme dok HT ostvaruje upravljačka prava u Optimi. Ovom mjerom postiže se visoka razina transparentnosti koja je nužna, smatra [...], s obzirom da se Planom financijskog i operativnog restrukturiranja Optime predlažu mnoge odgode podmirjenja dugovanja, a istovremeno se tom mjerom postiže da poduzetnici mogu pratiti utjecaj predmetne koncentracije na tržišno natjecanje. Nadalje, [...] je stava da su HT i svi poduzetnici nad kojima HT ostvaruje kontrolu obvezni odreći se sklapanja isključivih

(ekskluzivnih) prava na prijenos TV kanala (npr. Arena Sport) i isključivih prava na bilo kakve elektroničke komunikacijske usluge (npr. Netflix i sl.). Ovu je mjeru potrebno provoditi kontinuirano.

Optima ne smije ukinuti već odobreni pristup veleprodajnim uslugama (npr. najam EK vodova, usluge tranzita poziva i si.), te je obvezna garantirati da neće povećavati cijene određene postojećim ugovorima najmanje za vrijeme dok HT ostvaruje upravljačka prava u Optimi. Cilj ove mjere je, stav je [...], da operatori koji su kupovali veleprodajne usluge od Optime koje su ugovorene na komercijalnim osnovama, ne budu oštećeni njihovim ukidanjem ili podizanjem cijena koje može biti potaknuto od strane HT-a kada preuzme upravljačka prava u Optimi.

Pored navedenog [...] navodi i ostale mjere koje je potrebno primijeniti odmah po donošenju odluke o koncentraciji, te smatra da je potrebno da se HT odrekne naknade za korištenje elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme-kabelske kanalizacije (DTK) za sve kabele koje su operatori položili u DTK u svrhu izgradnje EK mreža za potrebe usluge svjetlovod do kuće (FTTH), a čime se postižu ciljevi strategije širokopojsnog pristupa Republike Hrvatske najmanje za vrijeme dok HT ostvaruje upravljačka prava u Optimi. [...] pojašnjava da navedena naknada predstavlja jedan od ključnih operativnih troškova prilikom razvoja i korištenja FTTH mreža. Navedena naknada se plaća u obliku godišnje naknade po svakom metru položenog svjetlovodnog kabela u kabelsku kanalizaciju kojom upravlja HT, a to je veći dio DTK sustava unutar lokacija koje su najpogodnije za rani razvoj FTTH mreža. Navedena naknada predstavlja značajno opterećenje za operatora u razdoblju od izgradnje FTTH mreže do trenutka dok ne prikupi dovoljan broj korisnika na toj mreži, čija će dobit biti dovoljna za plaćanje te naknade jer se navedena naknada ne plaća po opsegu poslovanja nego po veličini i raširenosti FTTH mreže. Akvizicija korisnika na tek izgrađenim FTTH mrežama može biti značajno usporena u izgradnji sustava za vođenje kabela unutar stambenih i poslovnih zgrada (tzv. kanalice). Cilj ove mjere je poticanje infrastrukturne konkurencije na fiksnoj mreži. Također, korisna mjera bi bila ona po kojoj je HT obvezan kontinuirano, bez naknade, razmjenjivati IP promet sa svim operatorima elektroničkih komunikacijskih usluga u Republici Hrvatskoj (tzv. Nacionalni ISP Peering) putem točke konekcije Croatian Internet eXchange (CIX), smještene na lokaciji Sveučilišnog centra Sveučilišta u Zagrebu - Srce, Josipa Marohnića 5, Zagreb. Navedenom mjerom postiže se poboljšanje kakvoće usluge alternativnih operatora, budući da se promet njihovih krajnjih korisnika i HT-ovih krajnjih korisnika zadržava unutar Republike Hrvatske, te se razmjenjuje najkraćim putem. Za razliku od ostalih operatora u Republici Hrvatskoj, jedino HT zahtijeva plaćanje naknade za razmjenu prometa unutar CIX-a.

[...] je u podnesku zaprimljenom u Agenciji 2. rujna 2013. naveo kako će HT preko Optime povećati svoj utjecaj na tržište, ali da će se pojaviti i na područjima gdje do sada nije bio prisutan, budući da je Optima na velikom području izgradila svoju vlastitu infrastrukturu. Spajanjem Optime sa HT-om otvorila bi se mogućnost pružanja usluga na istim područjima pod nepovoljnijim uvjetima (narušena kvaliteta usluge za krajnjeg korisnika), što bi za krajnje korisnike značilo potpunu ovisnost o poslovnoj politici HT-a. [...] smatra da se provedbom predmetne koncentracije bitno narušava liberalizacija tržišta, te da učinci njezine provedbe nikako ne mogu biti pozitivni za [...]. Naime, [...] smatra kako će koncentracija bitno narušiti temeljne pretpostavke i uvjete za postizanje konkurentnog tržišta, te da će se otežati uvjeti postizanja cjenovnog vodstva, kao i onoga temeljenog na diferencijaciji i kvaliteti. Kako je [...] na vlastitom primjeru uvidio koliko je teško krenuti sa razvojem i poslovati kao „mali operator“, smatra da bi ga provedbom predmetne koncentracije suradnja sa HT-om opet vratila godinama unazad, budući da bi HT imao odlučujući utjecaj na buduće poslovanje Optime.

[...] je u podnesku zaprimljenom u Agenciji 3. rujna 2013. naveo kako, prema statističkim pokazateljima o udjelima na pojedinim tržištima, te uzimajući u obzir činjenicu da je

liberalizacija tržišta elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama započela prije osam godina, ocjenjuje da je trenutna razina konkurentnost na svim tržištima na kojima djeluje [...] puno niža od očekivane, ali uzimajući u obzir trenutan broj operatora na tržištu elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama može se zaključiti da postoji razvijeno tržišno natjecanje, međutim da je za daljnji razvoj tržišta i tržišnog natjecanja potrebna jaka regulacija i konsolidacija unutar HT grupe. [...] smatra da odgovor na pitanje o mogućim učincima koncentracije objektivno može dati jedino HAKOM. Međutim, pri tom je naveo da bi predmetnu koncentraciju trebalo odobriti, ali samo pod uvjetom da se Optima od strane HAKOM-a odredi operatorom sa značajnom tržišnom snagom na svim tržištima na kojima je i HT određen operatorom sa značajnom snagom, te da se Optima od strane HAKOM-a odrede iste regulatorne obveze koje su određene HT-u. [...] predlaže da se HT-u naloži ili da pripoji Iskon Internet ili da proda trećima svoje udjele u Iskon Internetu.

[...] je u podnesku zaprimljenom u Agenciji 3. rujna 2013. naveo kako na tržištu nepokretnih usluga djeluje niz alternativnih operatora što osigurava zadovoljavajuću razinu konkurentnosti na maloprodajnoj i na veleprodajnoj razini. S obzirom na veličinu tržišta [...] smatra da je stanje zadovoljavajuće u dijelu nepokretnih mreža. HT je uspio zadržati većinski tržišni udio, no u segmentu maloprodajnih cijena konkurencija je uglavnom povoljnija, uz ograničenu teritorijalnu dostupnost usluga temeljenih na vlastitoj infrastrukturi. Slična situacija je prisutna i na veleprodajnim segmentima tržišta. Regulatorni okvir alternativnim operatorima pruža pristup HT-ovoj infrastrukturi po reguliranim cijenama, što doprinosi povećanju konkurentnosti na cjelokupnom tržištu. [...] smatra da će, ukoliko Optima nastavi pružati usluge pod svojim brandom, predmetna koncentracija u velikoj mjeri biti neutralna za tržište. Također [...] smatra da je utjecaj ove koncentracije na poslovanje [...] neznatan budući da ne djeluje na istom maloprodajnom tržištu na kojem djeluje Optima.

[...] se podneskom zaprimljenom u Agenciji 4. rujna 2013. očitovao kako je HT operator sa većinskim udjelom na tržištu pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama na teritoriju Republike Hrvatske s tendencijom smanjenja udjela na tom tržištu. [...] je naveo da je HT na određenim veleprodajnim tržištima pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama od strane HAKOM-a proglašen operatorom sa značajnom tržišnom snagom, a na određenim maloprodajnim tržištima je i [...] od strane HAKOM-a također proglašen operatorom sa značajnom tržišnom snagom, kao povezano društvo HT-a. Sukladno tome HT-u i [...] su posljedično tome određene regulatorne obveze kako bi se omogućio ravnopravan položaj svih operatora na odgovarajućim tržištima. Regulirano tržište omogućuje alternativnim operatorima ulazak i poslovanje na tržištu na način da se otklone, odnosno ublaže prednosti koje HT ima kao vlasnik elektroničke komunikacijske infrastrukture. [...] smatra da je za poslovanje Optime pozitivno da ga preuzme poduzetnik koji ima potrebna znanja na telekomunikacijskom tržištu. Mogućnost Optiminog izlaska sa tržišta ne bi pozitivno djelovala na mjerodavna tržišta.

[...] je u podnesku zaprimljenom u Agenciji 6. rujna 2013. u bitnome naveo kako smatra da je nastavak poslovanja Optime izuzetno važan, te da smatra nužnim da se na Optimu od strane HAKOM-a primjene sve regulatorne obveze kao da Optima ima status operatora sa značajnom tržišnom snagom. Nadalje, [...] je naveo kako se ne smije dozvoliti nedorečenost pozicije Optime u slučaju provedbe predmetne koncentracije, niti omogućiti status povezanog društva HT-u kao što je to bio model HT-a i Iskon Interneta.

[...] je u podnesku zaprimljenom u Agenciji 19. rujna 2013. naveo da predmetna koncentracija prema mišljenju tog poduzetnika nema učinaka na tržište u Republici Hrvatskoj.

[...] je u podnesku zaprimljenom u Agenciji 27. rujna 2013. naveo kako bi se uzimajući u obzir trenutan broj operatora na tržištu pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama na teritoriju Republike Hrvatske moglo zaključiti da postoji razvijeno

tržišno natjecanje, ali uzimajući u obzir da je liberalizacija tržišta započela prije osam godina [...] ocjenjuje da je trenutna konkurentnost niža od očekivane. Zbog toga [...] smatra da je za daljnji razvoj tržišta i tržišnog natjecanja potrebna jaka regulacija u sprječavanju monopolističkog utjecaja na tržište od strane HT-a. [...] smatra da se zaštita krajnjeg korisnika, a time i društva u cijelosti, odnosi na potpunu zaštitu liberalnog tržišta, koje jedino osigurava tehničko – tehnološki proces razvoja, uz sve povoljnije naknade i cijene za krajnje korisnike. [...] je naveo da na maloprodajnim tržištima elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim javnim komunikacijskim mrežama u Republici Hrvatskoj, u skladu sa javno dostupnim podacima HT zajedno sa povezanim društvom Iskon Internet ostvaruje tržišni udjel od 61,82 %, dok Optima ostvaruje tržišni udjel od 14,47 %. [...] zaključuje da će prema navedenim podacima, provedbom predmetne koncentracije, HT ostvariti tržišni udjel od 76,29 %.

U Planu restrukturiranja Optime predlaže se da bi Optima bila uključena u Deutsche Telekom grupu čime bi, sukladno mišljenju [...], Optima došla u povoljniju poziciju od alternativne konkurencije na svim maloprodajnim i veleprodajnim razinama tržišta, a posebice na onima koja nisu prethodno regulirana. Nadalje, [...] smatra da prilikom ocjene koncentracije treba uzeti u obzir činjenicu da Optima nije prisutna sa vlastitom infrastrukturom na cijelom teritoriju Republike Hrvatske, te da bi Optima kao članica Deutsche Telekom grupe u odnosu na alternativne operatore imala pristup povoljnijim, a moguće i besplatnim iznajmljenim vodovima na tržištu. U smislu prethodne regulacije, Optima trenutno nema status operatora sa značajnom tržišnom snagom na maloprodajnom tržištu javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koje se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike, pa bi bilo potrebno Optimu, smatra [...], odmah u slučaju dozvole provedbe predmetne koncentracije, odrediti obavezu nadzora maloprodajnih cijena govornih usluga sa istovremenom revizijom uvjeta svih postojećih ugovora sa poslovnim korisnicima. Provedbom predmetne koncentracije alternativni operatori bili bi dovedeni u neravno prava položaj, osim ako HAKOM ex ante regulira sve maloprodajne i veleprodajne razine tržišta na kojima djeluju HT i Optima. U suprotnom, smatra [...], Optima će zadržati i koristiti status alternativnog operatora kojem su određene blage regulatorne obveze, a koji status će HT iskoristiti na način da će Optimu u međusobnim odnosima pogodovati odnosno osigurati prednosti i uštede kao članici Deutsche Telekom grupe, a u tom se krije realna opasnost za alternativne operatore da budu eliminirani sa mjerodavnog tržišta. [...] smatra kao bi provedbom koncentracije HT kroz kontrolu dva alternativna operatora, Optime i Iskon Interneta, doveo u pitanje sam koncept liberalnog tržišta. HT ima izrazito visok tržišni udjel na tržištu elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim javnim komunikacijskim mrežama u Republici Hrvatskoj, te bi predmetna koncentracija dodatno ojačala njegov položaj na tržištu. U slučaju da Agencija predmetnu koncentraciju ocijeni dopuštenom, tada [...] smatra da je potrebno Optimu odrediti operatorom sa značajnom tržišnom snagom na svim tržištima na kojima je i HT određen operatorom sa značajnom tržišnom snagom, te da joj je potrebno odrediti iste regulatorne obveze koje su određene HT-u, a istovremeno uvjetovati HT-u da u skladu odgovarajućim odredbama Zakona o trgovačkim društvima izvrši pripajanje Iskon Interneta ili da HT ponudi trećima prodaju većinskog paketa udjela u Iskon Internetu.

13.2. Mišljenje interesnih udruženja vezano uz provedbu predmetne koncentracije

Agencija je u postupku ocjene koncentracije 30. srpnja 2013. zatražila očitovanje, podatke i dokumentaciju od Hrvatske gospodarske komore (dalje: HGK), Hrvatske udruge za zaštitu potrošača (dalje: HUZP) i Udruge Potrošač te dodatno 20. rujna 2013. od Udruženja za telekomunikacije pri HGK. HUZP i Udruga Potrošač nisu se očitovali unatoč opetovanom zahtjevu Agencije.

13.2.1. Mišljenje HGK vezano uz provedbu predmetne koncentracije

HGK se na zahtjev Agencije očitovala podneskom zaprimljenim u Agenciji 13. kolovoza 2013. u kojem upućuje Agenciju, kako bi procijenila djelotvornost tržišnog natjecanja, da podatke zatraži od HAKOM-a s obzirom da je HAKOM nadležno tijelo i jedini ima službene podatke i detaljne analize tržišta elektroničkih komunikacija kojima se u svom radu služi i HGK. Pri tome je HGK navela da HAKOM određuje mjerodavna tržišta i procjene postojanja jednog ili više operatora sa značajnom tržišnom snagom na tržištu podložnom prethodnoj regulaciji.

13.2.2. Mišljenje Vijeća udruženja za telekomunikacije pri HGK vezano uz provedbu predmetne koncentracije

Vijeće udruženja za telekomunikacije pri HGK očitovalo se na zahtjev Agencije podneskom zaprimljenim u Agenciji putem elektroničke pošte 17. listopada i redovnom dostavom 18. listopada 2013., navodeći da je 4. listopada 2013., vezano uz zahtjev Agencije za dostavom očitovanja i podataka, održana sjednica navedenog Vijeća na kojoj je zauzet stav da postupak predstečajne nagodbe koji se vodi za Optimu za navedeno društvo i za cjelokupno tržište elektroničkih komunikacija unosi veliku neizvjesnost održivosti tržišnog natjecanja. Nadalje se navodi kako, uzimajući u obzir činjenicu da su za tri vodeća alternativna operatora istovremeno otvoreni postupci predstečajne nagodbe, nastavak procesa liberalizacije tržišta elektroničkih komunikacija je vrlo upitan. Dok s jedne strane postupak predstečajne nagodbe istovremeno predstavlja utemeljenu mogućnost nastavka poslovanja društva, očuvanje radnih mjesta i daljnji razvoj društva, predloženi plan za Optimu koji kao posebnost predlaže da će HT preuzeti na upravljanje Optimu na ograničeni period (pet godina) predstavlja nedvojbeno koncentraciju na tržištu pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama na teritoriju Republike Hrvatske. U tom kontekstu posebice treba voditi računa o činjenici da HT i Iskon Internet predstavljaju povezana društva sa znatnijom tržišnom snagom te da bi predloženo dodatno okrupnjavanje moglo imati posljedice po tržište. Preuzimanjem upravljanja/kontrole od strane HT-a, odnosno predloženom koncentracijom, u slučaju izostanka prethodnog sveobuhvatnog definiranja jasnih, održivih i učinkovitih mjera zaštite tržišnog natjecanja od strane nadležnih regulatornih tijela, HT bi bio u mogućnosti upravljanim politikom maloprodajnih cijena Optime izvršiti preuzimanje krajnjih korisnika ostalih alternativnih operatora, što bi rezultiralo izrazito negativnim učincima na daljnji razvoj tržišnog natjecanja. Upravo ove okolnosti, prema mišljenju Vijeća udruženja za telekomunikacije, zahtijevaju da Agencija sveobuhvatno analizira moguće učinke mjera zaštite tržišnog natjecanja predloženih od strane HT-a i Optime, te da donese konkretne mjere nužne za postizanje najviše razine osiguranja tržišnog natjecanja i zaštite krajnjih korisnika, te da HAKOM u okviru svoje nadležnosti propisane ZEK-om kontinuirano nadzire tržište te po potrebi provede postupak analize mjerodavnih tržišta radi procjene djelotvornosti tržišnog natjecanja nakon provedbe predmetne koncentracije.

Vijeće udruženja za telekomunikacije stoga predlaže da se dopusti ova koncentracija u trajanju od najdulje pet godina bez mogućnosti naknadnog produljenja te da upravljanje nad društvom isključi povezanost osoba povezanih društava. Vijeće smatra da postoji potreba uspostavljanja redovitog nadzora za razdoblje koje će biti prihvaćeno od strane zainteresiranih sudionika tržišta radi sprječavanja negativnih učinaka ove koncentracije, a radi osiguravanja tržišnog natjecanja. Zaključno, Vijeće podržava nastojanja svih operatora koji se nalaze u postupcima predstečajne nagodbe, u cilju restrukturiranja njihovog poslovanja.

14. Horizontalni i vertikalni učinci koncentracije na mjerodavno tržište

14.1. Horizontalni učinci

Provedenom ekonomskom i pravnom analizom prikupljenih očitovanja, podataka, činjenica i okolnosti u ovom predmetu, utvrđeno je da se sudionici koncentracije u djelatnostima koje obavljaju preklapaju na mjerodavnom tržištu pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj, na određenim horizontalno preklapajućim tržištima na maloprodajnoj i veleprodajnoj razini.

Mjerodavno tržište pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj je specifično tržište s obzirom na njegove normativne i tehničke posebnosti zbog kojih u jednom značajnom dijelu potpada u područje prethodne (*ex-ante*) regulacije od strane sektorskog regulatora, HAKOM-a. HAKOM je većinu maloprodajnih i veleprodajnih, u ovom slučaju horizontalno preklapajućih razina mjerodavnog tržišta utvrdio tržištima podložnima prethodnoj (*ex-ante*) regulaciji, što podrazumijeva da su na tim mjerodavnim tržištima istodobno zadovoljena tri propisana mjerila - prisutnost visokih i trajnih zapreka za ulazak na tržište, strukturne, pravne ili regulatorne prirode, struktura tržišta koja ne teži razvoju djelotvornog tržišnog natjecanja unutar odgovarajućeg vremenskog okvira i primjena mjerodavnih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja sama po sebi ne omogućuje na odgovarajući način uklanjanje nedostataka na tržištu.

Na svim maloprodajnim razinama mjerodavnog tržišta, koje je HAKOM utvrdio prethodno reguliranim, a koja se navode u članku 10.1. obrazloženja ovog rješenja, su HT i njegov povezani poduzetnik Iskon Internet utvrđeni operatorima sa značajnom tržišnom snagom te su im nametnute određene regulatorne obveze. Naime, Iskon Internet se, u smislu članka 4. stavka 1. ZZTN-a, smatra poduzetnikom pod kontrolom HT-a, budući da je HT imatelj 100 % udjela u temeljnom kapitalu tog poduzetnika. Stoga se, sukladno članku 4. stavku 2. ZZTN-a, HT i Iskon Internet smatraju jednim gospodarskim subjektom. Slijedom navedenog, HT i Iskon Internet na reguliranim maloprodajnim razinama mjerodavnog tržišta imaju takav gospodarski položaj koji im omogućuje da se u značajnoj mjeri ponašaju neovisno o konkurenciji, korisnicima usluga i potrošačima, odnosno koji odgovara vladajućem položaju. Zajednički tržišni udjel HT-a i Iskon Interneta na tim tržištima u pravilu ima trend rasta u 2012. u odnosu na 2011. godinu, a kreće se od 60 do značajnih 90 % na pojedinoj razini mjerodavnog tržišta.

I na svim veleprodajnim razinama mjerodavnog tržišta, koje je HAKOM utvrdio prethodno reguliranim, a koja se navode u članku 10.2. obrazloženja ovog rješenja, je HT utvrđen operatorom sa značajnom tržišnom snagom te su mu nametnute određene regulatorne obveze. Stoga, i na tim tržištima HT ostvaruje položaj koji odgovara vladajućem.

Horizontalno preklapajuće razine mjerodavnog tržišta koje HAKOM nije utvrdio tržištima podložnima prethodnoj (*ex-ante*) regulaciji su tržišta javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike, na maloprodajnoj razini, na kojima HT sa povezanim poduzetnikom Iskon Internet u 2012. ostvaruje udjel od oko 70 %, a koji će dodatno porasti provedbom predmetne koncentracije te tržište pristupa mreži operatorima usluga s posebnom tarifom na veleprodajnoj razini, koje omogućava davateljima usluga s posebnom tarifom ponuditi velik broj različitih maloprodajnih usluga s posebnom tarifom.

Optima je od strane HAKOM-a utvrđena operatorom sa značajnom tržišnom snagom isključivo na veleprodajnom tržištu završavanja (terminacije) poziva u određenu javnu komunikacijsku mrežu koja se pruža na fiksnoj lokaciji, na kojem su zbog tehničkih i regulatornih posebnosti tog tržišta, svi operateri određeni operatorima sa značajnom tržišnom snagom. Prema visini tržišnog udjela Optima je drugi najznačajniji operator na

većini horizontalno preklapajućih razina mjerodavnog tržišta. Visina tržišnog udjela Optime na pojedinom tržištu u pravilu ne prelazi 10 posto.

Slijedom navedenog, provedbom predmetne koncentracije HT - poduzetnik u vladajućem položaju na mjerodavnom tržištu dodatno bi ojačao svoj položaj u Republici Hrvatskoj, dok bi se učinak na strukturu mjerodavnog tržišta ogledao u povećavanju asimetrije tržišta i umanjivanju postojeće razine tržišnog natjecanja.

Iako mjerodavno tržište pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj, obilježava relativno velik broj alternativnih operatora, koji su prisutni na određenim maloprodajnim i veleprodajnim razinama predmetnog mjerodavnog tržišta, prema visini tržišnog udjela i tržišnoj snazi operatora, ono je asimetrično i loše strukturirano. Unatoč tome što su bitni regulatorni odnosno formalni preduvjeti za pozitivno stanje konkurentnosti tržišta ostvareni i što se po broju operatora može zaključiti da postoji razvijeno tržišno natjecanje, iz sveukupnosti podataka i očitovanja prikupljenih u ovom postupku, proizlazi kako je izražena snaga vodećeg poduzetnika na tržištu.

Nadalje, temeljem prikupljenih podataka i očitovanja u ovom postupku, proizlazi kako su na mjerodavnom tržištu prisutne strukturne zapreke koje priječe, odnosno otežavaju pristup novim operatorima na mjerodavno tržište, a koje se ogledaju u činjenici da je pristupna infrastruktura u bitnome u vlasništvu HT-a kao bivšeg monopoliste te koja je izgrađena tijekom dugog vremenskog razdoblja, kada je HT bio javno poduzeće i u razdoblju kada je uživao ekskluzivna prava. Za ostale operatore, koji su prisutni na tržištu ili planiraju ući na tržište, repliciranje pristupne (mrežne) infrastrukture HT-a nije ekonomski opravdano, a gradnja vlastite pristupne infrastrukture na temelju bakrene parice ili svjetlovodnog kabela je otežana zbog visokih i većinom nenadoknadivih troškova ulaganja. Stoga je razumno za zaključiti kako ulazak na mjerodavno tržište zahtijeva od novih operatora značajna ulaganja koje operatori neće moći nadoknaditi u slučaju tržišnog neuspjeha i izlaska s tržišta, u slučaju kada se operatori odluče na izgradnju vlastite pristupne infrastrukture.

Predmetno mjerodavno tržište, u okružju makroekonomskih kretanja koja ne pokazuju znakove izlaska iz recesije, obilježava otežano poslovanje alternativnih operatora. Tako su, osim u slučaju Optime, postupci predstečajne nagodbe pokrenuti i za druga dva značajna alternativna operatora, [...] i [...]. U takvom gospodarskom okruženju uz smanjenje potražnje, pad prihoda i općenito otežano poslovanje alternativnih operatora, posljedično dolazi do procesa konsolidacije tržišta. Kretanja na tržištu u smjeru konsolidacije, uz HT koji je već 2006. godine stekao Iskon Internet te ga uključio u sastav Deutsche Telekom Grupe, su evidentna na primjeru [...], koji je ojačao svoj položaj na tržištu stjecanjem manjih alternativnih operatora i poduzetnika koji obavljaju srodne djelatnosti. [...], koji se nalazi u sastavu [...], je od 2011. godine do danas stekao kontrolu nad poduzetnicima [...]. Stoga je broj alternativnih operatora na mjerodavnom tržištu potrebno razmatrati u kontekstu povezanih poduzetnika. Iz primjera [...], kao operatora koji je pružao prvenstveno usluge vezane uz pokretnu mrežu te koji je proširio ponudu svojih usluga ulaskom na tržište nepokretne mreže, ujedno je razvidan i trend ponude sve šireg paketa usluga, s tendencijom prema konvergenciji usluga, odnosno ponudi svih usluga od strane jednog operatora.

Procesi koji se odvijaju na hrvatskom tržištu slijede procese koji se odvijaju na tržištima drugih, prvenstveno europskih zemalja. Navedeno potvrđuje i zaključak Europske komisije iznesen u okviru inicijative o Jedinственном tržištu elektroničkih komunikacija, o tome da je konsolidacija potreban proces kako bi europska tržišta postala konkurentna u odnosu prema ostalim svjetskim tržištima. Trend konvergencije usluga nameće se kao osnovni model budućeg razvoja, što podrazumijeva i izlazak manjih „specijaliziranih“ operatora s tržišta te postojanje manjeg broja većih operatora sa širokom ponudom usluga. Veličina tržišta pojedine zemlje također je čimbenik koji utječe na razinu učinkovitosti operatora te stoga i uvjetuje i njihov broj na tržištu.

Dosadašnja kretanja i položaj pojedinih operatora ukazuju i na nastavak trenda konvergencije usluga, vidljiv na primjeru [...]. [...] također, s obzirom na pokrenute predstečajne postupke do sada najvećih alternativnih operatora te veličinu hrvatskog tržišta, predstavlja izglednog operatora koji će biti u poziciji nametnuti najznačajniji konkurentski pritisak na HT.

U odnosu na jednostrane učinke predmetne koncentracije, u smislu podizanja cijena od strane novog gospodarskog entiteta nakon provedbe koncentracije, u predmetnom slučaju HT je operator sa značajnom tržišnom snagom na gotovo svim horizontalno preklapajućim maloprodajnim i veleprodajnim razinama mjerodavnog tržišta te su odlukama HAKOM-a HT-u i njegovom povezanom poduzetniku Iskon Internetu, na tim tržištima određene regulatorne obveze, koje uključuju obvezu nadzora maloprodajnih cijena i zabranu sprječavanja ili ograničavanja tržišnog natjecanja određivanjem preniskih cijena usluga. Optima s druge strane, kao alternativni operator koji se ne smatra operatorom sa značajnom tržišnom snagom na istim tržištima te nije reguliran od strane HAKOM-a, može slobodno formirati cijene svih svojih usluga. Provedbom predmetne koncentracije Optima bi kao operator pod kontrolom HT-a, mogao na maloprodajnim tržištima nuditi usluge ispod troška, čime bi ostali tržišni takmaci mogli biti prisiljeni trpjeti određene gubitke i u konačnici napustiti tržište. Isto tako, mogući učinak provedbe predmetne koncentracije na potrošače odnosi se na povećanje cijena postojećih paketa Optime za korisnike.

Na navedene učinke koji su mogući provedbom predmetne koncentracije, izvjesno je kako bi HAKOM u skladu sa svojim ovlastima, trebao ocijeniti postoje li iste prepreke kao i u slučaju akvizicije Iskon Interneta od strane HT-a i bio bi dužan provesti postupke analiza mjerodavnih tržišta kako bi ocijenio je li potrebno odrediti Optimu operatorom sa značajnom tržišnom snagom na pojedinim mjerodavnim tržištima, te odrediti Optimi odgovarajuće regulatorne obveze kao i HT-u. Navedeno proizlazi iz samog očitovanja HAKOM-a. Pri tome, HAKOM je istaknuo kako se slučaj stjecanja kontrole nad Iskon Internetom od strane HT-a razlikuje u odnosu na predmetni slučaj, budući da je ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju HAKOM obavezan Europskoj komisiji notificirati odluke kojima se određuju operatori sa značajnom tržišnom snagom na mjerodavnim tržištima i pripadajuće im regulatorne obveze prije njihovog donošenja. Stoga, prema navodima HAKOM-a, postoji mogućnost da Europska komisija uloži veto na odluku HAKOM-a te u tom slučaju HAKOM neće moći odrediti Optimu operatorom sa značajnom tržišnom snagom na predmetnim mjerodavnim tržištima i odrediti mu pripadajuće regulatorne obveze. Naime, neka od mjerodavnih maloprodajnih tržišta u predmetnom slučaju nisu sastavni dio Preporuke Europske komisije o mjerodavnim tržištima podložnima prethodnoj regulaciji te je na navedenim tržištima potrebno prethodno provesti test tri mjerila.

14.2. Vertikalni učinci

U predmetnom slučaju analizirani su vertikalni učinci na mjerodavno tržište koji proizlaze iz činjenice da je HT prisutan kao dobavljač na uzlaznim tržištima u odnosu na horizontalno preklapajuće maloprodajne i veleprodajne razine mjerodavnog tržišta. Navedeno je razmatrano u kontekstu mogućeg zatvaranja tržišta za konkurente te za kupce.

HT raspolaže najrasprostranjenijom pristupnom mrežom na teritoriju Republike Hrvatske i elektroničkom komunikacijskom mrežom s najvećim brojem aktivnih bakrenih parica. Zbog veličine svoje korisničke baze, uživa prednosti ekonomije razmjera, a kao davatelj više usluga na različitim tržištima i ekonomije opsega. Prepoznatljivo tržišno ime (marka), razvijena prodajna mreža, lako dostupna financijska sredstva zbog dobrih rezultata poslovanja i tržišnog položaja daju HT-u dodatnu prednost u odnosu na sve ostale sudionike na tržištu elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj.

Budući da na gotovo svim veleprodajnim razinama mjerodavnog tržišta HT ima položaj koji odgovara vladajućem, utvrđen je operatorom sa značajnom tržišnom snagom od strane HAKOM-a, a ista tržišta HAKOM je utvrdio tržištima podložnim prethodnoj regulaciji. HT-u su pritom određene regulatorne obveze pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, nediskriminacije, transparentnosti uz objavu standardne ponude, nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva te računovodstvenog razdvajanja.

Između HT-a, kao pružatelja raznih veleprodajnih usluga i Optime, kao korisnika veleprodajnih usluga već postoji vertikalni odnos. Naime, sudionici koncentracije imaju odnos dobavljača i kupca, budući da je HT najznačajniji dobavljač Optime, a Optima je istovremeno značajan kupac HT-a. Prema podacima Optime, HT je u strukturi nabave Optime prisutan sa najznačajnijim udjelom od [...] % u ukupnoj vrijednosti nabave tog poduzetnika, dok je prvi sljedeći dobavljač [...], koji sudjeluje sa [...] % u ukupnoj nabavi tog poduzetnika. Istovremeno, prema podacima HT-a, Optima je najznačajniji korisnik usluga HT-a na gotovo svim veleprodajnim razinama mjerodavnog tržišta. S najznačajnijim udjelom u vrijednosti prodaje HT-a, višim od [...] %, sudjeluje kao kupac HT-ovih usluga na tržištima veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi na fiksnoj lokaciji i na tržištu započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koja se pruža na fiksnoj lokaciji.

Provedbom predmetne koncentracije HT bi preuzimanjem najznačajnijeg korisnika svojih veleprodajnih usluga dodatno produbio razinu svoje vertikalne integriranosti, što bi izvjesno imalo za posljedicu učinke u pogledu zatvaranja tržišta za kupce, budući da bi Optima mogla ostvariti prednost u odnosu na druge operatore koji koriste veleprodajne usluge HT-a.

Izvjeshi su i učinci provedbe predmetne koncentracije koji proizlaze iz činjenice da je Optima pružatelj usluga na veleprodajnim razinama mjerodavnog tržišta. Naime, Optima raspolaže vlastitom elektroničkom komunikacijskom mrežom, te pruža uslugu pristupa internetu putem vlastite mreže, za vlastite potrebe, u svim županijama Republike Hrvatske. Također, Optima pruža putem vlastite elektroničke komunikacijske mreže uslugu iznajmljenih vodova, kako za vlastite potrebe, tako i na veleprodajnoj razini. Iz očitovanja nekih alternativnih operatora, proizlazi kako, osim što koriste veleprodajne usluge HT-a, istovremeno koriste i veleprodajne usluge Optime. Izvjesno je da bi provedbom predmetne koncentracije došlo do smanjivanja mogućnosti tržišnog natjecanja temeljenog na infrastrukturi, posebice na područjima na kojima HT i Optima imaju paralelno izgrađenu elektroničku komunikacijsku mrežu čime bi se smanjio dostupan izbor za korisnike tih usluga s obzirom da bi se smanjio broj dobavljača. Negativan učinak u tom smislu mogao bi se odnositi na one alternativne operatore koji uopće ne koriste veleprodajne usluge HT-a, u pravilu manje operatore, budući da će im se ukloniti mogućnost izbora pružatelja veleprodajnih usluga, naročito u slučaju u kojem su bili korisnici veleprodajnih usluga Optime.

15. Obrana primjenom kriterija opadajućeg poslovanja poduzetnika

15.1. Očitovanje sudionika koncentracije vezano uz kriterij opadajućeg poslovanja

Objasnujući razloge za prihvaćanje obrane primjenom kriterija opadajućeg poslovanja Optime, HT je naglasio da je primarni razlog predmetne koncentracije postupak predstečajne nagodbe zbog insolventnosti Optime u kojem su najveći vjerovnici Zagrebačka banka i HT, a koji uz suglasnost Optime imaju namjeru da HT na ograničeno razdoblje preuzme upravljačku kontrolu nad Optimom radi ispunjenja svrhe predstečajne nagodbe sukladno propisima o predstečajnoj nagodbi. Stoga je HT dopunom prijave koncentracije od 26. srpnja 2013. dostavio Agenciji očitovanje i podatke kojima dokazuje da narušavanje strukture tržišnog natjecanja koje proizlazi iz predmetne koncentracije nije njome uzrokovano.

HT je u dopuni prijave koncentracije od 26. srpnja 2013. vezano uz obranu primjenom kriterija opadajućeg poslovanja poduzetnika naveo predmete Europske komisije u kojima je Europska komisija ocijenila dopuštenima inače problematične koncentracije poduzetnika prihvaćanjem obrane primjenom kriterija opadajućeg poslovanja poduzetnika. Riječ je o predmetima: Kali Salz/MdK/Treuhand (1998)-Case Nr. IV/M.308; BASF/Eurodiol/Pantochim (2001)-Case Nr. COMP/M.2314; Newscorp/Telepiu (2003)-Case Nr. COMP/M.2876; JCI/VB/FIAMM (2007)-Case Nr. COMP/M.4381. Također, HT je u navedenoj dopuni prijave naveo i predmete u kojima je Agencija primijenila kriterij opadajućeg poslovanja poduzetnika. Riječ je o predmetima: Tvornica duhana Rovinj/Tvornica duhana Zagreb (1998); Europapress holding d.o.o./Slobodna Dalmacija d.d. (2004) te Agrokor/Belje d.d. (2005).

Za primjenu kriterija opadajućeg poslovanja mora biti tri kriterija kumulativno ispunjena: poduzetnik s opadajućim poslovanjem bi u bliskoj budućnosti bio prisiljen izaći s tržišta zbog financijskih poteškoća da ga ne preuzme drugi poduzetnik; osim prijavljene koncentracije ne postoji druga mogućnost kupnje koja bi bila manje suprotna načelima tržišnog natjecanja; u odsutnosti koncentracije sredstva poduzetnika s opadajućim poslovanjem neizbježno bi izašla s tržišta.

U odnosu na prvi kriterij koji mora biti ispunjen, HT objašnjava da je Optima poduzetnik s opadajućim poslovanjem, koji će zbog financijskih poteškoća u nedostatku predmetne koncentracije biti prisiljen izaći s tržišta. Optima je prezadužena, nelikvidna i insolventna, uslijed čega je nad njom otvoren postupak predstečajne nagodbe. Podaci iz Optiminog Plana financijskog i operativnog restrukturiranja potvrđuju da Optima kontinuirano ostvaruje negativne neto rezultate te je do sada ostvarila više od [...] kuna neto gubitka. Podnositelj navodi kako je Optima na tržište ušla 2005. godine kao prvi alternativni operator u procesu liberalizacije tržišta nepokretne mreže, tzv. start-up kompanija bez značajnih vlastitih sredstava, ovisna o financiranju od strane banaka i drugih investitora, što je predstavljalo vrlo rizičnu investiciju. Ukupni dug Optime utvrđen u predstečajnom postupku iznosi [...] kuna. U razdoblju od 2007. do 2008. godine Optima je izdala korporativne obveznice na iznos od [...] kuna, dodatno se zadužila, te provela prvu značajniju dokapitalizaciju, a sve sa ciljem pribavljanja novih izvora financiranja za daljnje investicije. Nadalje, prema navodima podnositelja prijave, uslijed nepovoljnog gospodarskog okruženja Optima od 2009. nije uspjela ostvariti značajnije financiranje koje joj je bilo nužno potrebno za nastavak poslovanja. Kao rezultat navedenog, Optima se od 2009. godine suočava s ozbiljnijim problemima u likvidnosti koji su se odrazili negativno i na Optimino redovno poslovanje.

U tablici 17. prikazani su pokazatelji uspješnosti poslovanja Optime u razdoblju od 2010. do 2012. godine.

Tablica 17. Pokazatelji uspješnosti poslovanja Optime u razdoblju od 2010. do 2012.

	2010.	2011.	2012.
Koeficijent tekuće likvidnosti	[...]	[...]	[...]
Koeficijent zaduženosti	[...]	[...]	[...]
Pokazatelj financijske stabilnosti	[...]	[...]	[...]

Izvor: dopuna prijave koncentracije od 26. srpnja 2013. Obrada: AZTN.

Temeljem podataka prikazanih u tablici 17. razvidno je da je koeficijent tekuće likvidnosti Optime u 2010. iznosio [...] te da od tada, u promatranom trogodišnjem razdoblju pada. U odnosu na pokazatelje uspješnosti poslovanja, HT navodi kako smatra da će Optima doći u situaciju da će ostati bez sredstava za podmirenje kratkoročnih obveza te da koeficijent tekuće likvidnosti poduzetnika manji od 1,5 implicira mogućnost da poduzetnik ostane bez sredstava za podmirenje kratkoročnih obveza.

Temeljem tih pokazatelja HT smatra kako je dokazano ispunjenje prvog kriterija za prihvaćanje obrane primjenom kriterija opadajućeg poslovanja poduzetnika, odnosno da je dokazano kako je Optima poduzetnik s opadajućim poslovanjem koji će u bliskoj budućnosti biti prisiljen izaći s tržišta zbog financijskih poteškoća da ga ne preuzme drugi poduzetnik.

Vezano uz drugi kriterij koji mora biti ispunjen, sukladno mišljenju podnositelja prijave, HT je u ovome trenutku jedini mogući strateški partner Optime uz kojeg je opstanak Optime na tržištu moguć. U postupku predstečajne nagodbe nije izgledno da bi Optimini vjerovnici podržali Optimin Plan restrukturiranja koji između ostalog uključuje otpis kamata, konverziju značajnog dijela potraživanja u temeljni kapital Optime te otplatu potraživanja po vrlo nepovoljnim uvjetima (duga otplatna razdoblja, rokovi počeka, nepovoljne kamatne stope, itd.) s obzirom na nepovjerenje vjerovnika u postojeće upravljačke strukture Optime.

HT stoga navodi sljedeće kriterije koji su, smatra HT, važni za uspješno ostvarenje ovog strateškog partnerstva:

- a) HT ima potrebno iskustvo i ekspertizu u području telekomunikacija, a posebno u poslovanju u nepokretnoj mreži,
- b) HT najbolje poznaje Optimu u tehnološkom i komercijalnom smislu, budući da je Optima dugogodišnji korisnik HT-ovih veleprodajnih usluga,
- c) HT je jedan od najvećih vjerovnika Optime u postupku predstečajne nagodbe, a s obzirom na regulatorne obveze pružanja veleprodajnih usluga Optimi, HT-ova nepodmirena potraživanja prema Optimi svakodnevno rastu. Stoga, HT ima vlastiti poslovni interes da se Optima financijski i operativno restrukturira kako bi njeni prihodi u budućnosti omogućili i podmirenje HT-ovih potraživanja,
- d) predviđeno strateško partnerstvo zahtijeva i prijenos prava od strane Zagrebačke banke na strateškog partnera, te je za Optimu bilo opravdano pretpostaviti da s obzirom na visinu HT-ovih potraživanja prema Optimi, HT-ovu financijsku i tržišnu snagu, ekspertizu i iskustvo, HT jedini zadovoljava uvjete Zagrebačke banke i može osigurati da Zagrebačka banka kao najveći vjerovnik Optime u postupku predstečajne nagodbe podrži Plan poslovanja Optime,
- e) realno je za pretpostaviti da se najveći sinergijski efekti mogu ostvariti upravo na relaciji HT i Optima (u skladu sa zakonom i svim regulatornim obvezama stranaka), a što može pomoći u operativnom restrukturiranju Optime.

HT pritom ističe da, uslijed činjenice da je u slučaju Optime riječ o poduzetniku koji se nalazi u velikim financijskim poteškoćama, nije za pretpostaviti da bi se osim postojećih vjerovnika pojavio neki drugi strateški partner koji bi imao financijske i strateške mogućnosti preuzeti Optimu. Nadalje, navodi se kako je u prošlosti bilo više pokušaja od strane Optime i Zagrebačke banke, s kojom je Optima [...] sklopila Ugovor o savjetovanju da se Optimi pronađe strateški partner s kojime bi Optima mogla osigurati daljnje sigurno poslovanje. U tom smislu, HT je u privitku dopune prijave koncentracije od 26. srpnja 2013. Agenciji dostavio podneske Optime i Zagrebačke banke vezano uz poduzete radnje u svrhu pronalazjenja strateškog partnera Optimi u razdoblju od 2008. do 2012. godine.

Iz podneska Optime koji je 26. srpnja 2013. Agencija zaprimila u privitku dopune prijave predmetne koncentracije, proizlazi da je Optima u razdoblju od 2008. do 2012. godine poduzimala različite radnje u pronalazjenju mogućih strateških partnera na domaćem i inozemnom tržištu.

S obzirom da je Optima uvrštena na Službeno tržište Zagrebačke burze, među ostalim, navodi se kako je za društvo postojala obveza javne objave namjere preuzimanja pa je Optima u svom Prospektu za izdavanje redovnih dionica predvidjela dokapitalizaciju 2009. i 2010. godine, te time poslala poruku investitorima da je Optima zainteresirana za bilo kakav oblik strateškog partnerstva koji bi rezultirao predviđenim dokapitalizacijama od po 150

milijuna kuna. Eventualnog iskazivanja interesa od strane potencijalnog strateškog partnera nije bilo, stoga Optima nije o tome izvijestila javnost.

[...] Optima je zaključila Ugovor o savjetovanju sa Zagrebačkom bankom temeljem kojeg je Zagrebačka banka dobila mandat aktivno tražiti potencijalnog strateškog partnera Optimi. Do otvaranja postupka predstečajne nagodbe, odnosno u razdoblju od 2008. do 2012. godine, Optima nije zaprimila nikakav dokument iz kojeg bi bilo razvidno ili koji bi mogao potvrditi postojanje ozbiljne namjere bilo kojeg od potencijalnih strateških partnera za provedbom bilo kakve transakcije koja bi rezultirala dokapitalizacijom Optime ili stvaranjem novog entiteta na tržištu.

Nadalje u predmetnom podnesku od 26. srpnja 2013., Optima navodi kako je u prosincu 2008. vođen informativni razgovor s [...] o mogućoj suradnji, odnosno o mogućem ulasku [...] na hrvatsko tržište. U svezi navedenog, Optima u podnesku navodi kako se nakon tih inicijalnih razgovora, [...] odlučio za investiciju u [...] gdje je kupio [...].

Nadalje, Optima navodi kako je tijekom 2009. vođeno nekoliko razgovora (početkom i sredinom godine) na temu mogućeg modela konsolidacije na tržištu koji su uglavnom uključivali alternativne operatore ([...]). Ti su razgovori vođeni kako bi se utvrdili mogući sinergijski učinci konsolidacije, odnosno bi li provedbom takve konsolidacije mogao nastati novi entitet koji bi bio u boljoj financijskog situaciji i koji bi mogao u većoj mjeri konkurirati ostalim operatorima na tržištu. Međutim niti u jednom od razgovora nije ostvaren ozbiljniji pomak jer se prije svega pokazalo da je provedba takve transakcije bez dodatnih financijskih sredstava gotovo neizvediva.

Krajem 2009. godine Optima je pokušala napraviti sličnu analizu potencijalnih sinergijskih učinaka i sa [...], međutim niti u tom dijelu nije bilo ozbiljnog obostranog interesa. Nadalje, u odnosu na domaće operatore, posebno relevantnima je Optima istaknula razgovore vođene s [...] krajem 2009. i sredinom 2011. godine. Razgovori su vođeni u smjeru analize mogućih sinergijskih učinaka. Svaki od tih razgovora, prema navodima Optime, nije rezultirao ozbiljnim iskazivanjem namjere od strane [...], dok je [...] svoje širenje na tržištu nastavio akvizicijom drugih operatora.

Svi navedeni razgovori vođeni su u pravilu na vrlo visokoj razini te se stoga nisu uključivali stručni zaposlenici kako bi se osigurala povjerljivost informacija i spriječilo širenje nepouzdanih informacija unutar društava koja su sudjelovala u pregovorima. U slučajevima kada je bilo potrebno raditi detaljnije i složenije analize sinergijskih učinaka konsolidacije, angažirani su vanjski konzultanti ili je svako od društava u pregovorima imalo svog savjetnika u postupku, kako bi se izbjegla razmjena poslovno osjetljivih i povjerljivih podataka.

Budući da je u pravilu već u ranim fazama razgovora postajalo jasno da nije moguće postići dogovor niti oko elementarnih okvira provedbe transakcije unutar domaćeg tržišta, Optima je poduzimala radnje za pronalaskom zainteresiranih strateških partnera u inozemstvu.

Sredinom 2007. vođeni su pregovori sa [...], koji su u to vrijeme tražili nove prilike za investicije. [...] je konzultantska kuća koja osim savjetovanja u području telekomunikacija i sama investira u projekte koji su slični Optimi u smislu razvoja i rizičnosti. Međutim, Optima u podnesku u svezi s tim zaključuje kako se ta prilika nije se realizirala niti je bilo iskazane namjere od strane [...] za eventualnom provedbom transakcije.

Tijekom 2009. vođeno je nekoliko razgovora s gospodinom [...] u pogledu pronalazaka mogućih strateških partnera na tržištu [...]. No ni ti razgovori nisu rezultirali uspjehom, budući da nije došlo niti do dogovora za sastanak s nekim od potencijalnih investitora.

Tijekom 2011. vođeni su informativni razgovori sa [...] prilikom njegova posjeta Zagrebu o mogućoj suradnji Optime sa [...]. Međutim, nakon toga Optima nije uspjela niti ostvariti izravan kontakt s predstavnicima [...].

U istom razdoblju vođeni su informativni razgovori sa [...] koji nisu rezultirali službenim iskazivanjem namjere, budući da [...] nije bio zainteresiran samostalno investirati u Optimu u mjeri u kojoj je to društvu bilo potrebno.

Vežano uz sva nastojanja koja je Optima poduzela vežano uz pronalaženje strateškog partnera Optima je mišljenja da ozbiljnog interesa potencijalnog strateškog partnera u razdoblju od 2008. do 2012. nije bilo. Budući da je dolazak strateškog partnera bila za društvo planirana aktivnost predviđena Prospektom izdavanja dionica, Optima smatra da je poduzela sve mjere koje su joj bile na raspolaganju kako bi se Optimu prezentiralo kao priliku za potencijalne investitore s obzirom da je i u razdobljima u kojima je Optima bilježila intenzivniji rast u svim poslovnim pokazateljima, bilo vrlo teško pronaći potencijalnog strateškog partnera koji bi u razmjerima hrvatskog tržišta bio zainteresiran za daljnja ulaganja u Optimu. Stoga, stav je Optime, bilo kakva mogućnost pronalaska strateškog partnera Optimi kao alternativa HT-u, u okolnostima postupka predstečajne nagodbe nije realan.

Nadalje, u privitku dopune prijave koncentracije od 26. srpnja 2013. Agenciji je dostavljen podnesak Zagrebačke banke od 24. srpnja 2013., a u kojem se u bitnome potvrđuju navodi sudionika koncentracije o traženju strateškog investitora temeljem Ugovora o savjetovanju sa Zagrebačkom bankom.

U tom podnesku Zagrebačka banka navodi da je tijekom 2009. Optima bila uključena u razgovore oko potencijalnog spajanja s dva hrvatska alternativna telekomunikacijska operatora - [...]. Zagrebačka banka je u sklopu svog angažmana asistirala Optimi u navedenim strateškim razgovorima. U oba slučaja, angažirani su nepristrani domaći i inozemni telekom eksperti (vodeće revizorsko društvo [...] u slučaju [...] i [...], vodeća europska konzultantska kuća u telekom sektoru, u slučaju [...]) te su pripremani poslovni planovi s izrazitim naglaskom na izračun operativnih prednosti spajanja i ostalih sinergijskih učinaka. Međutim, između ostaloga, s obzirom na nemogućnost financiranja spajanja, odnosno nedostatak dodatnog kapitala potrebnog za realizaciju sinergija, ovi pregovori nisu rezultirali uspješnom transakcijom.

Nadalje, navodi se kako su u 2009. vođeni razgovori s poduzetnikom [...] kako bi se razmotrilo potencijalno spajanje, u kom slučaju je Zagrebačka banka asistirala Optimi u pregovorima. Razgovori su bili neuspješni zbog prevelike zaduženosti Optime.

U više navrata vođeni su neformalni razgovori s društvom [...] i predstavnicima društva [...], većinskog imatelja udjela u temeljnom kapitalu [...]. U tijeku nekoliko razgovora o raznim akvizicijskim prilikama u regiji srednje i istočne Europe, [...] je eksplicitno izrazio kako poznaje i prati razvoj oko Optime te kako nije zainteresiran za akviziciju Optime zbog izrazito visoke zaduženosti. Pozicija [...] je u ovim razgovorima bila slična poziciji većinskog imatelja udjela u temeljnom kapitalu [...].

S obzirom na niz neuspjelih neformalnih razgovora sa strateškim i financijskim investitorima, Zagrebačka banka je raskinula Ugovor o savjetovanju s Optimom.

Zagrebačka banka vežano uz pokušaje pronalaska strateškog partnera Optimi zaključno pojašnjava da je razvoj alternativnog telekomunikacijskog sektora u Republici Hrvatskoj od svog začetka financiran u značajnoj mjeri od strane banaka. S obzirom na ograničenu dostupnost vlasničkog kapitala, bilo od strane vlasnika/inicijatora osnivanja alternativnih telekom operatora, bilo od strane fondova privatnog kapitala, banke su, prepoznale priliku i

odlučile financijski pratiti razvoj alternativnog sektora u Republici Hrvatskoj i time se značajno izložile ovom sektoru. U toj fazi, sektor alternativnih operatora, upućeni međunarodni izvori tretirali su kao iznimno propulzivan, s dobrom poslovnom perspektivom.

Nadalje, Zagrebačka banka navodi kako se dva vodeća alternativna operatora nalaze u postupku predstečajnih nagodbi, dok se treći najveći alternativni operator, također zbog niza financijskih poteškoća, često medijski spominje kao meta raznih potencijalnih preuzimanja. S obzirom na izvore financiranja, te poslovnu i financijsku situaciju u kojoj se alternativni telekom operatori nalaze, stečaj bi rezultirao velikim financijskim gubicima za financijske investitore na domaćem tržištu kapitala koji su u proteklim godinama sudjelovali u nizu izdanja vrijednosnih papira (vlasničkih i dužničkih) od strane alternativnih telekom operatora (riječ je o vodećim hrvatskim mirovinskim i investicijskim fondovima, osiguravajućim društvima itd.) uključujući i banke. Takav razvoj događaja, prognozira Zagrebačka banka, rezultirao bi značajnim smanjenjem interesa od strane banaka i ostalih financijskih investitora za bilo kakvim budućim financiranjem alternativnog telekomunikacijskog sektora specifično, ali i općenito telekomunikacijskog sektora. Ukoliko bi do takvog financiranja u budućnosti i došlo, uvjeti financiranja bi bili značajno nepovoljniji i restriktivniji u odnosu na uvjete pod kojima su ove kompanije u prošlosti financirane. Ovakvo bi stanje, prema mišljenju Zagrebačke banke, imalo za posljedicu ozbiljno pogoršanje daljnje liberalizacije telekomunikacijskog tržišta, osim za one kompanije koje će se moći financirati privatnim vlasničkim kapitalom. Teoretski se na telekom tržištu mogu pojaviti novi igrači financirani isključivo vlasničkim kapitalom, no, s obzirom na aktualnu gospodarsku situaciju u Republici Hrvatskoj i karakteristike hrvatskog telekom tržišta, takva vjerojatnost je vrlo mala, praktično zanemariva. Uspješno okončanje predstečajnih nagodbi predloženim restrukturiranjem imalo bi za posljedicu očuvanje spremnosti investitora da i nadalje podrže alternativni telekom sektor. Ovakva bi situacija otvorila novi prostor alternativnom telekomunikacijskom tržištu u Republici Hrvatskoj te u bitnome doprinijela povećanju konkurentnosti ukupnog telekomunikacijskog tržišta. Također, u takvim okolnostima i banke bi bile spremne financirati nove subjekte, u skladu sa svim međunarodnim standardima relevantnim za ovu industriju, a koji bi se eventualno mogli pojaviti na alternativnom telekomunikacijskom tržištu.

Također, HT je na zahtjev Agencije, u privitku dopune prijave koncentracije od 11. rujna 2013., dostavio podnesak Zagrebačke banke kojim je Zagrebačka banka dostavila dokaze o pregovorima vođenim počevši od 2009. godine s potencijalnim kupcima u svrhu nalaženja strateških partnera Optime.

Riječ je o pregovorima vođenima o strateškim opcijama Optime i [...], Optime i [...], o strateškim opcijama Optime i [...] te o strateškim opcijama Optime i [...]. Svi navedeni pregovori nisu doveli do dogovora s potencijalnim kupcima Optime zbog Optimine prezaduženosti. U odnosu na navedene pregovore Agenciji je dostavljena e-mail prepiska.

Slijedom navedenog, HT navodi da je ispunjen drugi kriterij za prihvaćanje obrane primjenom kriterija opadajućeg poslovanja poduzetnika, odnosno da osim prijavljene koncentracije ne postoji druga mogućnost kupnje Optime koja bi bila manje suprotna načelima tržišnog natjecanja.

Nadalje, HT navodi da je u slučaju otvaranja stečajnog postupka nad Optimom izvjesno da će nastupiti potpuni prekid isporuke usluga krajnjim korisnicima, odnosno da će korisnicima Optiminih usluga biti bitno otežano korištenje tih usluga, da će upravo HT preuzeti gotovo sve korisnike Optime i da će posljedično tome propasti materijalna imovina Optime.

Prekid isporuke, potpuni ili djelomični, kako to navodi podnositelj prijave, vezan je za moguću buduću obustavu isporuke usluga interkonekcije koja se odnosi na mogućnost da korisnici jedne mreže uspostave pozive sa korisnicima druge mreže. Naime, u slučaju izlaska Optime s tržišta, Optima će u nekome trenutku morati prestatu isporučivati svoje usluge krajnjim

korisnicima. Podnositelj prijave u dopuni prijave od 26. srpnja 2013. navodi kako je za pretpostaviti da će to toga doći neposredno nakon otvaranja stečaja nad Optimom, kada će ostali operatori na tržištu, radi smanjenja svojih tražbina i izloženosti prema Optimi, prekinuti isporuku veleprodajnih usluga, što uključuje i uslugu interkonekcije koja omogućava korisniku jednog operatora da uspostavi poziv s korisnikom drugog operatora, te će stoga, u slučaju obustave isporuke, komunikacija korisnika Optimine mreže s korisnicima mreža drugih operatora biti onemogućena. U tom slučaju, navodi podnositelj prijave, svaki Optimin korisnik može izabrati novog operatora i sa njime potpisati Ugovor o pružanju telekomunikacijskih usluga.

Prema očitovanju HT-a, u slučaju odustajanja od provedbe predmetne koncentracije, izvjesno je da bi HT kao operator s najvećim kapacitetima i znanjem preuzeo većinu, ako ne i sve korisnike Optime. Naime, HT kao najveći tržišni takmac, lider na tržištu, ima znatno veće kapacitete za obradu zahtjeva korisnika za aktivaciju usluga od bilo kojeg drugog konkurentskog operatora. HT nadalje navodi kako iako je obvezan svoj regulirani dio aktivacije korisnika odraditi jednako za svakog operatora, sami ti operatori nemaju dovoljno kapaciteta da odrade svoj dio posla vezano za aktivaciju korisnika. Osim samog kapaciteta za provedbu aktivacije korisnika, da bi operator aktivirao Optiminog korisnika mora biti odmah spreman replicirati korisniku minimalno onu uslugu koju mu je pružala Optima, za što operator mora imati odgovarajuću opremu i osiguranu dostupnost. Ta oprema mora biti kompatibilna sa cijelim sustavom novog operatora i u tom smislu nije tehnološki jednostavno izdvojiti njezine dijelove bez narušavanja njezine funkcionalnosti ili mogućnosti njezinog nehotičnog uništavanja.

Podnositelj prijave koncentracije je u privitku dopune prijave koncentracije od 26. srpnja 2013. Agenciji dostavio detaljno obrazloženje postupka aktivacije korisnika telekomunikacijskih usluga kod prelaska korisnika Optime na usluge drugog operatora u slučaju odustajanja od provedbe predmetne koncentracije. HT smatra da će korisnici Optime biti prisiljeni prijeći na novog operatora zbog prestanka poslovanja Optime te da će imati određenih poteškoća u postupku prelaska s obzirom na rok od 60 dana kako bi se izvršio postupak prelaska korisnika s jednog operatora na drugog, a zbog činjenice da će oko 230.000 korisnika Optime u istom trenutku ostati bez operatora koji je izašao sa tržišta. Kako je riječ o značajnom broju korisnika koji će ostati bez usluga za aktivaciju svih korisnika Optime kod drugih operatora bit će potrebno razdoblje do godinu dana, predviđanja su podnositelja prijave koncentracije. Čak ni HT-ovi kapaciteti neće biti dostatni da se u potpunosti izbjegnu problemi spajanja i aktivacije ovog broja korisnika, koji će se odraziti na prekid pružanja usluge korisnicima Optime u određenom razdoblju potrebnom za migracije Optiminih korisnika zbog izvanrednih okolnosti.

HT nadalje ističe da je Optima alternativni operator koji je izvršio najznačajnije investicije na tržištu telekomunikacija što dokazuju podaci iz Optiminih financijskih izvješća u kojima knjigovodstvena vrijednost Optimine opreme iznosi [...] kuna, a prema navodima HT-a Optima je u stjecanje navedene opreme investirala gotovo [...] kuna. Ukoliko se nad Optimom otvori stečaj i ona izađe s tržišta neminovno je da će ta oprema propasti jer je riječ o telekomunikacijskoj opremi koja se sastoji od ICT opreme potrebne za spajanje korisnika, koja je u glavnini smještena u [...] sistem sale Optime, zatim po kolokacijama, većim gradskim čvorovima i u manjoj mjeri na lokacijama korisnika. Prodaja Optimine opreme kao cjeline ne bi bila interesantna niti jednom od postojećih alternativnih operatora budući da svaki već ima istu ili sličnu takvu cjelinu opreme koja mu je potrebna za pružanje usluga, te mu još jedna takva nije potrebna. U slučaju pak stečaja Optime realno je za očekivati da će se ta oprema pod zalogom razdvojiti za prodaju u više dijelova, a minimalno u dva dijela, budući da nije pod zalogom istog založnog vjerovnika.

Stoga, HT navodi da je ispunjen i treći kriterij za prihvaćanje obrane primjenom kriterija opadajućeg poslovanja poduzetnika, odnosno da bi u odsutnosti koncentracije sredstva Optime kao poduzetnika s opadajućim poslovanjem neizbježno bi izašla s tržišta.

Slijedom navedenog, stav je HT-a kako je dokazano da su kumulativno ispunjena sva tri kriterija za prihvaćanje obrane primjenom kriterija opadajućeg poslovanja poduzetnika zbog čega se inače problematična koncentracija može ocijeniti dopuštenom, s obzirom da je jedan od sudionika koncentracije u opadajućem poslovanju.

HT je podneskom zaprimljenim u Agenciji 14. listopada 2013. HT je, odgovarajući na zahtjev Agencije za dostavom očitovanja, podataka i dokumentacije iz zaključka o pokretanju postupka ocjene predmetne koncentracije od 3. listopada 2013., posebno istaknuo da je Europska komisija 9. listopada 2013. donijela odluku (Case No IP/13/927) kojom je odobrila koncentraciju grčkog avioprijevoznika Olympic Air i njegovog konkurenta Aegean Airlines. Navedena odluka temelji se upravo na prihvaćanju obrane primjenom kriterija opadajućeg poslovanja poduzetnika (engl. *failing firm defense*) budući da je Europska komisija utvrdila da Olympic Air predstavlja propadajućeg poduzetnika koji će uskoro izaći s tržišta, te će njegov udjel na tržištu preuzeti upravo Aegean Airlines, a njegova sredstva i imovina će propasti bez provedbe koncentracije.

Europska komisija dvije godine ranije nije dopustila koncentraciju navedena dva poduzetnika navodeći da bi ista dovela do „kvazi“ monopola na nekim grčkim avionskim linijama i stoga bi imala značajan negativan učinak na tržišno natjecanje (Case No IP/11/68 od 26.01.2011.)

Nakon što je ocijenila da je Olympic Air propadajući poduzetnik, prihvaćanjem obrane primjenom kriterija opadajućeg poslovanja poduzetnika Europska komisija je dopustila koncentraciju koju je ranije zabranila.

Prilikom ocjene kriterija za prihvaćanje obrane primjenom kriterija opadajućeg poslovanja poduzetnika, odnosno izglednosti Olympic Airovog neizbježnog izlaska s tržišta, Europska komisija uzela je u obzir i učinak koji na poslovanje avioprijevoznika ima dugotrajna grčka financijska kriza.

Nadalje, HT navodi kako ova najrecentnija odluka pokazuje ne samo kontinuitet Europske komisije u ocjeni obrane primjenom kriterija opadajućeg poslovanja poduzetnika kao temelja za odobravanje inače problematičnih koncentracija, nego i uvažavanje aktualne financijske krize prilikom ocjene kriterija koji trebaju biti ispunjeni. U tom pogledu, HT navodi kako se ne smije zanemariti činjenica da i u Republici Hrvatskoj dulje vrijeme vlada gospodarska kriza koja se negativno odražava na sve gospodarske trendove pa tako i potražnju za telekom uslugama. Kriza hrvatskog gospodarstva dodatno ide u prilog već ionako nedvojbnoj činjenici da je Optima propadajući poduzetnik te da su u konkretnom slučaju ispunjeni kriteriji za prihvaćanje obrane primjenom kriterija opadajućeg poslovanja poduzetnika za odobravanje inače problematične koncentracije, stav je podnositelja prijave koncentracije.

15.2. Analiza obrane primjenom kriterija opadajućeg poslovanja poduzetnika

Agencija je za potrebe analize i ocjene obrane primjenom kriterija opadajućeg poslovanja poduzetnika izvršila uvid u Smjernice za ocjenu horizontalnih koncentracija prema Uredbi Vijeća o kontroli koncentracija između poduzetnika (SL 2004/C 31/03) u kojima u glavi VIII. pod naslovom Opadajuće poslovanje, u točkama 89., 90. i 91. je uređeno da Komisija može odlučiti da je inače problematična koncentracija ipak u skladu sa zajedničkim tržištem ako je jedan od sudionika koncentracije u opadajućem poslovanju. Osnovni uvjet je da se za narušavanje strukture tržišnog natjecanja, koje proizlazi iz koncentracije, ne može smatrati da je uzrokovano koncentracijom. Do ovakve situacije dolazi ako bi struktura natjecanja na tržištu bila narušena barem do jednake razine i u odsutnosti koncentracije. Tri su kriterija

koja moraju biti kumulativno ispunjena: poduzetnik s opadajućim poslovanjem bi u bliskoj budućnosti bio prisiljen izaći s tržišta zbog financijskih poteškoća da ga ne preuzme drugi poduzetnik; osim prijavljene koncentracije ne postoji druga mogućnost kupnje koja bi bila manje suprotna načelima tržišnog natjecanja; u odsutnosti koncentracije sredstva poduzetnika s opadajućim poslovanjem neizbježno bi izašla s tržišta.

Navedene Smjernice uređuju da su sudionici koncentracije dužni pravovremeno pružiti sve podatke nužne kako bi se dokazalo da narušavanje strukture tržišnog natjecanja koje proizlazi iz koncentracije nije njome uzrokovano.

Analizom podataka, očitovanja i dokumentacije dostavljenih od strane poduzetnika HT, Optima i Zagrebačka banka, vezanih uz obranu primjenom kriterija opadajućeg poslovanja poduzetnika Optima, Agencija je utvrdila kako financijske poteškoće Optime proizlaze iz činjenice da je Optima prezaduženi, nelikvidni i insolventni poduzetnik, odnosno da nije u mogućnosti ispunjavati svoje obveze prema vjerovnicima. Naime, utvrđeno je da Optimine obveze u posljednjoj analiziranoj, za predmetnu koncentraciju mjerodavnoj 2012. godini, iznose oko [...] kuna, a prihod ostvaren u tom razdoblju gotovo dvostruko manje, oko [...] kuna. Istovremeno, kumulirani gubitak prethodnih razdoblja iznosi preko [...] kuna.

Strukturalna analiza bilance Optima Grupe upućuje na pretjeranu zastupljenost dugotrajne imovine (oko [...]) koju gotovo u potpunosti čine teško unovčive nekretnine, postrojenja i oprema. Analizom pokazatelja uspješnosti poslovanja Optime Agencija je utvrdila da u promatranom trogodišnjem razdoblju koeficijent tekuće likvidnosti Optime pada sa [...] u 2010. godini na [...] u 2012. godini, koeficijent zaduženosti raste sa [...] u 2010. na [...] u 2012. godini, a pokazatelj financijske stabilnosti značajno pada sa [...] u 2010, na -[...] u 2012. Stoga je razumno za zaključiti da je točan navod podnositelja prijave koncentracije da je prema navedenim pokazateljima poslovanja izvjesno da se Optima nalazi u situaciji bez sredstava za podmirenje kratkoročnih obveza.

Iz Izvještaja neovisnog revizora vezanog uz financijski položaj Optima grupe na dan 31. prosinca 2012. razvidno je da je u tom Izvještaju neovisni revizor nakon iznošenja mišljenja da konsolidirani financijski izvještaji u svim materijalno značajnim odrednicama objektivno prikazuju financijski položaj Optima grupe na dan 31. prosinca 2012., rezultate poslovanja i njezine novčane tokove za godinu koja je tada završila u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja, u zasebnom odlomku naslovljenom „Poseban naglasak“ upozorio da je Optima grupa s 31. prosincem 2012. iskazala neto gubitak u visini od [...] kuna te tako zabilježila negativan kapital u iznosu od [...] kuna. Revizor ističe prezaduženost Optima grupe i pokretanje procesa predstečajne nagodbe s ciljem operativnog i financijskog restrukturiranja poslovanja. Zbog kompleksnosti mjera koje treba provesti u slučaju da se program restrukturiranja formalno usvoji, Revizor naglašava da postoji materijalno značajna neizvjesnost vezano uz nastavak poslovanja Društva Matice. Zaključno, Revizor ističe da konsolidirani financijski izvještaji ne uključuju usklađenja koja bi mogla rezultirati kao ishod neizvjesnosti i konstatira da revizorsko mišljenje nije kvalificirano po toj osnovi.

Činjenica je da su Optimine nepodmirene obveze prema vjerovnicima tijekom duljeg vremenskog razdoblja i nemogućnost pronalaska dodatnog izvora financiranja radi konsolidacije poslovanja glavni uzročnik insolventnosti i prezaduženosti tog poduzetnika, te da su najveći vjerovnici Optime u postupku predstečajne nagodbe upravo Zagrebačka banka i HT.

Za pokretanje postupka predstečajne nagodbe Uprava Optime se odlučila, zbog toga što Optima ima, s obzirom na pokazatelje ostvarenog konsolidiranog ukupnog prihoda, korisničke baze tog poduzetnika, značajnijih infrastrukturnih ulaganja i shodno tome ostvarenog položaja na tržištu, potencijala za restrukturiranje poslovanja.

Postupak predstečajne nagodbe može rezultirati sa jedino dva moguća rješenja: jedno je da vjerovnici ne prihvate Plan restrukturiranja te da Optima bude subjektom pokretanja stečajnog postupka, a drugo je rješenje, do kojeg je došlo u konkretnom slučaju, u sklapanju predstečajne nagodbe jer su vjerovnici prihvatili Plan restrukturiranja Optime prema kojem će HT preuzeti upravljačku kontrolu nad Optimom temeljem Ugovora sa Zagrebačkom bankom od 10. rujna 2013.

Slijedom navedenoga, vezano uz prvi kriterij, svi analizirani podaci ukazuju na zaključak da su financijski problemi Optime takve naravi da je sasvim izvjesno da će Optima zbog prezaduženosti, nelikvidnosti i insolventnosti radi čega je u postupku predstečajne nagodbe, bez restrukturiranja i predviđenih reprograma dugova odnosno kapitalnog osnaživanja tog poduzetnika, u bliskoj budućnosti biti prisiljena na izlazak sa tržišta.

Vezano uz drugi kriterij da osim prijavljene koncentracije ne postoji druga mogućnost kupnje Optime, koja bi bila manje suprotna načelima tržišnog natjecanja, prikupljena i analizirana očitovanja, podaci i dokumentacija u predmetnom postupku ocjene koncentracije ukazuju na to da je Optima, počevši od 2007. godine samostalno, zatim u suradnji sa Zagrebačkom bankom u razdoblju od 2008. do 2010. godine, te od 2010. do 2012. ponovno samostalno, aktivno djelovala i nastojala pronaći strateškog partnera radi konsolidacije poslovanja.

Optimina je namjera ulaska u strateško partnerstvo radi dokapitalizacije društva javno objavljena potencijalnim investitorima putem Prospekta za izdavanje redovnih dionica Optime za 2009. i 2010. godinu na Zagrebačkoj burzi, jer je Optima navedenim dokumentom predvidjela dokapitalizacije 2009. i 2010. godine, te je prema mišljenju Optime, na taj način poslala nedvosmislenu poruku investitorima da je Optima zainteresirana za strateško partnerstvo koje bi rezultirao predviđenim dokapitalizacijama od po [...] kuna.

U razdoblju od 2007. do 2012. godine, prema dostavljenim i analiziranim očitovanjima, podacima i dokumentaciji u ovom predmetu, razvidno je da je Optima izravno ili u suradnji sa Zagrebačkom bankom vodila u više od desetak navrata poslovne pregovore na različitoj razini kontakata sa potencijalnim domaćim i stranim investitorima, odnosno s poduzetnicima-tržišnim takmacima, posrednicima na tržištu kapitala, konzultantskim kućama, kreditnim institucijama, te da su svi navedeni pregovori rezultirali neuspjehom.

Unatoč ostvarenim kontaktima, provedenim analizama konzultantskih kuća o mogućnosti strateškog povezivanja i suradnje, nije bilo interesa potencijalnih partnera, zbog, kako je navedeno, primarno Optimine prezaduženosti koja je u konačnici i dovela do pokretanja postupka predstečajne nagodbe u travnju 2013. godine.

S obzirom na niz neuspjelih razgovora sa strateškim i financijskim investitorima Zagrebačka banka je u [...] godini raskinula Ugovor o savjetovanju s Optimom.

U odnosu na navode HT-a u kontekstu jedinog izbora za preuzimanje Optime Agencija smatra da HT ima potrebno iskustvo i ekspertizu u području telekomunikacija, a posebno u poslovanju u nepokretnoj mreži, da HT poznaje Optimu u tehnološkom i komercijalnom smislu, budući da je Optima dugogodišnji korisnik HT-ovih veleprodajnih usluga, da je HT jedan od najvećih vjerovnika Optime u postupku predstečajne nagodbe, a s obzirom na regulatorne obveze pružanja veleprodajnih usluga Optimi, HT-ova nepodmirena potraživanja prema Optimi svakodnevno rastu, pa da stoga upravo HT ima vlastiti poslovni interes da se Optima financijski i operativno restrukturira kako bi njeni prihodi u budućnosti omogućili i podmirenje HT-ovih potraživanja.

Pritom je Agencija prihvatila kao razumne i činjenično prihvatljive navode HT-a da predviđeno strateško partnerstvo sa Zagrebačkom bankom zahtijeva i prijenos prava od strane Zagrebačke banke vezano uz njezin udio u temeljnom kapitalu Optime u slučaju

postizanja predstečajne nagodbe, koji se kreće oko [...] te da je za Optimu bilo opravdano pretpostaviti da s obzirom na visinu HT-ovih potraživanja prema Optimi, HT-ovu financijsku i tržišnu snagu, ekspertizu i iskustvo, HT može osigurati da Zagrebačka banka kao najveći vjerovnik Optime u postupku predstečajne nagodbe podrži Plan poslovanja Optime. Navedeno iz razloga što je realno za pretpostaviti da se najveći sinergijski učinci mogu ostvariti upravo na relaciji HT i Optima u skladu sa zakonom i svim regulatornim obvezama stranaka, a što može pomoći u operativnom restrukturiranju Optime.

U odnosu na upravljačka prava koja Zagrebačka banka ima i/ili će imati po osnovi udjela u temeljnom kapitalu Optime, mogući razlog za prijenos tih prava na HT odnosi se i na specifičnosti regulative vezano uz rad kreditnih institucija.

Stoga je razuman i logički utemeljen zaključak Optime, kako je u okolnostima postupka predstečajne nagodbe, do koje je dovela prethodno opisana situacija, bilo kakva mogućnost pronalaska strateškog partnera Optimi kao alternativa HT-u, nije realna. Slijedom navedenog, utvrđeno je da je ispunjen drugi kriterij za prihvaćanje obrane opadajućeg poslovanja Optime.

U odnosu na treći kriterij, odnosno za utvrđenje kako bi, u odsutnosti koncentracije, sredstva poduzetnika s opadajućim poslovanjem neizbježno izašla s tržišta, razvidno je da je de facto najvrednija „imovina“ Optime njezina korisnička baza, te izgrađena infrastruktura za pružanje usluga korisnicima.

U slučaju izlaska Optime s tržišta korisnici Optiminih usluga ostat će u jednom trenutku bez operatora. S obzirom na činjenicu da bi u tom slučaju, u istom trenutku veliki broj korisnika ostao bez operatora, mogući su problemi u njihovom prelasku drugom operatoru. Navedeni problemi prelaska korisnika na drugog operatora su tehničke naravi, zbog kojih je moguć i određeni period prekida isporuke usluge tim korisnicima. Navedeno je istaknuo HT u dopuni prijave koncentracije zaprimljene u Agenciji 26. srpnja 2013., objašnjavajući detaljno mehanizam prelaska korisnika s jednog operatora na drugog, te potvrdio HAKOM u podnesku zaprimljenom u Agenciji 28. kolovoza 2013., koji je naveo da je rok u kojem su operatori obvezni realizirati zahtjev za zasnivanje pretplatničkog odnosa propisan njihovim općim uvjetima poslovanja, te ovisi o potrebnom vremenu realizacije veleprodajne usluge. Zbog toga, naveo je HAKOM, postoji mogućnost da određeno razdoblje od prestanka postojanja postojećeg operatora do prelaska na drugog operatora, korisnici ostanu bez usluge.

S obzirom na navedeno, Agencija smatra kako se može razumno zaključiti da bi, u odsutnosti koncentracije, sredstva Optime u najvećem dijelu neizbježno izašla s tržišta s obzirom da alternativni operatori, tijekom eventualnog postupka likvidacije Optime, ne bi bili u mogućnosti iz analiziranih razloga vratiti imovinu Optime na tržište u relativno kratkom vremenskom razdoblju i na taj način održati tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu s manjim protutržišnim učinkom od provedbe predmetne koncentracije.

Pored Optime, u postupku predstečajne nagodbe su i [...], što ukazuje na to da je poslovanje alternativnih operatora otežano. Naime, da bi operatori povećali ili barem zadržali razinu prihoda, isti moraju konstantno ulagati sredstva u proširenje usluga koje nude korisnicima, što ih, kao u slučaju Optime nerijetko dovodi u situaciju prezaduženosti i insolventnosti. Nije izvjesno da bi u slučaju navedenih operatora čije je poslovanje otežano, postojala mogućnost dodatnih investiranja u opremu a posebno ne u značajnijim iznosima.

Slijedom navedenoga, utvrđeno je da u konkretnom slučaju postoje uvjeti za prihvaćanje obrane primjenom kriterija opadajućeg poslovanja poduzetnika, s obzirom da bi u slučaju izlaska Optime s mjerodavnog tržišta struktura natjecanja na mjerodavnom tržištu bila narušena barem do jednake razine i u odsutnosti predmetne koncentracije.

16. Obavijest Agencije o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku od 2. prosinca 2013.

Na temelju preliminarno utvrđenih činjenica i uzevši u obzir prikupljena mišljenja poduzetnika, interesnih udruženja te HAKOM-a, kao regulatora na tržištu elektroničkih komunikacija, Agencija je 2. prosinca 2013., temeljem potpune prijave koncentracije u smislu članka 20. ZZTN-a, utvrđene strukture mjerodavnog tržišta s obzirom na postojeće i potencijalne konkurente, postkoncentracijskog tržišnog udjela sudionika koncentracije, očekivanih učinaka koncentracije u smislu koristi za potrošače i drugih raspoloživih podataka i saznanja, utvrdila kako do sada utvrđene činjenice ukazuju na zaključak da je u konkretnom slučaju riječ o koncentraciji koja može značajno narušiti tržišno natjecanje zbog jačanja postojećeg vladajućeg položaja sudionika koncentracije u smislu članka 16. ZZTN-a. Nadalje, Agencija je zaključila kako je predmetnu koncentraciju, u smislu članka 22. stavka 7. točke 2. ZZTN-a, iz razloga što je u predmetnom postupku utvrđeno da postoje uvjeti za prihvaćanje obrane primjenom kriterija opadajućeg poslovanja poduzetnika, moguće ocijeniti uvjetno dopuštenom ukoliko se ispune određene mjere i uvjeti u rokovima koje odredi Agencija.

Člankom 22. stavkom 4. ZZTN-a je propisano da ako tijekom postupka ocjene koncentracije Agencija utvrdi da se koncentracija može dopustiti samo uz ispunjavanje određenih mjera i uvjeta, o tome će bez odgode, sukladno odredbi članka 48. ZZTN-a, dostaviti Obavijest podnositelju prijave, koji je obavezan, u roku ne duljem od mjesec dana od dana primitka obavijesti, predložiti odgovarajuće mjere praćenja poslovanja i/ili strukturne mjere i uvjete kojima bi se trebali otkloniti negativni učinci predmetne koncentracije.

Podnositelj prijave koncentracije je u smislu članka 22. stavka 5. ZZTN-a mjere i uvjete iz članka 22. stavka 4. ZZTN-a predložio u samoj prijavi koncentracije, te u podnesku zaprimljenim u Agenciji 14. listopada 2013., kojim je dostavio očitovanja i podatke zatražene zaključkom o pokretanju postupka ocjene predmetne koncentracije od 3. listopada 2013.

Agencija sukladno članku 22. stavku 6. ZZTN-a može djelomično prihvatiti mjere, uvjete i rokove predložene od strane sudionika koncentracije, te je ovlaštena podnositelju prijave koncentracije odrediti i druge mjere praćenja poslovanja i/ili strukturne mjere te uvjete i rokove za njihovo ispunjenje radi donošenja rješenja kojim se koncentracija ocjenjuje uvjetno dopuštenom.

Teret dokaza o postojanju pozitivnih učinaka koncentracije je, u smislu članka 21. stavka 4. ZZTN-a, na sudionicima koncentracije.

Naime, Agencija je, cijeneći mišljenje HAKOM-a, utvrdila da je nužno da Ugovor HT-a i Zagrebačke banke o upravljanju Optimom od 10. rujna 2013., odnosno predmetna koncentracija HT-a i Optime, bude na snazi ograničeno, najkraće moguće vremensko razdoblje potrebno za restrukturiranje Optime i podmirenje potraživanja vjerovnika.

Prestanak navedenog pravnog temelja koncentracije od 10. rujna 2013. u roku od pet (5) godina od odobrenja koncentracije poduzetnika HT i Optima, radi vremenskog ograničavanja negativnog učinka na tržišno natjecanje uslijed provedbe predmetne koncentracije, potrebno je skratiti u smislu najduljeg trajanja predmetne koncentracije od tri plus jednu godinu.

Stav je Agencije da je nužno da se u Ugovoru sa Zagrebačkom bankom od 10. rujna 2013. izmjene odredbe koje se odnose na trajanje tog Ugovora na način da iz samog Ugovora nedvojbeno proizlazi da s određenim datumom, nakon proteka četverogodišnjeg razdoblja, taj Ugovor prestaje važiti, bez ikakve mogućnosti njegovog produljenja.

Pri tome je HT dužan Agenciji dati jasan odgovor i jamstva o tome što namjerava poduzeti u slučaju da ne uspije pronaći adekvatnog kupca u zadanom roku.

Agencija smatra osobito važnim da kod prodaje kontrolnog udjela u temeljnom kapitalu Optime nakon proteka četverogodišnjeg razdoblja trajanja predmetne koncentracije, da bi se spriječila podkapitalizacija Optime, Optimina imovina (čiji su najvrjedniji dio Optimini korisnici i izgrađena infrastruktura) mora biti najmanje u stanju u kojem je bila na datum otvaranja postupka predstečajne nagodbe te se putem kvantitativnih pokazatelja mora pratiti poslovanje Optime.

Nadalje, za vrijeme trajanja predmetne koncentracije, najduže za razdoblje od četiri godine, imenovani članovi Uprave i Nadzornog odbora Optime ni u kom slučaju ne smiju istovremeno biti članovi Uprave / Nadzornog odbora HT-a. Pri tom je unaprijed potrebno osigurati sve mehanizme radi provođenja obveze uspostave kineskog zida. Navedeno znači da bi HT Agenciji trebao dostaviti unaprijed nacрте svih provedbenih akata radi uspostave kineskog zida.

Između HT-a, kao pružatelja raznih veleprodajnih usluga i Optime, kao korisnika veleprodajnih usluga već postoji vertikalni odnos jer sudionici koncentracije imaju odnos dobavljača i kupca, budući da je HT najznačajniji dobavljač Optime, a Optima je istovremeno značajan kupac HT-a. Prema podacima Optime HT je u strukturi nabave Optime prisutan sa najznačajnijim udjelom od [...] posto u ukupnoj vrijednosti nabave tog poduzetnika. Istovremeno, prema podacima HT-a, Optima je najznačajniji korisnik usluga HT-a na gotovo svim veleprodajnim razinama mjerodavnog tržišta. S najznačajnijim udjelom u vrijednosti prodaje HT-a, višim od [...] posto, sudjeluje kao kupac HT-ovih usluga na tržištima veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi na fiksnoj lokaciji i na tržištu započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koja se pruža na fiksnoj lokaciji.

Provedbom predmetne koncentracije HT bi preuzimanjem najznačajnijeg korisnika svojih veleprodajnih usluga dodatno produbio razinu svoje vertikalne integriranosti, što bi izvjesno imalo za posljedicu učinke u pogledu zatvaranja tržišta za kupce, budući da bi Optima mogla ostvariti prednost u odnosu na druge operatore koji koriste veleprodajne usluge HT-a.

Izvjesni su i učinci provedbe predmetne koncentracije koji proizlaze iz činjenice da je Optima pružatelj usluga na veleprodajnim razinama mjerodavnog tržišta. Naime, Optima raspolaže vlastitom elektroničkom komunikacijskom mrežom, te pruža uslugu pristupa internetu putem vlastite mreže, za vlastite potrebe, u svim županijama Republike Hrvatske. Također, Optima pruža putem vlastite elektroničke komunikacijske mreže uslugu iznajmljenih vodova, kako za vlastite potrebe, tako i na veleprodajnoj razini. Provedbom predmetne koncentracije HT bi preuzeo alternativnog operatora koji u ponudi raspolaže veleprodajnim uslugama, čime bi se smanjio dostupan izbor za korisnike tih usluga.

Kontaktirani alternativni operateri očitovali su se kako osim što koriste veleprodajne usluge HT-a, istovremeno koriste i veleprodajne usluge Optime. Izvjesno je da bi provedbom predmetne koncentracije došlo do smanjivanja mogućnosti tržišnog natjecanja temeljenog na infrastrukturi, posebice na područjima na kojima HT i Optima imaju paralelno izgrađenu elektroničku komunikacijsku mrežu čime bi se smanjio dostupan izbor za korisnike tih usluga s obzirom na to da bi se smanjio broj dobavljača. Najznačajniji učinak u tom smislu će provedba predmetne koncentracije imati na one alternativne operatere koji uopće ne koriste veleprodajne usluge HT-a, u pravilu manje operatore, budući da će im se ukloniti mogućnost izbora pružatelja veleprodajnih usluga. Naime, postoji realna bojazan alternativnih operatora da će se usluge pružati pod nepovoljnijim uvjetima budući da će HT imati odlučujući utjecaj na buduće poslovanje Optime, što bi za krajnje korisnike značilo potpunu ovisnost o poslovnoj politici HT-a.

U tom smislu, a temeljem zaprimljenih i analiziranih očitovanja i podataka poduzetnika-sudionika na mjerodavnom tržištu, osobito je važna zaštita postojećih kupaca Optiminih usluga na veleprodajnoj razini, i u tom smjeru bi HT trebao Agenciji ponuditi odgovarajuće mjere, uz preuzimanje obveze u pogledu ne-ograničavanja dosadašnje prodajne aktivnosti Optiminih prodajnih partnera, te zabrane povoljnijeg tretmana Optime u pogledu pružanja veleprodajnih usluga HT-a u odnosu na ostale operatore prisutne na mjerodavnom tržištu.

Agencija je stava da Optima na veleprodajnoj razini ostalim operatorima na tržištu u razdoblju od četiri godine, po troškovno orijentiranim i tržišno osnovanim cijenama, ponudi u najam slobodne kapacitete u izgrađenoj optičkoj mreži, uz uvjet da se zaštiti status postojećih kupaca ove vrste Optimine usluge za cjelokupno vrijeme trajanja predmetne koncentracije u smislu prethodno ugovorenih uvjeta s Optimom.

Zaključno, s obzirom da je nužan nadzor nad provedbom mjera i uvjeta u rokovima koje odredi Agencija za uvjetno odobrenje predmetne koncentracije, HT je dužan Agenciji predložiti povjerenika koji bi Agenciji podnosio pisano izvješće o rezultatima izvršenog nadzora, uz uvjet da njegovo imenovanje Agencija mora prethodno odobriti temeljem dostavljene objektivne dokumentacije kojom se dokazuje kvalificiranost predloženog povjerenika za praćenje provedbe mjera, uvjeta i rokova koje odredi Agencija. To, drugim riječima, u svakom slučaju mora biti stručnjak za telekomunikacijsko tržište.

Vezano uz navedeno, potrebno je da se povjereniku omogući uvid u svu potrebnu dokumentaciju i/ili podatke o poslovanju Optime i HT-a u svezi praćenja mjera, uvjeta i rokova za uvjetno odobrenje predmetne koncentracije, sve prema njegovom zahtjevu i potrebi, bez ikakvog ograničavanja u smislu pristupa navedenoj dokumentaciji i/ili podacima od strane povjerenika.

Obveza dostavljanja pisanih izvješća o provedbi preuzetih mjera praćenja i/ili strukturnih mjera u određenim vremenskim intervalima (npr. dva puta godišnje, a po potrebi i nalogu Agencije i češće) mora trajati za cijelo vrijeme trajanja predmetne koncentracije, bez iznimke u odnosu na sve preuzete mjere, uvjete i rokove.

Navedena će izvješća biti potrebno sastaviti u dovoljnom broju primjeraka kako bi Agencija svako od njih bila u mogućnosti proslijediti HAKOM-u na mišljenje s obzirom na to da je riječ o regulatoru tog tržišta koji raspolaže najboljom stručnom ekspertizom na tom području.

Također, Agencija smatra kako je potrebno da HT preuzme jasnu obvezu da za sve vrijeme trajanja odobrenja predmetne koncentracije neće sudjelovati u preuzimanjima ostalih alternativnih operatora koji su kao u slučaju Optime ili bi se, zbog otežanog poslovanja, mogli naći ili već jesu u postupku predstečajne nagodbe.

Zaključno, Agencija smatra da prilikom reklamnog i svakog drugog javnog istupa Optime prema korisnicima i poslovnim partnerima mora biti jasno razvidno kako je Optima dio HT grupe za sve vrijeme trajanja odobrenja predmetne koncentracije. Primjerice navedeno mora biti sadržano na memorandumu ili pak računu Optime za korisnike ili poslovne partnere.

17. Konačni prijedlog mjera i uvjeta HT-a od 17. veljače 2014.

HT je u ovom postupku u tri navrata Agenciji dostavio prijedlog mjera i uvjeta za otklanjanje negativnih učinaka predmetne koncentracije na tržišno natjecanje.

Kao što je pod točkom 7. obrazloženja ovoga rješenja pod nazivom „Postupak ocjena koncentracije“ već navedeno, Agencija je nakon analize prva dva prijedloga uvjeta i mjera od 26. srpnja 2013. i 27. prosinca 2013., iste ocijenila nedostatnim za otklanjanje negativnih

učinaka predmetne koncentracije na tržišno natjecanje. Prilikom analize navedenih mjera, Agencija je uzela naročito u obzir mišljenje sektorskog regulatora – HAKOM-a i drugih poduzetnika – konkurenata na mjerodavnom tržištu te ostalih dionika koji su se očitovali Agenciji o predmetnoj koncentraciji.

Konačni prijedlog mjera i uvjeta za otklanjanje negativnih učinaka predmetne koncentracije na tržišno natjecanje Agencija je zaprimila 17. veljače 2014.

Konačno dostavljene mjere i uvjeti koji su prihvaćeni od strane Agencije glase:

1. Trajanje koncentracije HT-a i Optime ograničava se na razdoblje od četiri (4) godine počevši od HT-ovog stjecanja kontrole nad Optimom u smislu čl. 22.1 Ugovora sklopljenog 10. rujna 2013. između Zagrebačke banke d.d., sa sjedištem u Zagrebu, Trg bana Josipa Jelačića 10 (dalje: Zagrebačka banka) i HT-a u odnosu na Optimu., to jest od trenutka kada su sve odluke Glavne skupštine Optime koje su predviđene predstečajnom nagodbom valjano donesene i upisane u sudski registar.

Istekom navedenog četverogodišnjeg roka trajanja koncentracije Ugovor između HT-a i Zagrebačke banke automatski prestaje bez mogućnosti produljenja.

2. HT se obvezuje da će danom isteka treće (3.) godine trajanja koncentracije, to jest Ugovora između HT-a i Zagrebačke banke, sukladno Ugovoru započeti s postupkom prodaje svih svojih dionica Optime, pri čemu će sukladno Ugovoru između HT-a i Zagrebačke banke imati pravo prodaje i dionica Optime koje drži Zagrebačka banka (tzv. pravo povlačenja u prodaju, engl. *drag-along*).

Postupak prodaje bit će transparentan, objektivan, nediskriminatoran, te u skladu s najboljim praksama, te se HT obvezuje pripremiti postupak prodaje prije isteka treće (3.) godine trajanja koncentracije, te isti dostaviti na pregled povjereniku i Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: Agencija).

Ukoliko se u opisanom postupku dionice ne uspiju prodati do isteka četverogodišnjeg trajanja koncentracije, tada istekom četverogodišnjeg trajanja koncentracije Ugovor između HT-a i Zagrebačke banke automatski prestaje, a time i bilo kakva mogućnost kontrole HT-a nad Optimom. HT se obvezuje odmah po isteku četverogodišnjeg trajanja koncentracije prenijeti sva upravljačka prava iz svojih dionica Optime na Zagrebačku banku ili treću osobu koja nije povezana s HT-om, te sukladno uvjetima iz Ugovora HT-a i Zagrebačke banke ovlastiti Zagrebačku banku da proda sve HT-ove dionice Optime. HT će osigurati obvezu Zagrebačke banke odnosno treće nepovezane osobe na koju budu prenesena upravljačka prava iz HT-ovih dionica, da tijekom držanja upravljačkih prava nad HT-ovim dionicama Optime ne koristi glasačka prava iz tih dionica.

3. HT se obvezuje da će Agenciji dostaviti potpisani Aneks Ugovora između HT-a i Zagrebačke banke kojim se navedeni Ugovor mijenja sukladno točki 1. i 2. ovih mjera.

Rok izvršenja: 30 (trideset) dana od dana dostave rješenja Agencije.

4. HT se obvezuje da će osigurati upravljanje Optimom za vrijeme trajanja koncentracije kako bi se osiguralo, u okviru mogućeg, a s obzirom na ranije trendove poslovanja Optime, Optimine obveze iz predstečajne nagodbe, razvoj tržišta i tržišnih trendova te gospodarsku situaciju, da na kraju trajanja razdoblja koncentracije Optimina imovina nije podkapitalizirana u odnosu na stanje Optimine imovine na početku razdoblja koncentracije te da Optimina imovina sudjeluje, najmanje u sličnim omjerima, u odnosu na tržište na kraju razdoblja trajanja koncentracije kao i na početku razdoblja trajanja koncentracije. Za potrebe ove mjere pojam slični omjeri obuhvaća odstupanja od - 10%.

Kao početno stanje za usporedbu uzet će se stanje Optimine imovine na kraju tromjesečja koje prethodi početku razdoblja trajanja koncentracije, što uključuje i trend razvoja svih parametara Optimine imovine unazad godinu dana, a koji trend će se

uzimati u obzir prilikom praćenja navedenih parametara za vrijeme trajanja koncentracije (dalje: Početno stanje Optimine imovine). HT se obvezuje da će Optima dostaviti povjereniku i Agenciji podatke o Početnom stanju Optimine imovine u roku od 30 dana od dana stjecanja HT- ove kontrole nad Optimom.

Za potrebe ove mjere pojam Optimina imovina znači Optimina korisnička baza i infrastruktura i to prema sljedećim parametrima:

4.1. Parametri korisničke baze:

- Poslovni korisnici govorne usluge,
- Privatni korisnici govorne usluge,
- Poslovni korisnici usluge širokopojasnog pristupa internetu,
- Privatni korisnici usluge širokopojasnog pristupa internetu,
- Poslovni korisnici usluge televizije,
- Privatni korisnici usluge televizije,
- Poslovni korisnici podatkovnih usluga te
- Privatni korisnici podatkovnih usluga.

Svaki parametar korisničke baze prati se prema sljedećim kriterijima: (i) broj korisnika (apsolutni iznos i tržišni udjel), (ii) prihod (apsolutni iznos i tržišni udjel) pri čemu je za utvrđivanje je li zadržan sličan omjer za potrebe ove mjere relevantno prosječno odstupanje navedena dva kriterija.

4.2. Parametar infrastruktura: Količina vlastite ili unajmljene infrastrukture sposobne za pružanje konkurentnih usluga na tržištu Optiminim korisnicima. Pod infrastrukturu sposobnom za pružanje konkurentnih usluga na tržištu smatra se infrastruktura koja omogućava brzine pristupa i kvalitetu koja je dostupna većini korisnika na tržištu elektroničkih komunikacija u Republici Hrvatskoj.

Imenovani povjerenik u svojim polugodišnjim izvješćima izvještavat će Agenciju o ispunjenju ove mjere te će posebno upozoriti Agenciju ukoliko se ispuni bilo koji od sljedećih uvjeta:

- a) Ako parametar infrastrukture ili najmanje dva parametra korisničke baze budu manji od -10% u odnosu na Početno stanje Optimine imovine.
- b) Ako parametar infrastrukture i najmanje dva parametra korisničke baze budu manja od -10% u usporedbi s tržištem u tom trenutku u odnosu na početno stanje.

U bilo kojem od ta dva slučaja Agencija će pozvati Optimu i HT da se očituju o razlozima za odstupanje. Ako razlozi za takvo odstupanje nisu objektivni, odnosno nisu rezultat ranijih trendova poslovanja Optime, objektivnih mogućnosti Optime da prati tržišni razvoj s obzirom na svoje obveze iz predstečajne nagodbe, razvoj i trendove na tržištu i opću gospodarsku situaciju, već se mogu pripisati upravljanju Optimom od strane HT-a s ciljem njene podkapitalizacije, Agencija može zabraniti koncentraciju.

HT se posebno obvezuje da tijekom trajanja koncentracije neće nuditi zaposlenje ključnim zaposlenicima Optime, da će zaštititi povjerljivost korisničke baze podataka Optime, da neće poduzimati nikakve radnje kojima bi se ograničavala dosadašnja prodajna aktivnost Optiminih prodajnih partnera te da neće prodati Optimina maloprodajna mjesta.

5. HT se obvezuje da će tijekom trajanja koncentracije Uprava Optime odgovarati isključivo Nadzornom odboru Optime, te da će Uprava Optime redovno, a najmanje jednom u tri (3) mjeseca, izvještavati Nadzorni odbor Optime o namjeri, planiranju, tijeku i ishodu provedbe sinergijskih projekata između HT-a i Optime u okviru koncentracije, te o koristima tih sinergijskih projekata za Optimu.

HT se obvezuje osigurati da Nadzorni odbor Optime na svojoj prvoj sjednici nakon provedbe koncentracije, odnosno nakon HT-ovog stjecanja kontrole nad Optimom, sukladno svojim zakonskim ovlastima osnuje posebnu Komisiju za praćenje sinergijskih mjera koja će tijekom trajanja koncentracije pratiti sinergijske projekte između HT-a i Optime u okviru koncentracije, te savjetovati Nadzorni odbor Optime o navedenim pitanjima, pri čemu u navedenoj Komisiji članovi Nadzornog odbora Optime koje je predložio HT neće imati većinu.

HT se obvezuje osigurati da tijekom trajanja koncentracije Uprava i Nadzorni odbor Optime vode Optimu neovisno i u najboljem interesu Optime s ciljem osiguravanja njene neprekinute ekonomske održivosti, mogućnosti plasmana na tržištu i konkurentnosti.

HT se obvezuje osigurati da tijekom trajanja koncentracije zaposlenici Optime za svoj rad ne budu odgovorni bilo kojoj osobi izvan Optime, da sve poticajne naknade zaposlenika i menadžmenta Optime, kao i isplate bonusa koji se temelji na učinku, isključivo budu vezane za poslovne ciljeve koji se odnose na poslovne rezultate Optime u skladu s poslovnim planovima Optime, te da niti jedna isplata bonusa odnosno poticajne naknade zaposlenika i menadžmenta Optime neće biti izražena u dionicama HT-a.

6. HT se obvezuje da tijekom trajanja koncentracije članovi koje HT imenuje u Upravu Optime neće istovremeno biti članovi Uprave ili Nadzornog odbora HT-a ni bio kojeg povezanog društva HT-a, te od trenutka stupanja na funkciju do prestanka trajanja koncentracije neće obavljati nikakve funkcije u HT-u. Barem jedan od imenovanih članova Uprave Optime neće imati nikakvih prethodnih veza s HT-om.

HT se obvezuje da tijekom trajanja koncentracije članovi koje HT predlaže u Nadzorni odbor Optime neće istovremeno biti članovi Uprave ili Nadzornog odbora HT-a ni bilo kojeg povezanog društva HT-a, te da članovi koje HT predlaže u Nadzorni odbor Optime, kao i HT-ovo osoblje zaduženo za implementaciju mjera restrukturiranja i sinergijskih mjera između Optime i HT-a u sklopu postupka restrukturiranja Optime u okviru koncentracije neće dolaziti iz HT-ove Poslovne jedinice za privatne korisnike, HT-ove Poslovne jedinice za poslovne korisnike ni HT-ovog povezanog društva Iskon Internet d.d.

7. HT se obvezuje tijekom trajanja koncentracije uspostaviti mehanizme osiguranja sprječavanja protoka informacija između HT-a i Optime (u pravu tržišnog natjecanja uvriježen naziv kineski zid, *engl. Chinese wall*; dalje: kineski zid) između Optime i HT-ovog osoblja uključenog u poslovanje Optime s jedne strane te HT-ove Poslovne jedinice za privatne korisnike, HT-ove Poslovne jedinice za poslovne korisnike i HT-ovog povezanog društva Iskon Internet d.d. s druge strane, a u pogledu svih poslovno osjetljivih podataka, što ne uključuje izvještavanje prema Upravi HT-a i osobama određenim od strane uprave HT-a (čija imena će biti dostavljena Agenciji) vezano za izvještavanje o poslovnim rezultatima, financijskim podacima potrebnim za konsolidaciju te podacima potrebnim za ostvarenje sinergijskih učinaka između Optime i HT-a.

HT se obvezuje da će Agenciji dostaviti valjano doneseni interni Pravilnik HT-a kojim se osiguravaju mehanizmi provedbe navedene mjere kineskog zida.

Rok izvršenja: 30 (trideset) dana od dana dostave rješenja Agencije.

8. HT se obvezuje da tijekom trajanja koncentracije neće raskidati ugovore Optime sklopljene s kupcima Optiminih veleprodajnih usluga uključujući i usluga zakupa optičkih niti (*engl. dark fiber*) već bi navedeni ugovori ostali na snazi tijekom razdoblja na koje su sklopljeni. Izuzetak su ugovori koji bi se mogli prijevremeno raskinuti zbog financijskih/gospodarskih razloga o čemu se HT obvezuje unaprijed obavijestiti Agenciju.
9. HT se obvezuje da tijekom trajanja koncentracije neće omogućiti Optimi povoljniji tretman u pogledu pružanja veleprodajnih usluga HT-a u odnosu na ostale operatore prisutne na

mjerodavnom tržištu.

10. HT se obvezuje da tijekom trajanja koncentracije neće sudjelovati u preuzimanjima kontrole nad ostalim alternativnim operatorima elektroničkih komunikacija nad kojima jest, ili bi mogao biti, otvoren postupak predstečajne nagodbe.
11. HT i Optima se obvezuju da će tijekom trajanja koncentracije Optima na svojim mrežnim stranicama, u okviru svojeg službenog memoranduma te na svojim računima prema korisnicima svojih usluga imati naznačenu informaciju da je Optima dio HT grupe.
12. HT i Optima se obvezuju da će tijekom trajanja koncentracije Optima na veleprodajnoj razini ostalim operatorima na tržištu (postojećim i/ili novim), po troškovno orijentiranim i tržišno osnovanim cijenama ponuditi u zakup slobodne kapacitete u izgrađenoj optičkoj mreži (usluga zakupa niti – *engl. dark fiber*), pri čemu navedena ponuda neće imati utjecaja na postojeće ugovore kupaca ove Optimine veleprodajne usluge.

Optima se obvezuje dostaviti Agenciji javnu ponudu za pružanje navedenih veleprodajnih usluga zakupa slobodnih kapaciteta u optičkoj mreži.

Rok izvršenja: trideset (30) dana od dana HT-ovog stjecanja kontrole nad Optimom.

Pored navedenog, HT i Optima se obvezuju predložiti Agenciji povjerenika (neovisno revizorsko društvo ili konzultantsku kuću s iskustvom i poznavanjem tržišta elektroničkih komunikacija), koji nije personalno ni kapitalno povezan sa sudionicima koncentracije, koji posjeduje potrebne kvalifikacije za izvršenje tog posla i koji ne smije biti izložen, ili postati izložen sukobu interesa te koji će uz prethodno odobrenje Agencije, obavljati poslove praćenja mjera.

Navedeni povjerenik je obvezan žurno izvijestiti Agenciju o svim značajnim radnjama koje sudionici koncentracije poduzimaju vezano uz izvršenje predloženih mjera, odnosno podnijeti pisano izvješće Agenciji svakih šest (6) mjeseci a po potrebi i nalogu Agencije i češće i to u dovoljnom broju primjeraka da ga Agencija može proslijediti na mišljenje Hrvatskoj agenciji za poštu i elektroničke komunikacije (dalje: HAKOM). Troškove izbora povjerenika i obavljanja poslova povjerenika snosi Optima.

Rok izvršenja: trideset (30) dana od dana dostave rješenja Agencije.

Trajanje mjere: tijekom cjelokupnog trajanja koncentracije.

HT je u navedenom konačnom prijedlogu od 17. veljače 2014. u potpunosti usvojio sve primjedbe Agencije.

Agencija je naprijed opisani konačni prijedlog mjera i uvjeta HT-a od 17. veljače 2014. ocijenila dostatnim za otklanjanje negativnih učinaka predmetne koncentracije na utvrđenom mjerodavnom tržištu te je iste i prihvatila kao što je i odlučeno u točkama II. i III. izreke ovoga rješenja.

Agencija je pri prihvaćanju konačnih mjera i uvjeta posebno cijenila mišljenje sektorskog regulatora HAKOM-a te poduzetnika aktivnih na mjerodavnom tržištu. Neki od prijedloga iz mišljenja konkurenata na mjerodavnom tržištu su se odnosili na poslove i regulaciju koji su u bitnome u nadležnosti sektorskog regulatora u okviru prethodne regulacije tržišta. Vezano uz činjenicu osnivanja posebne Komisije za praćenje sinergijskih mjera koja će tijekom trajanja koncentracije pratiti sinergijske projekte između HT-a i Optime u okviru koncentracije, te savjetovati Nadzorni odbor Optime o navedenim pitanjima, Agencija naglašava kako je navedeno moguće samo u okviru nužnih radnji za potrebe provedbe postupka predstečajne nagodbe.

18. Odluka Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja

Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: Vijeće) je na 11./2014 sjednici, održanoj 19. ožujka 2014., sukladno ovlastima iz članka 30. točke 2. i članka 31. ZZTN-a, razmatralo ukupne učinke provedbe predmetne koncentracije na tržištima obuhvaćenim predmetnom koncentracijom, uzimajući u obzir kriterije iz članka 21. stavka 3. ZZTN-a i članka 19. Uredbe o koncentracijama.

I. Temeljem ocjene podataka sadržanih u prijavi koncentracije, očitovanja podnositelja prijave, održane usmene rasprave, utvrđene strukture mjerodavnog tržišta, s obzirom na postojeće i potencijalne konkurente, općih pokazatelja o tržišnim udjelima na mjerodavnom tržištu, pribavljenih podataka i očitovanja od anketiranih poduzetnika i mišljenja HAKOM-a koji je regulatorno tijelo na mjerodavnom tržištu, postkoncentracijskog tržišnog udjela sudionika koncentracije, očekivanih učinaka koncentracije u smislu koristi za potrošače i drugih raspoloživih podataka i saznanja, isprava i dokaza, kao i rezultata provedene pravne i ekonomske analize u ovom predmetu, vodeći računa o svim konkretnim činjeničnim, pravnim i gospodarskim okolnostima, Vijeće je zaključilo da je u konkretnom slučaju riječ o uvjetno dopuštenoj koncentraciji u smislu članka 22. stavka 7. točke 2. ZZTN-a.

U konkretnom slučaju Agencija je utvrdila da postoje uvjeti za prihvaćanje obrane primjenom kriterija opadajućeg poslovanja Optime (engl. *failing firm defence*) s obzirom na činjenicu da bi u slučaju izlaska toga poduzetnika s tržišta struktura natjecanja na konkretnom mjerodavnom tržištu bila narušena barem do jednake razine kao i u odsutnosti predmetne koncentracije.

Stoga je Vijeće donijelo odluku kao u točki I. izreke ovoga rješenja.

II. Imajući na umu strukturu mjerodavnog tržišta s obzirom na postojeće i potencijalne konkurente, opće pokazatelje o tržišnim udjelima na mjerodavnom tržištu, podataka i očitovanja pribavljenih od anketiranih poduzetnika a naročito mišljenja HAKOM-a kao regulatornog tijelo na mjerodavnom tržištu, Agencija je ocijenila kako je unatoč činjenici što je prihvatila obranu predmetne koncentracije primjenom kriterija opadajućeg poslovanja, riječ o koncentraciji koja se može dopustiti samo uz ispunjavanje vrlo strogih i obuhvatnih mjera i uvjeta za otklanjanje mogućih negativnih učinaka koncentracije na tržišno natjecanje na tržištu pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj. Provedbom predmetne koncentracije HT bi dodatno ojačao svoj vladajući položaj na tom tržištu, s učinkom na povećavanje asimetrije tržišta i umanjivanju postojeće razine tržišnog natjecanja. Naime, iako hrvatsko tržište pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama obilježava relativno velik broj alternativnih operatora prisutnih na određenim maloprodajnim i veleprodajnim razinama, prema veličini tržišnog udjela i tržišnoj snazi operatora, to je tržište asimetrično i loše strukturirano.

Svjestan te činjenice, HT je već u nepotpunoj prijavi predmetne koncentracije, od 26. srpnja 2013., dostavio prijedlog mjera i uvjeta za otklanjanje negativnih učinaka koncentracije na tržišno natjecanje. HT je tijekom postupka intenzivno surađivao s Agencijom i mijenjao prvobitni prijedlog mjera uvažavajući primjedbe Agencije, koja je prihvatila posljednji prijedlog mjera i uvjeta za otklanjanje mogućih negativnih učinaka predmetne koncentracije i rokova za njihovo ispunjenje koji je HT dostavio Agenciji 17. veljače 2014.

Ocjenjujući da je konačni prijedlog mjera, uvjeta i rokova za njihovo ispunjenje realnim i dostatnim za uklanjanje svih negativnih učinaka predmetne koncentracije, Vijeće je prihvatilo HT-ov konačni prijedlog mjera, od 17. veljače 2014., te donijelo odluku kao u točki II. izreke ovoga rješenja.

Kako je to već naprijed rečeno, Agencija je pri ocjeni prihvatljivosti konačnih mjera, uvjeta i rokova za njihovo ispunjenje uzela u obzir prijedloge i mišljenja konkurenata sudionika koncentracije pribavljena kroz test tržišta. Neki od tih prijedloga su se odnosili na prethodnu regulaciju mjerodavnog tržišta koji su u bitnome u nadležnosti sektorskog regulatora. Stoga je Agencija u ocjeni prihvatljivosti mjera za otklanjanje negativnih učinaka predmetne koncentracije naročito uzela u obzir mišljenja sektorskog regulatora HAKOM-a, s kojim je uspostavila vrlo intenzivnu međuagencijsku suradnju.

Uzimajući u obzir mišljenje HAKOM-a, Agencija je utvrdila da koncentracija HT-a i Optime, mora biti vremenski ograničena, odnosno samo na najkraće razdoblje potrebno za restrukturiranje Optime i podmirenje potraživanja vjerovnika. Stoga je razdoblje od pet (5) godina (uz moguće produljenje) predviđenu Ugovorom HT-a i Zagrebačke banke, od 10. rujna 2013., koji predstavlja pravni temelj koncentracije, HT u svom konačnom prijedlogu skratio na četiri (4) godine počevši od trenutka HT-ovog stjecanja kontrole nad Optimom. Istekom četverogodišnjeg trajanja koncentracije Ugovor HT-a i Zagrebačke banke automatski prestaje bez mogućnosti produljenja. Slijedom toga Vijeće je odlučilo kao u točki II. (1.) izreke ovoga rješenja.

HT se obvezuje da će danom isteka treće godine trajanja koncentracije započeti postupak prodaje svoga udjela u temeljnom kapitalu Optime trećima, bez obzira na veličinu tog udjela u tom trenutku, pri čemu HT ima pravo povući u prodaju i dionice Optime koje drži Zagrebačka banka (engl. *drag along* opcija).

HT se obvezuje da će postupak pripreme prodaje započeti prije isteka trajanja koncentracije. Postupak prodaje mora biti transparentan, objektivan i nediskriminirajući. Materijale kojima se postupak prodaje priprema HT mora dostaviti na pregled povjereniku iz točke III. izreke ovoga rješenja.

Ako se dionice Optime ne uspiju prodati do isteka roka od četiri (4) godine, automatski prestaje kontrola HT-a nad Optimom, a HT se obvezuje prenijeti sva upravljačka prava na Zagrebačku banku koju ovlašćuje da proda sve njegove dionice u Optimi odnosno sva upravljačka prava prenese na treću osobu koja nije povezana s HT-om. Pritom Zagrebačka banka niti treća osoba tijekom držanja upravljačkih prava ne smiju koristiti glasačka prava iz dionica HT-a, kako je to odlučeno u točki II. (2.) izreke ovoga rješenja.

HT se obvezuje u roku od 30 dana od dostave ovoga rješenja Agenciji dostaviti potpisani aneks Ugovora između HT-a i Zagrebačke banke kojim se taj Ugovor mijenja u skladu s obvezama koje je HT preuzeo u skladu s točkama II. (1.) i II. (2.) izreke ovoga rješenja, kako je to odlučeno u točki II. (3.) izreke ovoga rješenja.

Uvažavajući mišljenja i prijedloge konkurenata na mjerodavnom tržištu, te sektorskog regulatora koji se u bitnome odnose na potrebu sprječavanja podkapitalizacije Optime tijekom trajanja koncentracije, HT je preuzeo obvezu očuvanja poslovanja Optime te je izradio plan s pokazateljima za nadzor provedbe mjere poslovanja toga poduzetnika.

Riječ je o mjerama za sprječavanje podkapitalizacije imovine Optime čiji su najvrjedniji dio njegovi korisnici i izgrađena infrastruktura.

U bitnome, HT se obvezuje da će osigurati upravljanje Optimom kojim će se osigurati, u okviru mogućeg, a s obzirom na ranije trendove poslovanja Optime, Optimine obveze iz predstečajne nagodbe, razvoj tržišta i tržišnih trendova te gospodarsku situaciju, da na kraju trajanja razdoblja koncentracije Optimina imovina nije podkapitalizirana u odnosu na stanje Optimine imovine na početku razdoblja koncentracije te da Optimina imovina sudjeluje najmanje u sličnim omjerima u odnosu na tržište na kraju razdoblja trajanja koncentracije kao

i na početku razdoblja trajanja koncentracije. Za potrebe ove mjere pojam slični omjeri obuhvaća odstupanja od - 10%.

Pritom će se kao početno stanje uzeti stanje Optimine imovine na kraju tromjesečja koje prethodi početku razdoblja trajanja koncentracije. To uključuje i trend razvoja svih parametara Optimine imovine unazad godinu dana. Taj će se trend uzimati u obzir prilikom praćenja parametara za vrijeme trajanja koncentracije (dalje: Početno stanje Optimine imovine). HT se obvezuje da će Optima dostaviti povjereniku i Agenciji podatke o Početnom stanju Optimine imovine u roku od 30 dana od dana stjecanja HT-ove kontrole nad Optimom.

O ispunjenju ove mjere Agenciju će obavještavati povjerenik iz točke III. izreke ovoga rješenja. U slučaju da se utvrdi da ne postoje objektivni razlozi za odstupanja od zacrtanih parametara u odnosu na početno stanje, Agencija može zabraniti koncentraciju.

HT se posebno obvezuje da će tijekom trajanja koncentracije zaštititi povjerljivost korisničke baze Optime, da neće ograničavati dosadašnju prodajnu aktivnost Optiminih prodajnih partnera, da neće prodati Optimina prodajna mjesta niti će nuditi zaposlenje ključnim zaposlenicima Optime.

Slijedom navedenog, odlučeno je kao u točki II. (4.) izreke ovoga rješenja.

Kako bi se osiguralo da će Optima tijekom trajanja koncentracije djelovati kao neovisni poduzetnik, HT se obvezuje da će Uprava Optime odgovarati isključivo Nadzornom odboru Optime.

HT se obvezuje osigurati da tijekom trajanja koncentracije Uprava i Nadzorni odbor Optime vode Optimu neovisno i u njenom najboljem interesu s ciljem osiguravanja njene neprekinute ekonomske održivosti, mogućnosti plasmana na tržištu i konkurentnosti.

HT se obvezuje osigurati da tijekom trajanja koncentracije zaposlenici Optime za svoj rad ne budu odgovorni bilo kojoj osobi izvan Optime, da sve poticajne naknade njenih zaposlenika i menadžmenta i isplate bonusa budu isključivo vezane za poslovne ciljeve koji se odnose na poslovne rezultate Optime, te da niti jedna isplata bonusa odnosno poticajne naknade njenih zaposlenika i menadžmenta neće biti izražena u dionicama HT-a.

Uprava Optime će najmanje jednom u (tri) 3 mjeseca, izvještavati Nadzorni odbor Optime o namjeri, planiranju, tijeku i ishodu provedbe sinergijskih projekata između HT-a i Optime u okviru koncentracije, te o koristima tih sinergijskih projekata za Optimu. U tom će smislu Nadzorni odbor Optime osnovati Komisiju za praćenje sinergijskih mjera koja će pratiti sinergijske projekte između HT-a i Optime u okviru koncentracije, te savjetovati Nadzorni odbor Optime. Članovi Nadzornog odbora Optime koje je predložio HT u navedenoj Komisiji neće imati većinu.

Slijedom navedenog, odlučeno je kao u točki II. (5.) izreke ovoga rješenja.

Članovi Uprave Optime koje imenuje HT imenuje neće istovremeno biti članovi Uprave ili Nadzornog odbora HT-a ni bio kojeg povezanog društva HT-a, s tim da najmanje jedan član Uprave Optime neće imati nikakvih prethodnih veza s HT-om.

Osim toga, članovi koje HT predlaže u Nadzorni odbor Optime, kao i HT-ovo osoblje zaduženo za implementaciju mjera restrukturiranja i sinergijskih mjera između Optime i HT-a u sklopu postupka restrukturiranja Optime neće dolaziti iz HT-ove Poslovne jedinice za privatne korisnike, HT-ove Poslovne jedinice za poslovne korisnike ni HT-ovog povezanog društva Iskon Internet d.d.

Slijedom navedenog, odlučeno je kao u točki II. (6.) izreke ovoga rješenja.

Nadalje, HT se obvezuje tijekom trajanja koncentracije uspostaviti mehanizme osiguranja sprječavanja protoka informacija u smislu svih poslovno osjetljivih podataka između HT-a i Optime (tzv. Kineski zid; engl. *Chinese wall*), odnosno sprječavanja protoka informacija između Optime i HT-ovog osoblja uključenog u poslovanje Optime s jedne strane te HT-ove Poslovne jedinice za privatne korisnike, HT-ove Poslovne jedinice za poslovne korisnike i HT-ovog povezanog društva Iskon Internet d.d. s druge strane. To ne uključuje izvještavanje prema Upravi HT-a i osobama određenim od strane uprave HT-a vezano za izvještavanje o poslovnim rezultatima, financijskim podacima potrebnim za konsolidaciju te podacima potrebnim za ostvarenje sinergijskih učinaka između Optime i HT-a. Imena tih osoba bit će dostavljena povjereniku i Agenciji. HT će u roku od 30 (trideset) dana od dana dostave ovoga rješenja povjereniku i Agenciji dostaviti interni Pravilnik HT-a kojim se osiguravaju mehanizmi provedbe mjere Kineskog zida, kako je to odlučeno u točki II. (7.) izreke ovoga rješenja.

HT se obvezuje da neće raskidati ugovore koje je Optima sklopila s kupcima veleprodajnih usluga, uključujući i usluga zakupa optičkih niti (engl. *dark fiber*), već ti ugovori moraju ostati na snazi do isteka razdoblja na koje su sklopljeni, osim u slučaju prijevremenog raskida zbog financijskih/gospodarskih razloga o čemu se HT obvezuje unaprijed obavijestiti povjerenika i Agenciju, kako je to odlučeno u točki II. (8.) izreke ovoga rješenja.

Nadalje, HT se obvezuje da tijekom trajanja koncentracije Optimi neće omogućiti povoljniji tretman u pogledu pružanja veleprodajnih usluga HT-a u odnosu na ostale operatore prisutne na mjerodavnom tržištu, kako je to odlučeno u točki II. (9.) izreke ovoga rješenja.

HT se obvezuje da tijekom trajanja koncentracije neće sudjelovati u preuzimanjima kontrole nad bilo kojim drugim alternativnim operatorom elektroničkih komunikacija nad kojima jest, ili bi mogao biti, otvoren postupak predstečajne nagodbe, kako je to odlučeno u točki II. (10.) izreke ovoga rješenja.

HT i Optima se obvezuju da će tijekom trajanja koncentracije Optima na svojim mrežnim stranicama, u okviru svojeg službenog memoranduma te na svojim računima prema korisnicima svojih usluga imati naznačenu informaciju da je Optima dio HT grupe, kako je to odlučeno u točki II. (11.) izreke ovoga rješenja.

HT i Optima se također obvezuju da će Optima na veleprodajnoj razini ostalim operatorima na tržištu (postojećim i/ili novim), po troškovno orijentiranim i tržišno osnovanim cijenama ponuditi u zakup slobodne kapacitete u izgrađenoj optičkoj mreži (usluga zakupa niti – engl. *dark fiber*). Pritom navedena ponuda neće imati utjecaja na postojeće ugovore kupaca ove Optimine veleprodajne usluge. Javnu ponudu za pružanje navedenih veleprodajnih Optima mora dostaviti povjereniku i Agenciji u roku od trideset (30) dana od dana HT-ovog stjecanja kontrole nad Optimom, kako je odlučeno u točki II. (12.) izreke ovoga rješenja.

III. HT i Optima moraju, u roku trideset (30) dana od dana dostave ovoga rješenja, predložiti Agenciji povjerenika koji će uz prethodno odobrenje Agencije, obavljati poslove praćenja mjera.

Povjerenik može biti neovisno revizorsko društvo ili konzultantska kuća koji posjeduju potrebne kvalifikacije za izvršenje tog posla u smislu iskustva i poznavanja tržišta elektroničkih komunikacija. Predloženi povjerenik ne smije biti personalno ni kapitalno povezan sa sudionicima koncentracije i koji ne smije biti niti postati izložen sukobu interesa. Zadatak je povjerenika da tijekom čitavog trajanja koncentracije izvješćuje Agenciju o svim značajnim radnjama koje sudionici koncentracije poduzimaju u izvršenju predloženih mjera. Povjerenik mora podnijeti pisano izvješće Agenciji svakih šest (6) mjeseci, a po potrebi i nalogu Agencije i češće. Izvješće mora biti dostavljeno u dovoljnom broju primjeraka da ga Agencija može proslijediti na mišljenje HAKOM-u. Troškove izbora povjerenika i obavljanja poslova povjerenika snosi Optima, kako je to odlučeno u točki III. izreke ovoga rješenja.

IV. Rješenje Agencije o ocjeni dopuštenosti koncentracije podliježe naplati upravnih pristojbi, sukladno odredbi članka 2. stavak 1. Zakona o upravnim pristojbama (Narodne novine, broj 8/96, 77/96, 95/97, 131/97, 68/98, 66/99, 145/99, 116/00, 163/03, 17/04, 110/04; 141/04, 150/05, 153/05, 129/06, 117/07, 25/08, 60/08, 20/10, 69/10 i 126/11; dalje: Zakon o upravnim pristojbama), te članka 3. Uredbe o izmjenama Tarife upravnih pristojbi iz Zakona o upravnim pristojbama (Narodne novine, broj 126/2011; dalje: Uredba o izmjeni Tarife Zakona o upravnim pristojbama).

Upravna pristojba u iznosu od 150.000,00 kuna za rješenje o ocjeni dopuštenosti koncentracije poduzetnika iz članka 22. stavka 7. ZZTN-a (druga razina ocjene), naplaćuje se sukladno članku 3., odnosno tarifnom broju 107. točki 1. Uredbe o izmjeni Tarife Zakona o upravnim pristojbama. Navedeni iznos uplaćuje se u roku od osam (8) dana od dana dostave ovog rješenja u korist Državnog proračuna Republike Hrvatske HR1210010051863000160, model HR64, poziv na broj odobrenja: 5002-20833-(OIB uplatitelja).

Sukladno odredbi članka 16. stavka 4. Zakona o upravnim pristojbama, nakon izvršene uplate obveznik uplate je dužan uplatnicu, kao dokaz o obavljenoj uplati upravne pristojbe, žurno, a najkasnije u roku od osam (8) dana, dostaviti Agenciji s pozivom na poslovni broj klase: UP/I 034-03/2013-02/007. Ukoliko obveznik uplate upravne pristojbe ne izvrši uplatu upravne pristojbe Agencija će, protekom roka, od nadležne Porezne uprave, sukladno članku 10. stavku 2. Zakona o upravnim pristojbama, zatražiti prisilnu naplatu upravne pristojbe.

Slijedom iznijetoga, odlučeno je kao u točki IV. izreke ovoga rješenja.

V. Sukladno odredbi članka 59. stavka 2. ZZTN-a, a u svezi s člankom 58. stavkom 1. točkom 5. ZZTN-a, ovo rješenje Agencije pročišćeno u smislu članka 53. ZZTN-a, bit će objavljeno u «Narodnim novinama», te će se temeljem članka 59. stavka 3. ZZTN-a, ovo rješenje pročišćeno u smislu članka 53. ZZTN-a, objaviti na mrežnim stranicama Agencije.

Stoga je Agencija, temeljem odluke Vijeća, odlučila kao u točki V. izreke ovoga rješenja.

Uputa o pravnom lijeku

Protiv rješenja Agencije nije dopuštena žalba, ali u roku od trideset (30) dana od dana dostave rješenja stranka može tužbom pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske.

Predsjednik Vijeća
za zaštitu tržišnog natjecanja

Mladen Cerovac, mag. iur.

Napomena:

Budući da podaci označeni [...] i podaci u rasponima predstavljaju poslovnu tajnu u smislu članka 53. ZZTN-a, isti su izuzeti od objavljivanja te su izostavljeni iz teksta, odnosno koriste se postoci u rasponu.